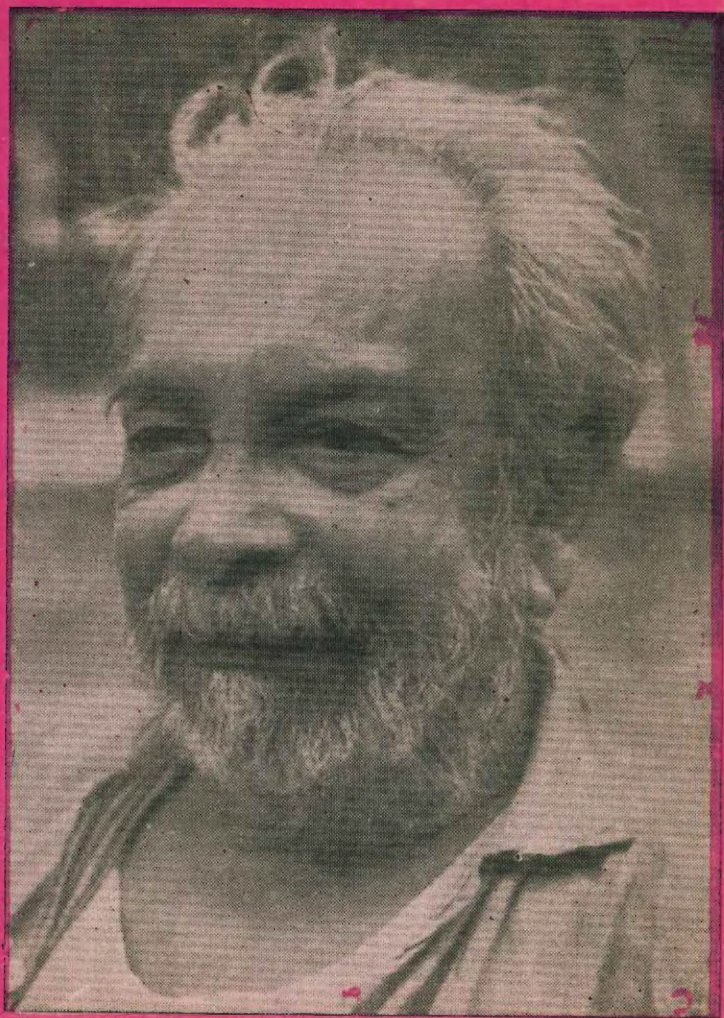

శ్రీ

శ్రీ

ఆ రా త్రి

“On such a night as this—” (అన్ సచ్ ఎ నైట్ ఆన్ దీస్) అని ఆగాడు రాజయ్య ఉమ్మేసుకోడానికని కిటికీ తెరిచి వెన్నెలవంక చూస్తో.

ప్రేమ ఎంతో అనవసరమనీ, అచో బూర్జువా బబ్బనీ, డబ్బా, ఘనతా, కుటుంబాభ్యుదయమే అదర్శమనీ, ఎంత ఎందరు మొత్తుకున్నా వినక, ఆ కార్తీక మాసపు రాత్రి వెన్నెల-రాళ్ళని చలవరాళ్ళగా, మురుగు కాలవల్ని తేటనీటి నెలయేళ్ళగా, చీకటి గొందుల్ని ఆకాశ మార్గాలుగా, చివరికి అభ్యుదయాన క్తమైన ఇరుకు హృదయాల్ని కూడా కలలోకి చిగి రేట్టు చేస్తోంది. అదేమీ గమనించ తలుచుకోని ఇద్దరు self made-successful (సెల్ఫ్ మేడ్-సక్సెస్ఫుల్) కుటుంబీకులు చలిగాలికి దడిసి తలుపులు వేసి కుర్చీలో పడుకున్నారు. ఒకాయన చుట్టూ కాలిస్తున్నాడు. ఇంకో ఆయన కబుర్ల రకి ఉద్యుక్తు డౌతున్నాడు. జీవితాన్ని స్వంత శ్రమ వల్ల విజయవంతం చేసుకున్నంత భరించరాని మనుషుల్ని చూడడం కష్టం, చైటికి చాలా polished (పాలిష్డ్) పెద్దమనుషులే. కాని వాళ్ళ దుర్మార్గం భార్యల మీదా, పిల్లల మీదా, వారిమీద అధారపడే వారిమీదా, యాచించ వచ్చిన మనుషులమీదా కనపడుతుంది. అజ్ఞులు పెట్టరు, దడిపించరు, వ్యక్తి స్వేచ్ఛా

అవీ మాట్లాడుతారు. వారికి ఏ విషయమైనానరే తీర్చి, కొలిచి, అంచులు చెక్కిన అభిప్రాయాలు. దేవుడు, సంఘ సంస్కారం, యోగులు, ధనోప యోగం, మర్యాద-పీఠిల్లో వారినించి భేదాభిప్రాయాలకి వారి సంసారాల్లో బోటివ్వరు. మిత్రులలో చాలా మార్చిన వాదిలి వాప్సుకుంటారు. కాని తమ వారు అనేవారిలో నహించరు. వారితో వాదించరు. తాము స్పష్టంగా నమ్ము తారు, తాము నమ్మేదే సరైన సంగతి అని, ఆ అభిప్రాయాలతో వాతావర ణాన్ని నిండుతారు. కందిసచ్చడిలో పెల్లుల్లిపాయ వేయవచ్చునా కూడదా అనే ప్రశ్నకూడా రాదు. వెయ్యకూడదు అని తోస్తే, అంతే. రెండో రుచికి ఆ యింట్లో చోటు వుండదు. వెయ్యవొద్దని అనరు కాని వెయ్యడా నికి ఎవరికి గుండెలు వుండవు. పిల్లలు ఏ విధంగా వర్తించాలో భార్యకి అదేస్తారు. “నాన్నగారికి ఇష్టంలేదు” అంటే చాలు దేవుడికి ఇష్టంలేదన్న మాటే. నీద విద్యార్థులూ, ముష్టివాళ్ళు, పండితులూ యాచనకి వాస్తే, లెక్కర్చిచ్చి, అట్లా యాచించడం ఎంత నీచమో, తాము యాచించకండా అంత మనతకి ఎట్లా రాగలిగారో తమ స్వీయచరిత్రని చెప్పి పంపిస్తారు. జీవితం ఏ ఒడుదొడుకూ లేకుండా సాగాలి. కలవారి మనసు చాల ముకు మారం. ఏ పిల్లగాని, ఎవరుగాని ఏదన్నా కలవరం కలిగించారా, మాట లాడని ఆగ్రహంతో ఆ పిల్లని గిజగిజ లాడిస్తారు. ఆయన తన గదిలో కోపంగా కూచున్నాడా ఇల్లంతా ఉష్ట జ్వాలలు సమస్తప్రాణుల్ని ఉడికిం చేస్తాయి. దీంతో ప్రపంచోద్ధరణగాళ్ళు వుంటారు. వాళ్లు దానిని గురించి వ్యాసారేగానీ, అసలు కానీ వొడలరు. సంఘస్వరూపమే, ఆర్థిక విధానమే మారాలి అని బోధిస్తో వుంటారు. పైపై ప్లేహానికి సరదాగా వుంటారు గాని, లోపల కుప్పురోగుల శరీరం నయం, వాళ్ళ ఆత్మలకంటె. వాళ్ళ మామూలు నమ్మకాలకి, మనోశాంతికి భంగంకలిగించే మహిమలుగాని, వింతలుగాని ఉన్నాయని, తమకన్న ఉదారమైన, ఉన్నతమైన శక్తులున్నాయని వింటే వాళ్ళు విషంగా నవ్వుతారు. బుద్ధిహీనుల నమ్మకాలంటారు.

వాటి సంగతి తమకేమీ తెలికపోయినా, అవి జీవులని వాటి వెనకవుండే రహస్యాల్ని ఊహించి విశదం చేస్తారు. కవిత్వం, ప్రణయం, యోగం, త్యాగం, ఇవి కనపడ్డాయా-మండిపడతారు. ఏవో అదర్బాలు పెట్టుకుని జీవితాల్ని ధ్వంసం చేసుకునేవాళ్ళ మీద చాలా అసహ్యం, తృణీకారం.

చేష్టలోగాని మాటలోగాని ఎప్పుడూ తమని మరచి ఒక ఉద్రేకం లోకిగాని ఉచ్చాహంలోకిగాని పోరు. జాగ్రత్తగా సరిచూసుకుంటో, తోవ తడుముకుంటో, లెక్కలు వేసుకుంటో, ఐలువుగా, లావుగా పండికొక్కల మల్లే జీవితంలో కన్నాలు చేసుకుంటో పోతోవుంటారు, దొలిచిన మట్టి నంతా ఎవరికి కనపడకుండా వెనక్కి తోసుకుంటో. జాగ్రత్తగా రుచిగా తమ రూల్సు ప్రకారం వంట చేయించుకుని పొట్టనిండా తినడమూ, పని చూసుకోడమూ, రాత్రి లెక్క ప్రకారం సంసారం చెయ్యడమూ - ఇంతే దినచర్య. వాళ్ళ సుకుమార హృదయాలకి అయిష్టమైన మాటగాని, పేరు గాని, ఉద్దేశ్యంగాని, వినపడకూడదు. వీరి ఉద్దేశ్యాలను శిరసావహించి, ఇంకోవిధంగా గాలి పీల్చుకోడానికి కూడా భయపడే భార్యా, పిల్లా, తల్లి, అత్త, తమ్ముడూ, కోడలూ ఆ ఉద్దేశ్యాలే, అభిరుచులే చాలా గొప్పవనీ, సరైనవని నమ్మి, వాటిని చూసుకొని గర్వపడతారు. వాళ్ళట్లా గర్వపడేటట్టు చేస్తారు ఈ నమర్దలు. ఏదైనా విరుద్ధాభిప్రాయం ఇతరు లెవరిద్వారా నన్నా ఇంట్లో ప్రవేశించిందా వెంటనే మనయానంగా దాన్ని హత్య చేస్తారు. విషంగా నవ్విగాని, కనుబొమలు ముడిచిగాని, “ఇంక చాలు. ఈసారి ఆ మాట విననీ బడకండి” అనిగాని.

అన్నీ హద్దులు. ప్రేమగాని, ప్రేహంగాని, పరిచయంగాని, డబ్బు గాని-‘ఇంతవరకు’ అంటే అని, అంచులు చక్కగా కత్తిరించినట్లు నంబం థాలు పెట్టుకుంటారు. వాళ్ళకి కోపం ఎన్నడూ రాదు. పైకి కనపడదు. నవ్వుతోనే గొంతు కత్తిరిస్తారు. ఆ తెగిన మనిషే భరించలేక వచ్చి వాళ్ళ ముందే గోరెత్తితే “అట్లాచేస్తే ఇట్లానే జరుగుతుంది” అని తమకి

సంబంధం లేనట్లు, ఆ శిక్ష ఈశ్వరుడి చట్టప్రకారం వాళ్ళమీద పడ్డట్లు మాట్లాడతారు. వాళ్ళకే అపాయమూ రాదు. అపాయాలు, నష్టాలు, దురదృష్టాలు పట్టిన వాళ్ళమీద వాళ్ళకి కనికరం రాదు. “చేసుకున్నావు అనుభవించు” అంటాయి వాళ్ళ కళ్ళు. స్వశక్తివల్ల అభ్యుదయ మందిన వాళ్ళు గనుక, వాళ్ళకి స్వశక్తి మీద విశ్వాసం. ఈశ్వరుడంటే వాళ్ళ కేమాత్రమూ గిట్టదు. వేరే శక్తి చాలా అనవసరం వాళ్ళ అవసరాలకి.

దురంనించి అపాయం వస్తున్నట్లు తోచిందా, చల్లగా తప్పుకుని పక్కవారి మీదనించి అపాయాన్ని దొర్లి పోనిస్తారు. ఇంకెవరూ లేకపోతే భార్యమీదనైనా సరే-ప్రియురాలు అసలు వుండనే ఉండదు, ప్రేమ అంటే హేళన గనక. ప్రేమని ఎరగనే ఎరగవు ఆ హృదయాలు. ఏ ఉద్రేకం వల్లనన్నా మనిషి కదిలి పట్టాలు తొలిగాడా, దాన్ని ఓ రోగమంటారు.

ఆ రాత్రి ఆ గదిలో కుర్చీలలో పడుకున్న పెద్దమనుషు లిద్దరూ typical self-made men, (టిఫిక్స్ సెర్ప్ మేడ్ మెన్) కాని వాళ్ళిద్దరి జీవితాల్లోనూ శ్రీమీద మమత ప్రభావం బలంగా పనిచెయ్యడంవల్ల తైపునించి భేదించారు చెరో విధంగాను. ఎటువంటి శ్రీ అయినా సరే, ప్రేమించిందంటే, ఆ పురుషుడి స్వభావంలో, అతను మొత్తంమీద ఎంత నీచునూ, క్రూరుడైనా, ఒక భాగానికి ఓ బొన్నతనం పట్టి వుంటుంది. ఆ ప్రేమపట్టుగా కొంతకాలం వాళ్ళ జీవితాల్ని పరిపాలిస్తే క్రమంగా పెద్ద మృదువైన మార్పు కలుగుతుంది. ఎటువంటి కర్కశ స్వభావంలో కూడా కొంత వికలత్వం ఏర్పడుతుంది.

ఆ గదిలో ఆ రాత్రి పదకొండు గంటలప్పుడు కుర్చీలలో హాయిగా పడుకున్న మిత్రులు ఇద్దరూ వయసుమళ్ళినవాళ్ళే. చిన్నప్పుడు స్కూలులో కాలేజీలో కలిసి చదువుకున్నారు. ఆ యింటి యజమాని రిటైరైన కాలేజీ రెక్టర్ రు ణ్యమారావు. ఆయన అతిథి మిత్రుడు, చాలా డబ్బు సంపాదించిన వకీలు రాజయ్య. కాలేజీలో విడిపడి, ముప్పై ఏళ్ళ చిల్లర తరు

వాత ఇదే కలుసుకోడం వాళ్ళు. రాజయ్య తన కూతురుకి సంబంధం చూద్దానికి ఆ వూరు వచ్చి తన మిత్రుడి ఇంట్లో దిగాడు. రెండోరోజు రాత్రి అది.

చుట్ట చాలుస్తూ ఉమ్మేసుకోడాని కని లేచి రాజయ్య “On such a night as this (ఆన్ సచ్ ఎ నైట్ ఆన్ దిస్)-జ్ఞాపకముందా?” అంటో వచ్చి కుర్చీలో పడుకున్నాడు, పై కప్పువేపు పొగ వదులుతో. కొంచెంసేపు మాట్లాడలేదు ఎవరూ. నిశ్చలం నాలుగు నిమిషాలే. కాని ఏళ్ళ జ్ఞాపకాలు!

పక్కన రైలుకట్ట. దానిమీద వంతెన కిందనించి దొల్లుకుంటూ ఒచ్చే పంట కాలవ. వెన్నెట్లో ఆ నీళ్ళన్నీ పారై నాయి. కాలవకట్టన పొగడచెట్టు, దానికింద ముగ్గురు మిత్రులూ సహాధ్యాయులూ అట్లాంటి కార్తీకపు వెన్నెల రాత్రి-మధ్య విశాలాక్షి. చెరాక పక్కనా వీళ్ళిద్దరూ హుషారైన యువకులు—ఎన్నేళ్ళకిందటో. ఆ రాత్రి ముగ్గురూ తోడి రాగంలో పాడారు. షేక్సుపియర్ ఇంగ్లీషు పాటని-On such a night as this-(ఆన్ సచ్ ఎ నైట్ ఆన్ దిస్) అని తప్పులతో ముగ్గురూ కంఠాలు కలిపి. కాని రెండు కంఠాలు కలనడం సులభంగాని మూడు కలవ్వ.

అసలు మొదట శ్యామారావుకి విశాలాక్షికి స్నేహం. చదువుకునే శ్రీలని స్వతంత్రురాలై నవారిని చూస్తే అతనికి fancy-(ఫాంసీ) అందు కని ఆమెకి తన నోట్సు యివ్వడమూ, ఆమెకి చదువు విషయమై సలహా లివ్వడమూ అతనికి సరదా; శని ఆదివారాలు ఆమె యింటికి వెళ్ళి ఆమెని ‘కోచ్’ చేసేవాడుకూడా. అతని ఆప్తమిత్రుడు రాజయ్యకి ఇట్లాంటి స్నేహాలు ఏ మాత్రం గిట్టవు. కనుక మిత్రుణ్ణి warn(వార్న్) చేసి వారించాలని చూశాడు. కాని శ్యామారావు వినలేదు. త్వరలో విశాలాక్షి శ్యామారావుల పేర్లు గోడలమీది కెక్కాయి. వాళ్ళ పెద్దవాళ్ళకి ఆరాళ

రామన్న ఉత్తరాలు వెళ్ళాయి. దాంతో వాళ్ళిద్దరికీ చాలా సిగ్గేసింది. తమ ప్నేహాన్ని ఇట్లా అసహ్యంగా ప్రచురిస్తారని వాళ్ళెన్నడూ అనుకోలేదు. విశాలాక్షి కారేణికి రాలేదు వరసగా నాలుగు రోజులు. శ్యామారావుకి దీగులు పట్టుకుంది, తన మూలంగా విశాలాక్షిని చదువు మానిపించారేమో నని. అంతేకాదు, ఆమెని చూడకుండా ఉండలేనని అప్పుడే తెలియ వచ్చింది. ఆమెని ఆమె తలదండ్రులు ఏం దాధ పెడుతున్నారో ! ఓ సాయంత్రం శ్యామారావు వాళ్ళ యింటి వేపు వెడితే, విశాలాక్షి తండ్రి అతన్ని ఇంక ఆ యింటివేపు రావొద్దని కఠినంగా చెప్పాడు. శ్యామారావు దెప్పరేట్ ఐ తన మిత్రుణ్ణి విశాలాక్షి ఎట్లా వుందో చూసరమ్మని బలిమాలు కున్నాడు. రాజయ్య నిరాకరించాడు. నేను చెప్పలేదా ? అని ఎత్తి పొడి చాడు. చివరికి మిత్రుడి అవస్థని భరించలేక వెళ్ళడానికి వాళ్ళకున్నాడు. శ్యామారావు ఓ ఉత్తరం కూడా యిచ్చాడు. రాజయ్య రాత్రి కానిచ్చి వెళ్ళి విశాలాక్షిని పిలిచాడు. వాళ్ళ యింట్లో కొంచెం మాటాడి ఉత్తరం ఇస్తోవుండగా విశాలాక్షి తండ్రి చూసి ఎవరో సరిగా గమనించకుండానే, ఉత్తరం లాక్కుని, “నిన్ను ఇటు రావొద్దని చెప్పలేదురా ? నా పిల్లని బిత్తకనియ్యవా ?” అంటే మెడపట్టుకుని గెంటాడు రాజయ్యని. అర్బకు దైన రాజయ్య హఠాత్తయిన ఆ రోపుతో గుమ్మంలో కింద పడ్డాడు. రాత్రి పదింటికి శ్యామారావు గదికి వచ్చి రాజయ్య తనకి జరిగిందంతా చెప్పాడు. అనాటి నుంచి వాళ్ళిద్దరి ప్నేహమూ మరింత బలపడ్డది కారేణిలో.

ఈ రాత్రి వాళ్ళిద్దరూ పూర్వం ఇలాంటి రాత్రే వాళ్లు ముగ్గురూ కూచుని పాడిన సంగతి జ్ఞాపకం తెచ్చుకుంటున్నారు.

శ్యామారావు అన్నాడు :

“అదొక్కసారే ననుకుంటా నువ్వు విశాలాక్షితో ప్నేహంగా కూర్చున్నదీ, కారేణిలో చూడడంకాకందా ?”

అనుమానిస్తో చిన్న సిగ్గు చిరునవ్వుతో రాజయ్య ‘ఊ’ అన్నాడు. ఆ చిరునవ్వుని ఆ దీపం వెలుతురులో చూడలేదు శ్యామారావు.

“అది రామయ్యనాయుణ్ణి వెళ్ళిచేసుకుంది. మునిసిపల్ కౌన్సిలరు కూడా అయిందని విన్నాను, తరువాత నేనూ చూడలేదు. నువ్వు చూశావా ?” లేమ అని తలతిప్పాడు రాజయ్య.

“ఆ రోజుల్లో నీ సహాయం నాకు ఎంత బలమిచ్చిందో, అంతా జ్ఞాపక ముంది సాపం, నీకు ముట్టిందల్లా ఆ తండ్రినించి చివాట్లు.”

“నీకుమాత్రం ముట్టిం దేముందిరే !”

“ఎంత సినీకల్ గా ముట్లాడుతున్నావోయ్. ఏమన్నా ముట్టాలా ? ఆ లెక్కలన్నీ మన హృదయాలమీద జీవితపు మురికి పేరుకున్న తరువాత. కాని ఆ యవ్వనంలో, మొదట ఓ యువతిని ప్రేమించ గలగడం- ఆమెనించి ఒక్క చిన్నచూపు, చిరునవ్వు- అవన్నీ ఎంత అమూల్యం !”

“ఏం విరహపడేవాడివి !”

“చెప్పకోవడానికి నువ్వు లేకపోతే అంత విరహపడేవాణ్ణి కాదేమో ! నీ కట్టాంటి గొడవలు ఏమీ వుండేవి కావు. అదృష్ట వంతుడివి.”

“ప్రేమించడమే అదృష్ట మన్నావుగా !” అన్నాడు రాజయ్య నవ్వుతో.

“అవునులే. కాని ఎంత గొడవ అంటావు ! ఆ నాటి ప్రేమ నా జీవితం మీదనే ఓ ముచ్చుని కమ్మేసింది.”

“ఆదేమిటి ?”

“ఓటి చెప్పు రాజయ్యా ! సిగ్గు పడకు. నువ్వు ఏకపక్షీ ప్రతుడవా ?”

“ఛా ! ఏమాత్రం కాదు. ఎంత మాటన్నావు నన్ను !”

“ఎవరిమీదనన్నా ప్రేమ వచ్చిందా?”

“ఏమిదో! ఆ ప్రేమ అంటే నాకు సరిగా తెలీదోయ్. ఇష్టాలు వస్తాయి. అదీ ప్రేమనేమో! ఎప్పుడూ తోటకూర పులుసు కూరతోనే తినగలవా? చాపలు కావాలనిపించదూ? అట్లా!”

“అంటే నువ్వు ప్రేమ నెరగవు. విశాలాక్షి నీకు జ్ఞాపకం వుందా బాగా యిప్పటికీ?”

“ఓః” అన్నాడు రాజయ్య.

రాజయ్యలో విశాలాక్షి సంగతి మాట్లాడానికి సరదా ఏమీ కనిపించ లేదు శ్యామారావుకి. ఇన్నేళ్ళ తరువాత ఆమె సంగతి నెరిగి తనతో మాట్లాడ గలిగిన మిత్రుడు దొరికాడు. ఆ జ్ఞాపకం పైకి వచ్చినకొద్దీ మాట్లాడాలని పొంగిపోతున్నాడు అతను. రాజయ్యకి ఇంకా ఆమెమీద కోపం పోనేలేదా, లేక ఆమెని మరచిపోయినాడా?

“నేను ఏకపత్నివ్రతుణ్ణి” అన్నాడు పైకి, శ్యామారావు.

“ఎందుచేత?”

“వ్రతం కాదనుకో. కాని విశాలాక్షి జ్ఞాపకం మూలాన ఇంక ఏ స్త్రీని కాకలేక పోయినాను. దాని అందం, మాటల వాడుపు- నీకేం తెలుసు అదంతా? కాలేజీలో చూడడం తప్ప దాన్నేం ఎరుగుదువు?”

“ఎరగడం ఎందుకు? దానికన్న అందమైన వాళ్ళు ఎంతమందో!”

“అదే ప్రేమ చేసే దుర్మార్గం. ఎంతో అందమైనవాళ్ళు వుండ వచ్చు; కాని అందంగా కనపడరు.”

“మరి భార్య?”

“భార్య వేరు, భార్యని ప్రేమించడమూ అదీ వళ్ళిమడేశ వ్యవహారం. మనకి ప్రేమతో నిమిత్తం లేదు ధర్మం. ఇష్టంకూడా అవసరం లేదు. మామూలు రొటీన్ వ్యవహారం. కాని ఒక్కసారి గట్టిగా ప్రేమించామా ఇంక మళ్ళీ ఎవరినీ తక్కువవారిని ఇష్టపడలేము. విశాలాక్షి

నా జీవితాన్నట్లా చేసేసింది. ఒక స్త్రీ వ్యవహారంలోనే కాదు. జీవితం మీది ఆసక్తినే చంపేసింది నాలో.”

“అదేమిటి?”

“అవును. ఆమె లేనిది ఎందుకు జీవించడం? ఏ సౌఖ్యమన్నా, ఏ అదృష్టమన్నా ఆమె పండుకోనిది వ్యర్థం అనిపించింది ఇన్నేట్లా.”

“అంత లోతుగా వుంటుం దన్నమాట ప్రేమ అంటే? ఎన్నేళ్ళ నాటి సంగతి!” అని నవ్వాడు రాజయ్య.

“నీ కర్థం కాదులే. ఆమె జ్ఞాపకమే లేకపోతే ఇంకా ఉత్సాహంగా, పట్టుగా ఉద్యోగం చేసి వుండును. ఎన్నేళ్ళకి ఈ లెక్కరదుగానే ఉండి పోదు ననుకున్నావా?”

“ఇన్నేళ్ళలోనూ మధ్య మధ్య ఒసారి ఆమె ఎదిగి ఎట్లా తయారవుతోందో చూస్తే చాలవరకు కుదిరిపోయేదేమో నీ ప్రేమ పిచ్చి?”

“చూస్తేనేం?”

“ఇన్నేళ్ళ తరవాత ఇంకా ఆమె రూపం జ్ఞాపకముందా నీకు? ఉంటే ఇంకా పద్దెనిమిదేళ్ళ బాలా కుమార్తెగానే చిత్రించుకుంటా వుండి వుంటావు దాన్ని- అవునా?”

“సరిగ్గా చెప్పావు. అవును, చిత్రంగా ఈనాటికీ ఆమె అనాటి రూపం నవ్వుతో, సూటిగా కళ్ళలోకి చూస్తూ అట్లానే వుండిపోయింది. ఈ రోజు ఆమెని గుర్తుపట్టగలను, ఆ రూపంలోనే ఆమె కనపడితే.”

“ఆ రూపం ఆధారమేగాని, ఆసలు నీకు జ్ఞాపకమున్న దల్లా ప్రేమేననుకుంటా”

“అదీ చిత్రమే కదా! ఆలోచిస్తే నేనేమనుకుంటా సంతోషం సంబంధం ఈ జన్మది కాదేమో, ఎన్ని జన్మలనించో ఇట్లా కలుసుకుంటో విడిపడుకోనే వున్నానేమో నని.”

“పునర్జన్మలూ అపి నమ్మకమా ఏమిటీ నీకు?”

“కాదా? నీకు లేదా? జన్మలు లేవంటావా? లేకపోతే చచ్చింతరవాణి ఏమాతా మంటావు?”

“నేనేం అలోచించ లేదనుకో. కాని ఏమిటో మళ్ళీ మళ్ళీ పుట్టడం మనుషులు కుక్కలూ, పిల్లలూ కావడమూ అదీ చాలా మూఢనమ్మకంగా కనపడుతుంది.”

“నా కట్లా అనిపించదు.”

“నువ్వు వృథాగా ఏదో ఊహించుకుని, నీ జీవితమంతా చెడకొట్టుకున్నావు. ఆమె నీ నించి ఇంత త్యాగానికి అర్హురాలని ఎందుకు అనుకున్నావు? తక్కిన స్త్రీలవంటి స్త్రీ, కొంచెం పెద్దకళ్ళూ, పెద్ద రామ్మూ వుండగానే, ఆమె ఏదో లలనా శిరోమణి అని ఓ ఆలయం కట్టుకున్నావు. నీ హృదయంలో. అసలు నువ్వేం ఎరుగుదువు ఇంతకీ?” అని దూకుడుగా లేచాడు రాజయ్య. కోర్టులో ఇట్లాంటివి ఎన్ని? ఈ లేచిపోయినవాళ్ళ కేసుల్లో వాళ్ళ మొదట్లో రాసుకున్న ఉత్తరాలలో ఆరాధనా, కోర్టు కెక్కిన నాడు బైటపడే వాస్తవమూ, ఆ ప్రియులు ఒకరినొకరు తిట్టుకునే విధమూ వినాలి నువ్వు!” అని ముగించారు.

“సాధారణులలో నువ్వనేది నిజం కావచ్చు. ఆమెలో ఏదన్నా గట్టి లోపం వుంటే నావంటివాడి మనసు ఆమెలో ఇన్నేళ్ళు అట్లా కాదనుకో.”

“దుష్కంతుడి మల్లే మాట్లాడకు. ఈ కావ్యాలు చదవడం వల్ల వచ్చిన ముదనప్లమే అది. అనాడు పీఠకార్యదక్షుడు డాన్ క్విక్సాడ్ ఒకడే కాని, యీనాడు ప్రేమ కావ్యాలు చదివి తాము మానవాళిత శృంగార మూర్తులమని మోసపోయే ప్రేమ క్విక్సాట్లు వందలు. వాళ్ళల్లో నువ్వు వొకడివి. ఇంతగా ఇట్లా అయినా వసుకోలేదు ఇన్నేళ్ళూ. ఈ సంగతి తెలిస్తే ఎప్పుడో నిన్ను యీ మాయనించి తప్పించేవాణ్ని.”

“ఎట్లా?”

“ఈనాటికీ అట్లానే ఉన్నావా?”

“ఓ. ఈ జన్మకే కాదు ఏ జన్మకైనా ఇంతే.”

“విచిత్రం. నువ్వు దాంతో ఓ ఆర్మైల్లు కావరం చేస్తే కుదిరిపోను ఈ పిచ్చి.”

“మామూలు స్త్రీలతో అంతేననుకో, ఆమెతో కాదు. అనేక ఏళ్ళు ప్రేమ ప్రజ్వలంగా వెలిగిన దాంపత్యాలు లేవంటావా?”

“నిస్సంశయంగా లేవు. ఒక్కటి చూపించు. ఎంతకీ ఏ కావ్యాలూ పెళ్ళి అయిన దాకానే. తరవాత ఏముంది?”

“సీతారాములు.”

“ఏం? మనకేం తెలుసు, అడివికి వంపించినప్పటి ఏడుపులు తప్ప? ఏ మొగుడైనా ఆ సందర్భంలో అట్లానే ఏడుస్తాడు. కవి గనక ఆ రాసిన వాడు అందంగా వీడిపించాడు, పైగా అన్యాయం చేస్తున్నానని తెలుసు కూడాను. శ్రీరాముడికి! ఒకవేళ వికాలాక్షి వ్యభిచారి అని తెలుసు ననుకో నీకు-ఇంకా నీచమైన గుణాలున్నాయనుకో - ఈ వ్యామోహం అట్లానే వుండేదా?”

“తరువాత జీవితం సంగతి నాకు తెలీనూ తెలీదు, అబ్బరూ లేదు. కాని ఆ రోజుల్లో ఆమె దివ్యమూర్తిలో కళంకం ఎక్కడా లేదు.”

“నీకెట్లా తెలుసు?”

“నువ్వు ఉత్త సేనికొవి. అట్లా సేనిక్ ఐపోవడంకన్న, నా మల్లే విరహంలో కాలిపోవడమే పుత్రమం.” అన్నాడు చాలా తృణీకారంతో శ్యామరావు.

రాజయ్య మాట్లాడలేదు. అతనికి కోపం హెచ్చుతున్నట్టుంది.

“ఏమంటావు? మాట్లాడవేం?”

“అధిరుదుల్లో భేదం. పోనీ, అట్లా అనుకో.”

“నీ నోరు మూస్తాను. ఈ సంగతి విను. మా పెద్దమ్మాయి బాల్యంలోనే వితంతు వయింది. చిన్నప్పటినుంచీ బళ్ళో చదువుకుంటోనే వుండి దాన్నే ‘కంటిన్యూ’ చేసింది. కాలేజీలో ఇంకా అడపిల్లలు వుండేవాళ్ళుగా వాళ్ళల్లో రమ అనే పిల్ల మీద దానికి ఏమిటో చెప్పలేని ఇష్టం. ఆ పిల్ల చూడకండా ఒక్కరోజు వుండలేక పోయేది. ఎప్పుడూ ఆ పిల్ల కబుర్లే ఆ పిల్ల ‘హెస్టరీ’ కాబి. అందుకని నేను చూడడం తటస్థించలేదు. ఆ రమ అంతే. మా అమ్మాయిని చూడకండా నిలువలేదు. దూరాన్నించి చూసే ఒకరినొకరు అంత ప్రేమించారట. మా అమ్మాయికి జరం వచ్చినప్పుడు చూడ్డానికి వచ్చింది మా యింటికి రమ. ఆమెని చూడడంతోనే నాకు ఎక్కడ లేని ఆకర్షణ కలిగింది. ఆమెకు నామీద అంతే. దాన్ని చూడండి. దాంతో మాట్లాడండి ఒక్కరోజు ఉండలేక పోయేవాణ్ణి. వచ్చి చాలా చనువుగా నా చక్కన కూచునేది. మొదటినుంచీ నాకు ఆమెమీద తెలికం దానే కొంత మోహం వుంది. నా వయస్సెక్కడ, దాని వయస్సెక్కడ! పైకి మాత్రం మా అమ్మాయి మీద వుండే ఇష్టంలానే వుండేది. కాని ఎక్కడో భేదం-ఒకటే తాకాలని, బుజ్జగించాలని, ప్రేమెంట్లు యిచ్చి సంతోషపెట్టాలనిపించింది. ఏదో మాటల సందర్భంలో చెప్పింది. తన తల్లి పేరు వికాలాక్షి అని. తీరా చూస్తే ఆమె మన వికాలాక్షి! యేసుంటావు?”

చప్పున పైకి లేచి కూచుని శ్రద్ధగా వింటున్నాడు రాజయ్య. “తరువాత?”

“తరువాత చెప్పాలంటే అది ఎట్లా చెప్పాలో తెలియం లేదు. ఇదే నా నోటనుంచి రావడం ఆ సంగతి. సిగ్గుగా వుంది. అంతేకాదు. చాలా అందమైనది, గాఢమైనది - మాటలతో ఇతరులతో చెబితే- చాలాసార్లు ఆ చెప్పడంతోనే-వాళ్ళు వినడంతోనే ఊరికి ఐపోతుంది. కాని నువ్వు వేరు. విను, రమ మా ఇంట్లో బాగా ఆలవాటయింది. చాలారోజులు

మా ఇంట్లోనే వుండిపోయేది. మా ఇంట్లో కాలేజీ అడపిల్లలు తరుచూ వుండేవారు. తలిదండ్రులకీ, కాలేజీవారికీ నాపైని చాలా విశ్వాసం-సునిశితమైన యుజ్జ ప్రవర్తన నాది అని.”

“ఎందుకు ఆ విశ్వాసం?” అన్నాడు నవ్వుతో రాజయ్య.

“ఏమో?”

“వయసు వల్ల నేమో!”

“కాదు-చిన్నప్పటినుంచీ అంతే.”

“నీ మొహంలోనే వుందనుకుంటా.”

“కావచ్చు. అదిగాక అప్పుడప్పుడు నియమాల్ని గురించీ, సవిశ్రతా, సంస్కరణ ఇట్లాంటివాటిని గురించి, విద్యార్థులకే గాక, కొంచెం పబ్లికోలో కూడా మాట్లాడేవాడిని. ఇంక వేరేవాడు యేమీ రాకపోతే, ఆ మాట్లాడడం ఎంత ఉపకరిస్తుందని!”

“అవును. అందులో అవిసిరి ఎటో చాలా దూరాన నీచుల్లో వుండేట్టా, మనకి ఎక్కడో వినికిడే గాని, యేమీ తెలిసిన వ్యవహారం కావట్టా మాట్లాడితే చాలు. నీటికీ, character (క్యారక్టర్)కీ, టీలానికీ ప్రసిద్ధికెక్కిన వాళ్ళంతా అట్లా మాట్లాడడంవల్లనే ఆ కీర్తి సంపాదించారు. అసలు వ్యవహారానికి ఈ కీర్తికి యేమీ సంబంధం లేదు. ఇట్లా గొప్ప కీర్తి సంపాదించుకున్నవారి చరిత్రలు మరణం తరువాత అద్భుతంగా బైటపడి, ప్రజలని అన్నేళ్లు ఎంత బాగా వంచించారో చూపిస్తాయి. glad-stone (గ్లాడ్స్టోన్) సంగతి తలుచుకో. సరే నీ కథ కానీ”

“రమ మా యింట్లోనే వుండేది. మాకు స్నేహం ఎక్కువయింది. ఒకరోజున నా వాళ్ళో కూచుని, నా మెడచుట్టూ చేతులు వేసి యేదో మాట్లాడుతోంది.”

రాజయ్య తలని చేతుల్లో పెట్టుకుని మూలిగినట్లు వినిపించి, ఆగాడు శ్యామారావు.

“యేమిటది?”

“యేంలేదే. కానీ.”

కాని, రాజయ్య కంఠంలో యేదో కలవరం.

“ఎలా చెప్పను? ఆమె చిన్న రొమ్ము నా రొమ్ముకి అనుకుంది.

కావలినే అనించినా అని.....”

“ఛవ్. అట్లాంటిది కాదు ఆ పిల్ల.”

“ఏ పిల్ల?”

“ఏం లేదులే కానీ.”

“ఏమిటి, నువ్వు రమ నెరుగుదావా?”

“నాకు తెలీదు ఆ రమ ఎవరో! ఏమీ ఎరగని అడపిల్లని వట్టుకుని దానికి అట్లాంటి వుద్దేశ్యం వుందని నువ్వు ఆరోపిస్తే, నాకు కోప మొచ్చింది.”

“కాదులే. నువ్వెరుగుదువు. వాళ్ళకో.”

“ముందు నీ కథ కానీ.”

“నే నేమీ ఆరోపించలేదు. నా అనుమానం నిజమని తేలింది. ఈ అడపిల్లలకి టీచర్లని, లెక్చర్లని చూస్తే ఎంత ఆరాధన! చాలా నులభం, దాన్ని ఇష్టమైన తోవలోకి తిప్పకోవడం. అందుకనే University commission (యూనివర్సిటీ కమిషన్)లో అడపిల్లలకి అడ లెక్చర్లనే వుండాలని వాదించాను.”

“సరేలే అదంతా. ఏం జరిగింది అప్పుడు? ఏం చేశావు రమని?”

చాలా దూకుడుగా మాట్లాడాడు రాజయ్య.

“ఏమిటి సంగతి? నేను చెప్పను. ముందు నీ interest (ఇంటి రెండు) ఏమిటో చెప్పు.”

“చెవుతా తరువాత.”

“నిజమేనా?”

“ఊ.”

“నా వాళ్ళు ఏమయిందంటావు?”

“రమ మీదనేనా నీకంత యిష్టం? కాక విశాలాక్షి కూతురనా?”

“అప్పుడు నాకు రమ విశాలాక్షి కూతురని తెలీదు.”

“ఎప్పుడు తెలిసింది?”

“తరువాత ఎప్పుడో. చెవుతాలే. ఏం చెవుతున్నాను?”

“ఏమైనావు అప్పుడు?”

“ఏమైనాను? ఆ పరిస్థితిలో మొగవాడు ఏమోతాడో అదే ఐనాను.”

“ఐ?”

రాజయ్య ఊపిరి వినిపించలేదు.

“ఐ ఏం లేదు. మెల్లిగా ఆ పిల్ల చేతులు నానించి తీసేసి తప్పించు కుని కబుర్లు చెప్పి పంపాను. కాని నా దేహమంతా ఆమె వేపు లాగింది.”

“ఇంకేం?”

“కాని నా వయస్సెక్కడ! ఆ పిల్ల వయస్సెక్కడ!”

“వయసుకో పనేమిటి? ఏమన్నా పెళ్ళి చేసుకుంటున్నావా రమని?”

“దేనికైనానూ. నా అనర్. పాపం నన్ను నమ్మిన పిల్లని, ఏదో బలహీనమైన సమయంలో అడ్వాన్స్‌డ్ తీసుకోడం....”

“ఆ కబుర్లకేం? ఏం చేశావో చెప్పుదూ?”

“ఏం చెయ్యలేదు.”

రాజయ్య నిజ్జూర్పు విడిచి కుర్చీలోకి వాంగారు. శ్యామారావు అది చూడలేదు. పూర్తిగా గతంలో నిమగ్నుడై రాజయ్యనే మరచి పోయినాడు.

“తరువాత అంతా మిగిలిన రోజులన్నీ రమతో వాంటరిగా వుండ కండా తప్పించుకున్నాను.”

“అయిపోయిందా?”

“లేదు విను. శలవలకి రమ వాళ్ళ వూరు వెళ్ళినప్పుడు తెలిసింది నాకు మొదట-ఆమె మీద చాలా ప్రేమ అని. అందులో అది చాలా ఉన్నత మైన ప్రేమ అని.”

“ఏమిటి? ఆ ప్రేమ ఏమిటి? అందులో ఉన్నతమైన ప్రేమ ఏమిటి? అంటే ప్రేమకీ, ఉన్నత ప్రేమకీ, పవిత్ర ప్రేమకీ-వీటన్నిటికీ ఒకటేగా అర్థం?”

“ఏం అర్థం?”

“ఏముంది? అంతా ఒకటే వాంఛ. బేధమల్లా బట్టలన్నిటితోనూ, కొన్నిటితోనూ, అసలు లేకుండానూ. అంటే పవిత్ర ప్రేమకీ, పశురామా నికీ బేధం” అని నవ్వాడు రాజయ్య నిష్కల్మషంగా.

“పూరికే వెక్కిరించకు సినిక్. నీకేం తెలియ యీ విషయం. నీ అను భవమంతా పచ్చి భోగంవాళ్ళతోమల్లే వుంది. ప్రేమ అంటే-అసలు ఆ పడక సంగతులు ఏమీ జ్ఞాపకం రావు. ఆ పిల్ల పూరికే నీతో వుంటే చాలు నని పిస్తుంది. తెలిసిందా ఇప్పటికన్నా?”

“తెలుసులేవోయ్. అవన్నీ కవిత్యం రాసే కుర్రకుంకల మాటలు. చేతికి అందనప్పుడూ, ఏవో అభ్యంతరాలున్నప్పుడూ అట్లాంటి వెర్రి కలలలోకి పోక అంతకన్న ఏం చేస్తాడు మనిషి? ఇద్దరు ప్రియులూ కలిశాక, మూడో మనిషి లేకండా ఇంత వరకు కవిత్యంగాని కథగాని వచ్చిందా? అంటే. మొదట్లో తనకి కనపడితే చాలు న్నంటాడు. తరవాత

తనవంక చూస్తే చాలు-తరవాత వేలు తగిలితే చాలు, తరవాత చెయ్యి తగిలిన వేస్తే చాలు, తరవాత తన చేతిని మీద వేయించుకుంటే చాలు-ఇంకా ఆ చెయ్యిని జరపనిస్తే చాలు, దగ్గిరిగా పడుకుని ఆకాశంవంక చూస్తే చాలు-తక్కిన steps (స్టెప్స్) యోచించుకో. ఆ కొనస ప్రారం భించి, కాలమూ వీలూ దొరికితే, ఈ చివరికి రాని మనిషిని చూపించు. వాణ్ణి బుజాలమీద కూచోపెట్టుకుని దేశమంతా తిరుగుతాను.”

“చూపిస్తాను. బుజాలమీద యెక్కించుకో.”

“ఎవడు?”

“నీడూ.”

“నువ్వా? నువ్వంత గొప్పవాడివని రూఢి ఐనప్పుడు అట్లానే ఎక్కించుకుంటాను. నువ్వుగాని ఎవరుగాని నేను చెప్పిందానికి విరుద్ధం కాదు. ముందు బట్టలన్నిటితోనూ కనబడితే చాలు. తరవాత? ఒక్కొక్కచో కొంచెంగా తొలిగి వీలులేనప్పుడు ఎక్కడెక్కడ నందు కనపడితే దాందోంచి, మెల్లగా ఒక్కొక్కచో తీసి, చివరికి ఏమీ లేకండా అక్కడితో ఆఖరు. ఇంక వెనక్కి తిరుగుతాడు. ఒక్కొక్కచో కప్పడం ప్రారంభిస్తాడు. తరవాత అసలు చూడనే చూడదు. దీపం అద్భుతో ఉంటాడు. భార్య విషయమై ఈ steps (స్టెప్స్) అన్నీ ఒక్క రాత్రిలోనే జరుగుతాయి గనక, రోమాన్సు చాల తొందరలో ముగుస్తుంది. తక్కిన వాళ్ళతో కొంత ఆలస్యం. అంతేనా, వాదా? కానీ నీ కథ.”

“నువ్వట్లా వెక్కిరిస్తో వుంటే చెప్పా లనిపించటంలేదు.”

“అవును. ఎందుకంటే-నహజమైన కామం, మనిషి దేహంలో చాలా కిందిభాగంలో వుంటుంది. దానికి సిగ్గులేదు. వెక్కిరింపులుగాని, భయాలుగాని ఆపనిందగాని దాన్ని ఆపలేవు. కదల్చలేవు. నీవంటి వాళ్ళల్లోనూ, కవుల్లోనూ అది క్రమంగా తల్లోకి ఎక్కుతుంది. దాని

విషం కళ్ళల్లోకి దిగి స్త్రీలలోని అందాన్ని కల్పిస్తుంది. ఈ తలలో కామానికి సిగ్గు, అది అబద్ధం అసహజం కనక పెక్కిరింపుకి తట్టుక లేదు."

"లాగెన్ను పుస్తకంలోవుల్లే మాటాడుతున్నావు."

"ఎవరి పుస్తకంలోది కానీ నిజం. కానీ నీ కథ, నవ్వనులే."

"రమకీ ఉత్తరం రాశాను-ఆమె లేనిదే ఉండలేననీ, త్వరగా రమ్మని, ఏమనుకుంటుంది అనే యోచనకూడా లేకండానే. రెండురోజుల్లా వచ్చింది. ఓ తెల్లారకట్ట సరాసరి నా పక్క దగ్గరికి వచ్చి, కలలోను నిద్రపోయ్యే నా చెంపమీద చెయ్యేసింది. కళ్ళు తెరిస్తే నవ్వుతో రమ నాకు ఇంకా నిద్ర. ఆమె చేతులు పట్టుకున్నాను....ఎందుకు నవ్వు తున్నావు?"

"తక్కింది నేను చెప్పనా, నీ పవిత్ర ప్రేమ ఏం చేసిందో?"

"వుండు." క్యామారావు తన కళ్ళ ఎడటికి పిలుచుకుంటున్న దృశ్యంలో లీనమైనాడు.

"ఆమె నా మీదికి వారిగింది. దగ్గరికి తీసుకున్నాను. ఏ ప్రేమో నన్నా ఆమె అభ్యంతరం కనపరచాలని నా ఆశ...."

"నీ భయం."

"కాదు-నిశ్చయంగా కాదు."

"అవునులే. రెండు కలిసే వుంటాయి. ఆమె శీలం నీ శీలాన్ని రక్షించాలని. అట్లా కాదా, చివరికి నింద కొంత వరకన్నా ఆమెమీద పెయ్యవచ్చు. అలాంటిప్పుడు మగవాడు అంతకన్న ఏం చేస్తాడని?"

"కాదు. విను, ఆమె కళ్ళు మూతలుపెట్టాయి. ఇంకా నా దగ్గరికి వచ్చుకుంటోంది. నేను నవ్వుతో, ఆటమల్లే, ఆమె జాకెట్టు గుండ్తిర్చి విన్న తున్నాను. ఎండపడని, గాలికూడా గట్టిగా తగలని ఆమె రామ్ము రంగు నా తల రిప్పింది. తరవాత...."

"ఎందుకు అగావు?"

"ఏం లేదు. నువ్వు చెప్పిన steps (స్టెప్స్) అన్నీ పరసగా...."

అని నవ్వాడు క్యామారావు సిగ్గుతో.

రాజయ్య దిగ్గరగా నవ్వాడు.

"సీమిబోయ్ ఆ సిగ్గు! మామూలు seduction (సెడక్షన్)ని ఏదో మరొక యజ్ఞంలాగు. ఏదో అపురూప కళ్యాణ మహోత్సవంలాగు మాటాడుతున్నావు. ఎవరూ ఎరగనిదీ, నీకే ఎట్లానో జరిగిన విషయం లాగా! నీమన్నా చలంగాలి పోకిందా ఏం?"

"సరేలే. ఆమె ఉద్దేశ్యం తెలుస్తోంది, చివర-అంతే."

"తెలిసిందిలే."

"అగాను. ఎందుకు అగానా అని కళ్ళు తెరిచింది. అప్పుడు తట్టింది, నేను చేస్తున్న ఘోరపాపం నా మనసుకి. చప్పన మంచం మీద వించి లేచి నుంచున్నాను."

చాలా tension (టెన్షన్)తో వింటున్న రాజయ్య తెప్పరిల్లాడు. relief (రిలీఫ్)తో నిజ్జూర్పు విడిచాడు.

"దీనికా నిన్ను బుజాలమీద మొయ్యవలసింది? నీ బుజాలు నే నెక్కడానికి కూడా పనికిరావు. పాపం! ఎంత నీచమైన పని చేశావు! ఏమై వుంటుంది ఆ పిల్ల? ఆ మూడే నిన్ను వదిలి వెళ్ళిపోయింది కాదా?"

"అవును. నీ తెట్లా తెలిసింది?"

"అంతకన్న ఏం చేస్తుంది?"

"నీచమైన పని చేశానంటావా?"

"చేరే అడుగురావా?"

"ఇన్నేళ్ళా చాలా ఘనమైన కార్యం-గొప్ప ఉచారత్వంతో-నన్ను నేను నిరాకరించుకున్నా ననుకుంటున్నాను. నువ్వు అన్నదే నిజమేమో?"

ఆ నిమిషాన ఆమెని గాయపరిచాను. తరవాత రమ నా మొహం చూసి
లేకపోయింది. కాని నాకే ఆ నిగ్రహశక్తి ఆ నిమిషాన రాకపోకే ఆ పిల్ల
గతి ఏమయ్యేది?"

"ఏమయ్యేదో! కాని ఇప్పుడేమయింది?"

"ఏమయింది?"

"ఏమయిందో నీ రెండుకు? నీ నిగ్రహం నీకేగాని!"

"ఏదో నీ కామం నీకేగాని ఆ పిల్ల గర్భవతి ఐతే నీకేం అన్నట్లు
చూట్టాడు తన్నావే!"

"అవును. నీతి అవినీతులే చూస్తారుగాని, నీతిపేర ఎంత స్వార్థం
చలామణి అవుతుందో ఎవరికి తెలుసు? నువ్వే ఆ పిల్ల జీవితాన్ని రక్షించ
గలిగావని, ఎంతో నిగ్రహం చూపావని గర్వంగా నీ బజాలబిడ నువ్వు
తట్టుకుంటున్నావు, ఇన్నేళ్ళూ. అంత మానవాత్మతన్నీ నేనే కదా, ఇంకోటి
అంత స్వార్థరహితులు వుంటారా అని, బహుశా ఈశ్వరుడు చూచా నిన్ను
గౌరవిస్తాడనే నీ నమ్మకం. కాని నిన్ను రక్షించుకున్నావు. ఆ వాక్క- పసి
చివరిదాకా జరిగితే, దాంకో నీకా ఆ పిల్లకా లంకె నడదీ. వాడలలేదు.
వాయువుకోలేదు. నేరం చేశాననే బాధ. ఈ పిల్ల భవిష్యత్తు దాద్యత.
వాయువుకుంటే ఆ నేరం భారం. ఉత్త స్వార్థపరుడివి. ఆ పని చెయ్యి
నందుకు నీది మహా పవిత్ర ప్రేమ!"

"సరేలే. నా వయసు, ఆ పిల్ల వయసు? పెళ్ళి కాని పిల్ల. నేను
స్వార్థపరుడిని అని నన్ను అన్యాయంగా...."

"తిరిగి ఆ అమ్మాయిని నువ్వు కలుసుకున్నావా?"

"పెళ్ళయినాక ఓ కూతురు పుట్టాక ఓసారి ఆమె భర్త, ఆమె నేను
వైల్లో కలుసుకున్నాము. నేను గట్టిగా అడిగితే ప్రయాణం మధ్యలో ఆగి
మా ఇంట్లో ఓ రోజు ఉన్నారు."

"ఎట్లా కనపడ్డది?"

"మామూలుగానే. ఎదిగింది. ఏదో శాంతంగా వుంది."

"అంతేలే. అంతకన్న ఏం తెలుసుకోగలవు? కామం ఉత్తములు
అనుకునే మనుషులంత గుడ్డివాళ్ళూ, స్వార్థపరులూ వుండరు."

"సరేలే. ఆమెకేం అపచారం జరిగింది? సుఖంగా పెళ్ళి చేసుకుంది
తనకి ఈడువాణ్ణి. పిల్లల్ని కన్నది."

"అట్లానే పమర్తించుకుంటారు."

"నాతో ఆమె బతుకేమిటి?"

"ఆమెతో నీ బతుకేమిటి? అది ఎత్తవేం?"

"అవును. ఘోరమే. కాని ఆమెని రక్షించానా లేదా?"

"అవును. ఓ విధంగా రక్షించారు, నిన్ను రక్షించుకుని. కాని
ఇంకో విధంగా నీకా ప్రపంచానికి కనపడని విధాన...."

"నీ తెట్లా తెలుసు?"

"చెప్పకా తరవాత. అక్కడితో ఆమె చదువు అఖరు. ఆ చెబ్బితో
ఇంకో మొగాడి చదుల్లో పడ్డది. ఆ అనుభవంతో నిర్బంధపు అవసరపు
పెళ్ళి. ఆ సంసారం వుత్త నిస్సార మయింది. నీని కంతా మొదటి
కారణం గర్భకణ్ణి చేరుకున్న నీ స్వార్థం."

"నాదా! రెండోదీ?"

"నా పరుత్తం!"

"నీదా!"

"అవును. నీనించి సూసరి రమ నా దగ్గరికి వచ్చింది."

"నీ దగ్గరికా! నువ్వేం తెలుసు?"

"తరవాత చెప్పకా."

"ఈ సంగతంతా రమ నీతో చెప్పుకుందా?"

"లేదు. కాని అట్లాంటి చేదో జరిగిందనుకున్నాను. ఎవరో కాలేజీ
కులాడితో ననుకున్నాను. గౌరవనీయుడూ, వయోవృద్ధుడైన లెక్కరకోతో

ననుకోలేదు. నిన్నామె ఎరుగునని కూడా తెలిలేదు నాకు యీ నాటి పరకు."

"ఎట్లా తెలిసింది నీకు, ఆమె హృదయంలో దెబ్బతిన్నదని?"

"అనుభవం."

"ఏం చేశావు?"

"ఏం చేస్తాడు మొగాడు? నే నాస్థానం ఆక్రమించుకున్నాను."

"పశువా!"

"అన్నానుగా నా 'పశుత్వ' మని?"

"దాంతో ఆమె భవిష్యత్తు మాడ్చేశావా?"

"ఎవరి భవిష్యత్తుని మౌనంగా మాడ్చారు. ఆ మాట కొస్తే నీదే యొక్క పదార్థం."

"ఈ వ్యవహారాల్లో యెవరో ఒకరో, లేక ఇద్దరో దెబ్బ తినాలి తప్పదు గావును. నువ్వు తప్పించుకున్నావు. ఆమె నాశనమయింది."

"ఎంత ఉన్నంతగా విట్టరేగా మాట్లాడుతున్నా ఈ idealists (ఐడియలిస్టులు)తో వాచ్చిన ప్రారబ్ధమే అదీ. ఏ hard facts (హార్డ్ ఫాక్ట్స్) మాట్లాడినా సరే వాస్తవాన్ని భరించే మరో శక్తిలేక, వెంటనే అసలు యొక్కదా లేని ఏమో generalisations (జెనరలైజేషన్స్) లోకి వెళ్ళి, ప్రపంచమే ఆ సూత్రాలమీద నడుస్తోందని, మాయ కప్పకుంటారు. ఎవరు జీవితంలో గాయపడేది? గాయపడడానికి సిద్ధంగా, గాయపడే మనసుల్ని పోషించుకున్న వాళ్ళు, జాగ్రత్తపడని లేత యువకులూ, యువతులూ. నే నేమీ కష్టపడలేదు."

"అవును, మొగాడివి నీకేం!"

"మరి మొగాడికి నీ కేమయింది?"

"నాకో అంతరాత్మ వుంది."

"అంతరాత్మ అని గర్వంగా చెప్పుకోకు. అంతరాత్మ అంటే అర్థం ఏదో ఒక పంక పెట్టుకుని ఏడ్చి, ఆ ఏడుపుని చూసుకుని తక్కినవారికన్న అధికలనునీ, నీతిపరులనునీ, నిబ్బరపడడం."

"నష్టపడ్డ వాళ్ళందరూ అంతరాత్మల వల్లనేనా నష్టపడేది?"

"దానికి బుద్ధి తక్కువతనం తోడ్పడింది దంటే భూర్తిగా అణగారి పోతారు. మా పూర్వో ఓ డాక్టరు వున్నాడు. యువకుడు, సమర్థుడు, చాలా మంచి ప్రాక్టీసు అందుకుంది ఆర్నెల్లలో. ఓ స్ట్రీట్ దరు థార్యని ట్రీట్ చేస్తూ, ఆమె అకర్షణకీ కాళలేక లొంగాడు. అంతే. వదేళ్ళయింది. ఈ నాటికి మళ్ళీ తరెత్తుకోలేదు. ఎందుకు? అంత రాత్మ. ప్రాక్టీసు పోతుందని భయం. అన్నిటికన్న అజాగ్రత్త- అబద్ధం కాత కాకపోవడం."

"వ్యభిచారానికి మోసం తోడ్పడాలంటావు."

"ఆ పేర్లు వాళ్ళుకోను. వ్యభిచారం కాదు. దాన్నే ఉజ్జ్వలమైన ప్రేమ అని చలంమల్లే అంటే కవులూ కాకులూ కూడా ఉమిస్తారు. మోసం కాదు. వుత్త విరేకమను. ఎందుకులే ఈ వాదన! ఈనాడు ఇంక నువ్వు నానింది నేర్చుకునేది లేదు. నేను నీ నుంచి నేర్చుకునేది లేదు."

"అవును" అని నవ్వాడు క్యామారావు. నవ్వి, "రమ ఏమయింది చెప్పు" అన్నాడు.

"హ యింటికి వాచ్చింది అన్నాను కదూ! ఏమీ మాట్లాడకుండా పారిపోయింది. నీకు మల్లే నే నాకు ఆమె మీద చాలా గొప్ప యిష్టం".

"నాకు మల్లే నే అంటా వేమిటి?"

"విశాలాక్షి కూతురు గనక."

"ఐతే నీ రెండుకు మధ్య?"

అప్పుకోలేక నవ్వాడు రాజయ్య, రెండు నిమిషాలసేపు. క్యామారావు అక్కర్యంతో చూస్తున్నాడు. ఆ రాత్రి వాళ్ళిద్దరూ జీవితపు చివరికి

జరిగిన వస్తువులు కాదు. మళ్ళీ గడిచిన కాలాన్ని జీవిస్తూన్న యువకులైనారు.

“ఇందాకట్టించి ఏం మాట్లాడావు? మాటలకీ, కామ నిజంగా నమ్ముతున్నా మనకున్న అభిప్రాయాలకీ, మనసులోని అసలు విలువలకీ ఎంతెంత వ్యత్యాసాలు! నీకేనా విశాలాక్షి మీద ప్రేమ? నాకు వుండకూడదా? ఎందుకూ? ఆమెతో నువ్వు చాలాసార్లు మాట్లాడావు, పద్యాలు రాశావు, ఆమెని భావక ముంచుకున్నా ననుకున్నావు, ఆమెవల్ల జీవితం పాడయిందనుకుని శృప్తిపడ్డావు. అన్నిటి కన్నా ఆ చివరి విషయంవల్ల ఆమె నీ స్వంత మయింది. ఆమె భర్త కన్న, పిల్లలకన్న, ప్రేమిలకన్న, నీకే నన్నిసార్లు ఆమె.”

“ప్రియురేమిటి?”

“ఏం? ప్రేమలు వుండరా? వుండకూడరా?”

“తెలిందే ముందుకా అపనింద ఆ సవిశ్ర...”

“ప్రియులున్నారంటే అపనిందా? యెట్లా మాట్లాడా లోడు నీతో! ఆమె ప్రేమిడు కావడానికి నీకు అభ్యంతరం లేదుగాని, ఆమెకి ప్రేమలు యున్నారంటే ప్రీ గౌరవానికే లోపమా? అంత అకర్షణ గల ప్రేమలు లేకదానే అట్లాంటి భర్తతో కావరం చేసిందనడం కన్న ఆమెకి ఇంకేం అపరిదిష్ట కావాలి?”

“అట్లాంటి భర్తరేమిటి? నువ్వెరుగుదువా యేమిటి?”

“ఎరగకేం?”

“ఎట్లా?”

“నువ్వు చెప్పనిదైనా?”

“చెప్పు”

“అసలు...”

“రమ సంగతి కానేలేదు. అది చెప్పు ముందు.”

“అవును. రమ మీద నా కిష్ట మన్నాను కాదా? ముందు ఆమెని చదువు ముగించమని గట్టిగా నలహా యిచ్చాను.”

“ఆమెకి ఇల్లా, తల్లి తండ్రి యేమైనారు? మధ్య నీ నలహా ఎందుకు?”

“ఉన్నారే. కాని తల్లి చిక్కుల్లో ఉంది. నేను రమా గార్డయన్. తండ్రి చచ్చిపోయినాడు. తల్లితో విరోధం పెట్టుకుంది కూడాను.”

“ఎందుకూ?”

“తల్లి మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకోవాలని చూస్తోందనీ, అంకకు ముందు ఆమె నీది ప్రవర్తన తనకి తల వొంపులుగా వుందనీ.”

“ఎందుకు?”

“అది పరే కథ, ఇది విను.”

“ఇట్లాంటి వాళ్ళ కోసమా, వాళ్ళ శిలాన్ని రక్షించాలనా, నా జీవితాన్ని ధ్వంసం చేసుకుంది నేను!”

“తరువాత పశ్చాత్తన పడుచుగాని. పశ్చాత్తాపానికి చాలా యేళ్ళున్నాయి. పైగా నీదోటి వాళ్ళకి కాలం అనంతం, పశ్చాత్తాపానికి. ముందు విను. ఈ కథ పాఠం వాడే బస్సుకి ఉపయోగపడుతుంది... రమ తన కింకేం చదువు వాద్దంది. కాని బలవంతం చేసి వాప్సించాను. ఇంకా నెల రోజులుండి కాలేజీ తెరవాడానికి. ఆరోజు దగ్గరికివచ్చిన కొద్ది రమ దిగులు ఎక్కువయింది. ఎందుకని అడిగితే కాలేజీలో తక్కిన అడ పిల్లల్ని భరించలే నయింది. వాళ్ళ సంగతి నీ కెందుకు? అంటే, వాళ్ళు తన వెంటనే రమ సంగతులు చెప్పుకుని తన అభిప్రాయాల్ని అడుగుతారట. ఎన్నాళ్ళు తను అబద్ధాలు చెప్పగలడు? తప్పి జారి యిన్నడన్నా నిజం మాట్లాడగానే, అందరూ విరోధులై తనని ఏడిపించడం, తన వెనక గున గునలా, నవ్వులా ప్రారంభిస్తారు. ఇంక వాళ్ళ ద్వేషాలు, తమ ఇంటి

సంగతులు గొప్ప చేసుకోడం, తమ అందాన్ని చూసుకోడం, ప్రతివాడు తమ ఆకర్షణతో వదుతున్నా రనుకోడం - చాలా దుర్మరంభం. అదంతా పోసి, అసలు సంగతి విను.

తేజస్వ పార్థమి రాత్రి అది. సాయంత్ర మల్లా వర్షం కురిసింది. నేను నా ఆఫీసు గదిలో నిద్రపోవడమే అలవాటు. వడక గదిలో నా ధార్యగారితో ఆ సందిరి పట్టమంచం మీద పడుకోడానికి యెన్నో తిరగబడ్డాను. ఆ రాత్రి వరండాలో యెవరో తిరుగుతున్నా రనిపించింది. నా రెండో గుమాస్తా మీద నాకు అనుమానం. నిద్ర కాంచెమెతుకువ వచ్చిం తరవాత చప్పన తలుపు తెరిచి పైటకు చూశాను. ఎవరూ కనపడలేదు. అర్ధరాత్రి చాటి వుంటుంది. నిండు చంద్రుడు నడినెత్తిన, వాన కడిగిన ఆకాశంలో తెల్లని మచ్చల మధ్య పూగు తున్నాడు. అట్లాంటప్పడు చంద్రుడు యెంతో వొంటురిగా కనపడి, ఏకాకాలి పుడుతుంది.

మా వరండా కింద చిన్న తోట. దాంబోంచి గోరింట పువ్వులు నిజ్జంభించి గాలినంతా పరిమళంతో నింపుతున్నాయి. వాన సెక్కు గుంటలుగా మొక్కలకింద నిలిచి, వాటిల్లో వెన్నెల నీడలతో ఆడుకుంటుంది. వెళ్లు కదిలినప్పుడల్లా. ఎంతకాలం తరువాత వానలు వెలిసిన రాత్రికొత్తలుతుకో. పట్టణాల్లో ఈ ఉద్యోగాలు వాదిరి, యే పల్లె యూరికో వెళ్ళి కాంతంగా ఆ అందం అనుభవించాలని గుండెని పీకే రాత్రులు. ఎవరో ఈ భూమికి చెందని ప్రముఖుల కంటిలో ఆ వెన్నెల మెరుగులు చూడాలని కలలుకనే రాత్రులు. కాని కలుగుతుందా? యే అదృష్టమైనా కలలు తోనే! పల్లె యూరికి వెళ్ళగలిగాడా, ప్లి డరి వృత్తి వాదలి, అన్ని అంచాల కలలు మనకిచ్చిన నందూరి సుద్ధారావుగారా?

చూస్తో నుంచున్నాను స్తంభా న్ననుకుని. వీకల్లో స్తంభానికి అడు పక్క-రమ నుంచుని ఉంది. నన్ను తెలుసు కున్నట్టన్నా లేదు.

చూస్తోంది బానూ ఆకాశంలోకి. వెనుకగా వెళ్ళి భుజాలమీద చేతులు వేలాను. కదలలేదు. ఆమె నీవుని నా పొట్టకి అనించుకుని అట్లా నుంచున్నాను. మనల్ని ఇచ్చర్ని చిన్న చలితో పులకరించే గాలి చుట్టేసి; పరిమళాలతో పులకరించాలని చూసింది. చాలం అనేది మనసు లోని మాయ అంటారే! అది నిజం. అట్లాంటప్పడు తెలుస్తుంది. నా చేతుల కింది ఆమె బుజాలు, నా పొట్టకి ఒత్తుకుంటో ఆమె నీవు, ఆ నీడలోని ఆమె జాట్టులో మారపు వెన్నెల రేఖలు నా కళ్ళకింద ఆమె నుంచి అగరుమాకె, నార్సినస్ పాడరు పరిమళం, ఆమె ఒంటి చమట మట్టో కలిసి, అంతే. అంతకన్న నేను యోచించలేదు. ఆమెకి లేదు నీ యోధవా అని తరువాత చెప్పింది. ఆలోచనలే అగాయి. చాలం లేదు. దాన్ని నీ రకం ప్రేమ అంటావో నువ్వు మరి. కోయిల కూసింది, తర్రాను ఎదురుగా చంద్రుడి పక్కగా శుక్రతార వెలుగుతోంది. అప్పుడు నా చేతుల్ని ఆమె కొమ్ము మీదికి జరిపి-జరపాలని రాదు-ఆలోచించలేదు. చేతుల అలవాటు. నా చేతులతో - లేక నా రేస్ - నా వంశం అలవాటో - మునుష్యజాతి అలవాటో - అంతే. కొమ్ము తాకుతున్నాననీ తెలీదు. ఆమెను లిప్పి లేవరెత్తాను నా చేసి. అప్పుడు మేలుకొని నా వంశా, చుట్టూ - చూసింది. ఒక పరుగుతీసి వెళ్ళిపోయింది. ఆమె వెళ్ళిందే అనే ఆలోచ నై నా లేకుండా అట్లానే నుంచున్నాను. శుక్రడివంక చూస్తూ. అవేనేమో యోగుల ఆనందం" అని ఆగాడు రాజయ్య.

"తరవాత" అన్నాడు క్యామారావు రహస్యంగాగు శబ్దం లేకుండా."

"అంతే. మళ్ళీ పదిహేనురోజులు. ఆ తెల్లారకట్ట కాలేజీ. వెళ్ళిపోతోంది. రాత్రి మూడింటికి బండి ఆతను వచ్చి లేపాడు పెట్టెలా అని బండిలో పెట్టారు. నిద్రపోతున్న నాతో చెప్పడానికి వచ్చింది. గదిలో తెలు వెళాను. నా ధార్య పెట్టిన పెపానీ చీర కట్టు

కుంది. సాయంత్రం యెవరింటోనో పేరంటంలో పూసిన గంధం మెడలో మాయనేలేదు.

“పెడుతున్నాను” అని నవ్వింది.

“మంచిది. సుఖంగా వెళ్ళిరా.”

“ఓః!”

“సూరయ్య లేచాడా?”

“బండి దగ్గర ఉన్నాడు.”

బైటికి వచ్చాము. మళ్ళీ యెదురుగా దేదీవ్యమానంగా వెలుగుతో కుక్రదు. ఆ దృశ్యంతో తోట మధ్య తోవలో ఇద్దరమూ ఆగాము. ముందు నడుస్తున్న ఆమె బుజాలమీద చేతులు వేశాను. ఆగింది. మెల్లిగా ఏడుపు తెరలలో కదిలించి ఆ లేత ఒంటి పులకరింపులు, అప్పుడే గారి కింద సాయంత్రం ప్రారంభించే సరసులోని అలలనుల్లే మెల్లిగా నా వేళ్ళని కాకు తున్నాయి.”

“ఎందుకు?”

“నా చేతులు మళ్ళీ ఆమె లొమ్మలమీదికి వెళ్ళాయి. చప్పున వెనక్కి తిరిగింది. నన్ను తప్పించుకుని ఇంట్లోకి పోవాలనేమో నా కర్తవ్యాలేదు. గట్టిగా కావలించుకుని, కుక్ర కాంతితో నిండిన ఆమె కళ్ళలోకి చూశాను. కాని తక్కిన నా అవయవాలలోకి వెక్కిరిక్కెక్కిడి చేయకపోవాలో అక్కడికి నా రక్తాన్ని తోలుతున్నాడు మనమేమిట. అంత దగ్గరగా నుంచున్నాము. ఆమెకి ఆ స్వర్ణతో ఏమయిందో! ఇంకా దగ్గరగా నా లొమ్మల లోపలికి జరిగింది. నేను పక్కకి తిరిగి ఆమెని గది లోపలికి తీసుకుని వెళ్ళాను.”

తరవాత యేమేం జరిగిందో రాజయ్య వర్ణించకండా వుండలేదు. అంత చనువైన మిత్రుల మధ్య రహస్య హేమంది?

ఆ బండి అట్లానే నుంచుని వుంది. సూరయ్య అట్లానే చూస్తున్నాడు, అమ్మాయిగారు ఇంకా చాచేమా అని, గదిలోంచే రాజయ్య

“సూరయ్య! రమకి ఒళ్ళు బాగాలేదట సామాను లోపల పెట్టించి, బండి వాళ్ళి రేపు రమ్మను” అన్నదాకా.

“కెల్లా రే లోపలే బలవంతం చేసి నన్ను ఒప్పించింది, తనని కాలేజీకి సంపించననీ, నాతోనే వుంచుకుంటాననీ.”

“అంత బలవంతం చెయ్యాలి వచ్చిందా?” అన్నాడు వాణ్ణుకు తన్ను అసహజమైన నవ్వుతో శ్యామరావు.

“కాకపోలే, జన్మకి మెళ్ళో కట్టుకోనా ఆ పిల్లని?”

“ఆ పిల్ల నిన్ను అంత పెద్దవాణ్ణి కట్టుకోగా లేదా?”

“అది నీ యోచన. నిన్ను కట్టుకుంటుందేమో నని కాదు. ఆ పిల్ల ని అంత పెద్దవాణ్ణి నేను కట్టుకుంటున్నానే అని. ఫర్వవసానం ఒకటే. ఆలోచనల్లో. కార్యాలలో కాదు. ఒకటే యోచన. రెండు చివర్ల నించే చూశాము. ఆ రాస్త భేదమూ, కార్య రూపంలోకి వచ్చేప్పటికి కొండంతలు భేదం కనిపిస్తుంది. నా వయస్కెక్కడ, ఆమె వయస్కెక్కడ? నా రెంత భారం!”

“ఏం భారం?”

“అప్పుడు నీవేమి చేడవు? చాలం, కీర్తి, తద్వారా రాబడి, ఒంటి ఆరోగ్యం-అన్నీ భారమే. ఇవన్నీ యోచించా ననుకున్నావా? లేదు. ఆలోచించకుండానే తన జాగ్రత్తలోనే వుంటుంది మనసు స్వాభావికంగా. చలం కథల హీరో ననుకున్నావా?”

“మరి యెట్లా ఒప్పుకున్నావు?”

“మూర్ఖుడా! ఆ సమయంలో జమీలు ధారాదత్తలు చేసిన వారున్నా రోడ్డు....”

“నీ సమయంలో?”

“నీ సమయంలోనా? ఈ సమయంలో!” అని చేతులతో చూపించాడు రాజయ్య. “నా దగ్గర జమీందారీ వ్యాజ్యాలలో మూడో ఒంతు అట్లాంటే సమయాలలో వాళ్ళ స్త్రీలకి చేసిన వాగ్దానాలు చెల్లవని వాళ్ళు తగాదా పెట్టినవే.”

“నువ్వు అంతేనా?”

“దేదం-వుంది. తెల్లారిన తరవాత లేదు పొమ్మనరు ఆ వెలమ దొరలు. ద్వాదశి రోజునా, లేక నిజానికి నిజమాలనేది పూర్వకాలం నించి రక్తంలో వాస్తూంటో, లేక పుత్ర బుద్ధిలేని తనమో!”

“మరి ఇక వ్యాఖ్యా లేదుకు?”

“ఆ వాగ్దాతులు చేసే నిమిషాల అసలు తమకి ఆస్తి యెంతవుందో మరిచిపోతున్నారు. వక్కవాళ్ళ బహులు కూడా రాసి ఇస్తారు, అడిగితే కొన్ని నక్షత్రాల్ని కూడా దానం చేస్తారు.”

“సరే. నువ్వేం చేశావు?”

“నే నట్లానా? మర్నాడు రాత్రే రైలెక్కించాను రమని.”

“నిచుడా!”

“నీ కన్నానా?”

“కాని నేను నీమన్నా....”

“సరేలే, తెలుసు. రమని నా దగ్గర. అప్పే పెట్టుకోవడం మా ఇద్దరిలో మొదటికన్నా శ్రేయస్కరమా? ఆ రాత్రి బరిగిన పని ధర్మమని అంటావా?”

“అనను.”

“వాగ్దానం చేశాను కదా, అమె చేతుల్లో అదుముతుని పోటిలో నోరు పెట్టి అడిగే నిమిషంలో అని, ఆ అధర్మాన్ని అట్లా చేస్తోనే వుండ మంటావా? అదిగాక ఆమెకి పద్దెనిమిదేళ్ళు లేవు. ఆ ఒక్క పనికో, అనాటి రాత్రి పురుషుడు యవ్వనవతికి ఏమవుతాడో తెలుసా? రైవం! అందువల్ల నే ఈ సంసారాలు ఇంతవరకన్నా నిరుదాదం, ఇట్లా-విచ్చిన్నం కావడం కూడాను. మొదట ఆమెకి ఆ సుఖ మిచ్చిన పురుషుణ్ణి చెప్పి జన్మలకి మరవలేదు నీ, గర్భాదానమనే పేరుతో లేత పిల్లల గర్భాన్ని చించిపెట్టే వాళ్ళాగ్గుల్ని తప్ప. అటు తర్వాత యే ప్రేముడో ఆమెకి

అసలు సంగతి రుచి చూపినప్పుడు అన్నీ ఒదిలి లేచిపోతుంది, తీవమున్న ప్రేమ-అతను మొదట కానీ, మొదత అధముడు కానీ. మర్నాడు రమ నా అక్షిను బల్ల సక్కున కుర్చీ వేసుకుని అరని బుట్టుని నా కాయాలనిండా వేస్తో. నా కళ్ళపేసి ఆరాధిస్తో చూస్తో కూచుంది. అరాధన దేనికి? తనకి పున ర్జన్మ నిచ్చానని, కొత్త స్వర్గద్వారాలు తెరిచానని; తన ఒంటికి ఓ సార్ల కతను తెలిపానని-తన ఘామినే నందన వనంగా పుష్పింప చేశానని. అది నా ప్రత్యేకతే అనుకుంది. అలోచించదు. ఆ ప్రజ్ఞ అంతా నా ఒక్కడిదే పని. పుత్ర accident (అక్సిడెంట్) ఓ చొర్యాగ్గుడు చేతిలోడి జార వికిస్తే, ఇంకోడు అందుకున్నాడు. వాళ్ళిద్దరూ-మిత్రులు” అని నవ్వాడు రాజయ్య.

“అట్లాంటి పిల్లని నా అక్షిను పని చేరుస్తో నే నేం చేసుకోను?” అన్నాడు మళ్ళీ అతనే.

“ఎందుకు అక్షిను పని? దబ్బు లేదా?”

“అలోచించలేదు నేను, నా instinct (ఇన్స్టింక్ట్) అది. నన్ను రక్షించే కాపుదల. ఇప్పు దేముడుంటా నంటే నా ఉద్యోగం, దబ్బు కోసమే కాదు, పురుష లక్షణం. నీ వల్లగాని, దేనివల్లగాని పురుషుడు తన భర్తాన్నీ, తన వృత్తిని మానాడా చాలా దెబ్బ తింటాడని.”

“సరేలే. తరవాత?”

“ప్రతి శలవకి రమతో వేళమంతా అందమైన ప్రవేళాలన్నీ తిరి గాను. అరిస మూతలు పక్క మా కళ్ళని హిమాలయ శిఖరాల మీది మంచు నించి ప్రతిఫలించే బెలుగు మేల్కొలిపింది. కన్యాశుమారిలో కొండరికి తగిలి విరిగిపడే అలలు చూకు జొలపాచాలు. రాత్రివేళపు కుంకుమ పుష్ప. మలదారు జాబాయ రోటలనించి వరిమఘాలు తెచ్చి చదవలో వేలే మా మీద గుమ్మరించింది గాలి. బాత్ మూడ్లో కూచుని ముంతాక్ కతను చెప్పుకున్నాము. మాం! లో కిక్కిరింప శిఖరని కిక్కి రాలంలో వెనక్కి

చూశాము. ఒక డేమిటి? నై నిటార్ లో రాత్రి సరస్సులో దీపాల వెలుగుల
రస కళ్ళలో చూశాను! ఊటీలో పైనించి చూస్తూ, కింది రంగుల మబ్బుల్లో
పూగాము. ఏం కాల మది! అట్లాంటి అనుభవా లివ్వడానికే దబ్బు ఉంటుందేమోగాం."

"ఏం, తక్కినవి?"

"తక్కిన వేమిట్లే! ఆస్తులూ, గొప్పలూ. మన సొంతానికేం ఉంది?"

"అవే మిగిలేవి. ఈ అనుభవం అంతటితో ఆఖరూ."

"ఆస్తుల్ని పట్టుకుపోతామా?"

"అనుభవాల్ని పట్టుకుపోతామా?"

"జ్ఞాపకాలు. జీవితంలో చూడర్యం తాగామనే తృప్తి. చచ్చు
తరవాత మిగిలేదే అది. అంత గొప్ప అనుభవం తరవాత చావంటే
దిగులు వుండదు. జీవితం ఇంతకన్న ఏముంది అనిపిస్తుంది."

"కాని నిజమైన గొప్ప అనుభవానికి ధనం అంత అవసరమా?"

"తప్పకండా. అట్లాంటి అనుభవానికి, ఆనందానికి మెరుగు
పెడుతుంది ధనం. ఒకే మోహ వ్యాపారం, మామూలు గడుల్లోనూ,
సముద్ర తీరంలోనూ జరగడంలో వ్యత్యాసముంది. కొత్త స్థలం,
పరిమళాలు, సంగీతం, ప్రకృతి రామణీయత అన్నీ చాలా తోడ్పడతాయి.
వాటన్నిటికీ ధనం కావాలి."

"కాని గొప్ప అనుభవమే ఐతే, చిత్తం ఏకాగ్రమై ఇంకేం
చూడలేమేమో?"

"అవును. కాని అనుభవానికి మురిచూ తరవాత అనేక
ఉన్నాయిగా. ధనం అందరికీ పంచుతా మంటారా? ఇప్పుడు కొంత
మందికన్నా చాలా అందమైన జీవిత భాగాలున్నాయి. అప్పుడెవరో
వుండవు!"

"మరి కొందరికి కటిక దరిద్రం...."

"అవన్నీ తెలుసులే. ఏమిటో పూరికే తిని కని బతకడం ఎందుకు?
అంతకన్న దరిద్రమే మేలు."

"దరిద్రమంటే యెరగవు గనక—నా చిన్నతనంలో...."

"నేనూ చిన్నప్ప డెరుగుదు ననుకో. నువ్వనేదంతా నిజమే. కాని
అందంలేని జీవిత మేమిటి పోదూ!"

"అందానికి, ధనానికి అంత సంబంధం తప్పకండా వుందా అని?"

"బోలెడు. కాకపోతే ఆ ధనం కోసం ఇన్ని తగాదా లెందుకు ?
ధనం అక్కర్లేని యోగులున్నారు. తక్కిన వాళ్ళందరికీ అది అవసరమే."

"గాంధీగారికీ?"

"ఆ. తనకి అక్కర్లేదు ధనం, కాని తన ప్రజల దరిద్రం పోగొట్ట
డానికేగా ఆ కాపత్రయం ?"

"కాని తనకి స్వంతానికి ధనం అవసరం లేదుగా?"

"అంటే ధనం వల్ల వచ్చే సుఖాలు మాత్రా అవసరం లేదన్న
మాట."

"అవును. అదే నేనదేది. ఆయనకి ఎందుకు ఆ సుఖాలు
అక్కర్లేదు. ధనంతో పనిలేని ఆనందాలున్నాయి గనక."

"అట్లా అనకు, అట్లా ఐతే ముళ్ళకంపమీద పడుకునే చైరాగి,
పీపు రక్తం చాకేట్లు పగలబాట్టుకునే విచ్చగామా, ఆ బాధల్లో మనం
ఎరగని ఆనందాన్ని అనుభవిస్తున్నారంటావా? వేరే అవసరాల కోసం
ఎన్ని బాధల్ని కిక్కురు మనకండా అనుభవించగల డనుకున్నావు మనిషి!
రాత్రిం బిగళ్ళ clients (క్లైయింట్స్) కో కిందా మీదా పడడం ఆ
సుఖమా? అదిగాక ఇట్లా ఏ లోక సంస్కారంలోనో మునిగిన మనిషికి
అనందం అనుభవించగల అస్త్ర పోతుంది. చల్లగాలిని చూసినా భయమై

పోతుంది. ఆ లోకంలో ఏదో జరుగుతుందనే శాంక్ష, తమ ధర్మమే ముత్తు, సామాన్య ప్రజలనించి ప్రత్యేకతనూ అధిక్యార్హి కాము feel (ఫీల్) అవాలనే అహంభావం, వైరాగ్యపు కిర్తి, తన మనసులోనే గొప్పత్యాగమూర్తి అనే పలుకుబడి ...ఎన్నని!”

“సినిక్.”

“సినిక్ ఎవరో తెలుసునా ? మన కలలకి, అదిద్దపు నమ్మకాలకి గాయం ఆయ్యే నిజం ఘాటాడేవాడు.

“ఆదే నిజమని ఏమిటి?”

“ఏమైతేనేం? ధనంతో పని లేకంకా బతుకుతున్నాము, సుఖము గలము అనేవాళ్ళు గతీతకనో, గొప్పకోసమూ వాంఛల్ని అరికట్టుకున్నారనుకో. కాని చాలామందికి మామూలు మృగ వాంఛలకన్న ఎక్కువ వుండనే వుండవు. వాళ్ళకి ఎక్కువ ధనంతో పనిలేదు. ఇప్పుడు దాని సంపాదించే వాళ్ళల్లో కూడా, ఆ దానినించి అనందం పొందడం ఎంతో మందికి తెలుసునంటావు? అనలు దాని పంపకం వేరే విధంగా వుండాలి. ఎవరి అవసరాల్ని పట్టి వారికి ఎంత ధనం కావాలో నిర్ణయించాలి. కమ్యూనిజంలో సంఖ్యనిపట్టి పంచుతారు అట్లా కాదు, అవసరాన్ని పట్టి. తక్కువ తినేవాడికి, ఎక్కువ తినేవాడికి, రేషన్ లో ఒకపే రాలత వియ్యం ఇవ్వడం యెంత యిద్దితక్కువో, సరిగా అర్థయితంగా ఖర్చుచేసుకోదు తెలిసి వాడికి ధనం ఇవ్వడమూ అంతే అనివేకం. ధనమే కాదు, ధనమిష్ట అనుభవం కూడా. గొప్ప రచనా, గొప్ప సంగీతమూ తప్పనిసరిగా వినిపిస్తే రసీకతలేని రాజా నిద్రపోతాడు. పూనా, బాంబేల మధ్య పస్తుల్లాసులో ఒంటరిగా రమని అనుకుని కిటికీలోంచి చూస్తూ కూర్చోడం ఒక గొప్ప అనుభవం. కాని లజ్జిబిహ్వ, విచ్చగాల్లా కూడా కునికిపాట్లు పడుకోవడం పేసరు చదువుకుంటోనో కూచుంటారు. మామూలుగా తిరిగేవాళ్లే కాదు. మొదటిసారి కొత్తగా చూస్తున్న వాళ్ళు కూడా. లోనల్లా ప్లేషన్ లో ఉపాది.

(excursion) ఎక్స్ కర్షన్ వచ్చిన వారేటి విద్యార్థులు కానీ కోసం తొక్కుకుంటో, అటు ఇటు కళ్ళెత్తిన పాపాన పోలేదు.”

“సరేలే కానీ, అట్లానే పంపకం పెట్టిద్దాము. నీ కథకానీ.”

“అవును. మూడేళ్ళు తిరిగాము. రమకి మాత్రం చదువు రానేలేదు. ఎట్లాగో ఇద్దర్ చాటింది. కడుపు వొచ్చింది. రెంకో నెలలో నాకో చెప్పింది. వెంటనే యేమీ ఆలస్యం కాకంద యెవరో ఒకర్ని పెళ్ళి చేసుకోమన్నాను.”

“అ, అ, అ,” అరిచాడు శ్యామాలావు ఆశ్చర్యంతో, అస్పూర్వంతో, ఆ మాటలు తన చెవులు నమ్మలేనట్లు అది మూలుగులాగ వినపడ్డది రాజయ్యకి.

“ఏమిటి ? యేమన్నా నెప్పా ?”

“అ! చాలా నెప్ప! పెళ్ళి చేసుకోమన్నావా ? ఎట్లా అన్నావు ఆ మాట?”

“యేమి?”

“సరేలే. రమ యేమింది?”

“ఎప్పుకోలేదు.”

“ఎప్పుకుంటుందని కూడా అనుకున్నావా యేమిటి? చాలా గొప్ప వాడివి. ఆ పిల్ల మనిషా, కొయ్యబొమ్మా?”

“అంతకన్న యేం చేస్తుంది?”

“అదేలే. ఎందుకు చేసుకోనంది?”

“ఏమో! అనగం నామీది ఇష్టం వల్లనంది. ‘ఇష్టానికేం ఇష్టం వుండనీ, పెళ్ళి కాక యేం చేద్దామని ?’ అని బలవంతం చేశాను.”

“చెప్పింది!”

“అగు ఆగు. మాటలనడం సులభమే. ఆ పరిస్థితిలో నువ్వేం చేసేవాడివి ?”

“అసలు ఆ పరిస్థితి రాసేను.”

“ఎట్లా? అసలు ఆ సంబంధం నించి చల్లగా తప్పుకుంటా నంటావు దొంగమల్లే. సరే. అంతవరకూ ఏ పొరపాటునో దిగావనుకో.”

“నేనే భరిస్తాను.”

“పెళ్ళి చేసుకునా?”

“అదన్నా సరే.”

“ఇద్దరు పెళ్ళాల్ని ఓ యింట్లో పెట్టి! నీకేం. గవర్నమెంటు నాకరివి. తెల్లవారితే నా బతుకు నలుగురి జేసుల మీదా ఆధార పడ్డకోయ్. ఎంత జాగ్రత్తపడ్డాను! మరి రమణి కారేణికి వంపడం, శలవలో ఇద్దరం విడివిడిగా ప్రయాణం చేసి యెక్కడో కలుసుకోడం, అంతచూరంలో తెలుగు మొహం కనపడితే ఆ చోటినుంచి పలాయనం కావడం- ఎవరో తెలీదనుకో. మరి పెళ్ళి చేసుకోనా? అనాదు చేసుకోవచ్చుననుకో. బుద్ధిగల బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం తప్పుడు నిబ్బలు అల్లకంతా మన కాలేళ్ళవ్రావుని కైలులోనే వుంచింది అప్పుడు. కాని నా కూతురు యాడీ వున్న ఆ పిల్లని....”

“పోనీ పెళ్ళి లేకందానే....”

“పూరితే నాన్నెన్ను మాట్లాడకు. ఆ పిల్ల భవిష్యత్తు....”

“యేమన్నా అను. యేం చేసినా, ఎన్ని కష్టాలున్నా, నాశనమై పోయినా, ఆ పిల్లని ఇంకోడికి అంటకట్ట చూడటం-ఆ పిల్లకి, ఆ వరుడికి చాలా అన్యాయం.”

“అన్యాయం-అనడంతో సరిపోతుం దనుకున్నావా? ఈ idealiste (బడియలిస్ట్) అట్లానే తమ జీవితాల్ని ధ్వంసం చేసుకుని, ఇతర ఊరి కార్ని నాశనం చేసేది. నాశనమైనా సరేట. నాశనమయ్యే పని ఎందుకు చెయ్యాలి? తప్పించుకునే మార్గంవుందే?”

“నీ ఆనర్?”

“నా కట్టంటే బుద్ధి తక్కువ ఆనర్ లేదు. అన్నీ కొన్ని మాటలు సర్వ్వాధాయి. వాటికి అర్థంగాని, ముక్కా మొహంగాని యోచించరు. కాలంలో అవి మారకాయనీ, వాటి అర్థమే మారుతుందనీ తెలుసుకోరు. వాటినే పట్టుకుని వేళ్ళాడతారు. వేళ్ళాడి గోతుల్లో పడండి. కాని అవే గొప్ప అని, వాటిలో ఇతరుల కార్యాల్ని జీవితాల్ని కొలవకండి. మీరే గొప్ప అని మీ మనసుల్లో కులక్కండి. ఆ మాటల్లో యెంతస్వార్థం వుందో, ఇబ్బందిలోంచి తప్పించుకోవాలి అని ఎంత సీలైన దొంగ మార్గాలో మరచి పోతారు. Practical (ప్రాక్టికల్ గా) యోచించడం నించి, కార్య వక్షక నించి, ఇతరులకి ఉపయోగపడే అవసరం నించి, సులభంగా తప్పి ప్తాయి-ఈ నీతి, ధర్మం, ఆనర్, చేపుకూ ఇట్లాంటివి. మీ కంటే ఓ పాతం యెక్కువ నేర్చుకున్న వాళ్ళున్నారు. వేదాంతాలు. ఈ లోకమే మాయ అని ఎవరికి ఏమాత్రం సహాయపడకుండా, అసలు ఆ యోచనే చాలా భారమై, మనసుల్ని కష్టమవుని తమ గూళ్ళల్లో నవరంధ్రాలూ నూసుకుక్కుచుంటారు. ఎవరూ చూడకుండా, పీలైనప్పడల్లా, లటుక్కున ఏ భవానో, యే ఆశవానో చేసుకుని, చప్పున మళ్ళీ గుంటలో మార తారు. ప్రశ్నగాని, దాధ్యతగాని వొచ్చిందా అసలు పలకరు, వాదించరు- అంతా మాయ, అహం బ్రహ్మాస్మి అంటారు.”

“కాకపోతే లోకం నిజమంటావా?”

“మాయా? మాయ ఐతే, ఆ మాయ అనేవా చెవడు, వినేవా చెవడు?”

“సర్వం ఏకం.”

“నిజంగానే ఇదంతా మనకి యేకంగా కనపడ్డప్పుడు యేకం అందాం. ప్రస్తుతం భిన్నమేగా-ఆ తప్పుడు మాట లెందుకు? చిత్తానికి, వేరే చేపిందో తప్పించుకోవాలి. ముఖ్యంగా తమనించి. వాళ్ళల్లో సిన్

సియర్ మనుషులు లేకపోలేదు, నీ పోటీ వాళ్ళు. వాళ్ళనుకులే నీతి, అనర్, పద్ధతులకి ఈ ప్రపంచం విరుద్ధం, భరించలేక కళ్ళు చూసుకుంటారు, మాయ అని. ప్రేమ భగ్నులైన మనిషి స్త్రీని రిట్టి ప్రేమ అనేది పుత్ర కవిత్వమనడూ—అట్లాగే.”

“చివరికి ఏం చేశావు?”

“పెళ్ళి చేశాను, భాస్కరరావు కిచ్చి. నువ్వు చూశానన్నావుగా అతన్ని?”

“అతని మొహం ఎట్లా చూడగలిగావో! నీ ఉంపుడు కత్తెని అతనికి అంటకట్టావు. పైగా నీ పిల్లని అతని పిల్లగా. అతను మోసపోయి యావజ్జీవనమూ పోషించేట్టు చేస్తున్నావు. ఆ మోసాన్ని మెట్లా భరించావో!”

“నీ మాటలెట్లా వున్నాయో—ఈ భూత దయగాళ్ళు—నిలువునా కోడిప్రాణం ఎట్లా తీశావు అంటారు, ఆశ్చర్యంగా. వాళ్ళ కళ్ళ మెడతే ప్రతి నిమిషం లెక్కలేని ప్రాణులు చస్తూవుంటే, ఒకదాన్ని ఒకటి మింగుతో వుంటే.”

“పున్నారులే భూతకులూ, మోసగాళ్ళూ, నువ్వు అంకేన అని....”

“పెద్ద పులిని చంపడమూ భూతుకమేనా? ఆ మోసం చెయ్యకపోతే కలిగే ఘోరాల్ని తలుచుకో.”

“సరేలే. ఈ గొడవలో ఆ తల్లి యేం చేస్తోంది?”

“ఆ కథ తరవాత చెప్తా. రమకి పెళ్ళి చేసేవాను ఆ భాస్కర రావుకి, నువ్వు చూశావుగా!”

“ఎట్లా దొరికాడు అంత సులభంగా?”

“నాతో తిరిగేప్పుడు రమ నా కూతురు. అందుకని యువకుని కొంత వెంటపడేవారు. కైల్లో తబిత్తపడ్డారు ఈ భాస్కరరావు. అతను

అంతాకి వచ్చాడు. మే మక్కడ వుండగా రమ వెంట పడ్డాడు పెళ్ళి చేసుకోమని. నవ్వేసి అతని నించి తప్పించుకున్నాము. రమ కాలేజీ ఎడ్రసు తెలుసుకుని, అమెకి ప్రేమలేఖలే గాక, అమెని చూడ్డానికి కూడా వెళ్ళే వాడు. కాని లాభంలేదని చెప్పేసింది రమ. ధనవంతుడు, భార్యని వొదిలే కాదు, కనక రమనిచ్చి పెళ్ళి చేశాము.”

“వ్యభిచారం చేయించా వన్నమాట.”

“అర్థంలేని మాట మానెయ్యి. ‘స్త్రీ’ అనే పుస్తకం వదువు. కొంచెం చూటలికి అర్థాలు తెలుస్తాయి.”

“పోలే రమకి నీమీద కదా యిష్టం?”

“అవును. నేనేం చూశానా? మరీ నిలవలేనప్పుడు నా దగ్గరికి వస్తానే వుండేది.”

“పెళ్ళి ఐనాక కూడానా?”

“ఓం!”

“ఏమిటి! రానిచ్చేవాడా?”

“నేను గార్లియన్ని కదూ!” అని నవ్వాడు రాజయ్య.

“మారం. ఇంక ముట్లాడకు. భరించలేను” అని క్యామారావు లేచిపోయి కిటికీ దగ్గర నుంచున్నాడు. రాజయ్య నవ్వుతున్నాడు.

“ఈ సంగతులు తెలిస్తే నువ్వు నన్ను నీ యింటికి రానిచ్చేవాణివే కాదుకుంటాను. ఇంక నా పిల్లనేం చేసుకుంటావు నీ కొడుక్కి.... కాని ఇది తెలుసుకో. ఎక్కడో నీవంటి పెర్రివాళ్ళు తప్ప, అందరూ ఇట్లాంటి పనులు సమయం వస్తే చేసేవారే. అక్కడే ఈ కర్మ చేదంతంతో, పుణ్యపాపాలతో నా తగాదా. కొందరికి పాప కార్యాలు చేసే అవసరం కలుగుతుంది. కొందరికి కలగదు. అవసరం వల్ల చేసినవాళ్ళు పాపాత్ములు ఆ అవసరం లేక చెయ్యనివాళ్ళు పుణ్యాత్ములూనా? భయంవల్ల మానేసే నీరుదు అంతకన్నా పనిత్రులు. ఇంక పోలిను వాళ్ళ కన్న నీం గొప్ప ఆ పేవుడు!”

“అదంతా పోనీ, ఆ పిల్ల యెటువంటివో మధ్య మధ్య నీ దగ్గర రావడానికి?”

“ఎటువంటిది కాదు. చాలామంది కుటుంబ శ్రీలకన్న ఉత్తమ రాయి. ఆ పిల్లకి నీలు చిక్కింది. అంతే.”

“నేను నమ్మను. వంశంలోనే ఉంటుంది ఆ గుణం. వికాలాక్షి తెలుసా ఇదంతా? ఏమయింది అన్నేళ్ళూ కూతుర్ని నీకు వప్పచెప్పి?”

“చెప్పకా ఆ కథ. వికాలాక్షి ఏమీ దుర్మార్గురాలు కాదని మీ తెలుసు. కూతురు కథ విని అమాంతం నువ్వు ప్రేమించిన పిల్ల నరకంలోకి లోకపోయింది. లోకం మొత్తం మారిపోయిందో! మారడమంటే ఇదివరకు రహస్యంగా జరిగేవి ఇప్పుడు ధైర్యంగా బహిరంగంగా జరుగుతున్నాయి. అదే మార్పు. నీవంటి వాళ్ళ మనసులు మాత్రం ఇంకా చీకట్లో కళ్ళు మూసుకుని ‘యేంలేదు’ అని పాతకలలు కంటున్నాయి. ఈ లోకమంతా నరకానికి పోతే మనమూ పోదాంలే. మనం మాత్రం స్వర్గానికి పోయి యేం చేస్తాం ఆక్కడ, యేం తోచకండా?”

“నరేలే. చివరి కేమయింది?”

“ఏం కాలేదు. కథ అనుకున్నావా యేమిటి, అతనికి నిజ తెలియ రమని ఒదిలెయ్యడమూ అదీ? అదంతా కథల్లో. నెలలు నిండకుండా పిల్ల పుట్టింది దన్నారు. ఆ పిల్లా హాయిగా ఉంది. నువ్వు చూశావు కదూ? ఆ నా కూతురు. తరవాత పిల్లలు లేరు.”

“ఆ పిల్ల సరిగా వికాలాక్షి మల్లే ఉంది అనుకున్నాను, మీ ఇంటి వచ్చినప్పుడు.”

“అవును.”

“తరవాత?”

“అతనికి గ్రీక్ భాష వచ్చింది. అందుకని గ్రీసు దేశానికి మాయవారిగా వెళ్ళాడు.”

“నవ్వులాడా?”

“కాదు. ఇంకా ఆ రోజుల్లో అనేవాళ్ళం. Penguin (పెన్సిన్) వాళ్ళు గీరాడని, Antarctic continent (అంటార్కిటి కంటి నెండ్రి) రామవారిగా వెళ్ళాడని. కాని పెన్సిన్ నిజం. భార్యతో, పడేళ్ళు కూతురుతో వెళ్ళాడు.”

“అంతేనా?”

“అంతే.”

“వికాలాక్షి?”

“వచ్చిపోయింది కదూ! నాలుగేళ్ళయింది.”

“నీ కెళ్లా తెలుసు వికాలాక్షి — కాలేజీ రోజుల తరవాత? ఆ సంగతి చెప్పు. అన్నట్టు చెప్పావుగా, నీకూ ఆమె మీద ప్రేమ అని. ఒక్కసారి చూచాయగానన్నా తెలియ నిచ్చావు కావు.”

“ప్రేమ అన్నానా? అవునులే. కాని నీతో చెప్పడం మెందుకు? అదో ఆపస్త సీతు! చెప్పితే ఏం చేసేవాడివి? నేను చెప్పాను కదూ, అనవసరంగా బతుకు బయలు చేసుకునే రకం మనిషిని కానని!”

“ప్రేమ ఫలితం చూతురులే! అనుభవించావులే. కాని వికాలాక్షి అందం ఎక్కడ! రమకి ఎక్కడ వుంది ఆ అందం?”

“అందమే ప్రధాన మనుకోకు. రమ రతి చాతుర్యం (ఆ మాట అనేడు రాజయ్య, రాయనానికి నీలులేని బూతు మాట అన్నాడు) వికాలాక్షి ఏం చేతనాను?”

“అదేమిటి? వికాలాక్షి రహస్యాలు నీకేం తెలుసు?”

రాజయ్య మాట్లాడ లేదు.

“ఏం మాట్లాడవు?”

“హా అత్తవారి వూరూ, వికాలాక్షి అత్తవారి వూరూ ఒకటే.”

(6)

“ఓహో ! చాలా ప్రబుద్ధుడివోయ్. ఇప్పుడు కూడా ప్రశ్న పక్కనేనా ?”

“కాదు.”

“అమె థర్త అసమద్ధుడా ? అనామకుడా ?”

“ఏమీ కాదు. నాకు చాలా మిత్రుడు.”

“ఓహో ! ఆ మోసం కూడానా ? చూడ్డానికి ఇట్లా వున్నావు కానీ చాలా వ్యవహార కర్తవి.”

“అట్లాంటి దేమీ కాను. నన్ను మరీ ద్రోహి కింద జమ కట్టాలని మీరు నాకు చాలా గౌరవం—అదే విధానికి థర్త చక్రపాణి అని అని మీరు విధానికి గొప్ప ప్రేమా, గౌరవం. అతను చచ్చిపోయిన రమకి పద్మాలుగేశ్వర్లు”

“అప్పుడు తమరు వోదార్పారా ?”

“అప్పుడు ఆ కుటుంబ వ్యవహారాలు నేను చూశాల్సి వచ్చింది. అందువల్ల రమ నన్ను తన గార్డియన్ కింద....”

“తండ్రి కింద అను. నీకేం జంతు, నింకా మురిగిన వాటికి !”

“పుండవోయ్ ? థర్త అస్తి అంతా చిక్కుల్లో పడ్డది. ఆ విషయంపై మీరు మిగిలేట్లులేదు. ఆ విచారంతో విధానికి థర్త ముందుకొచ్చింది. అదేవో ఆశ్రమం తిరపతి దగ్గర, అక్కడ పోయింది.”

“ఎప్పుడు ?”

“థర్త పోయిన మూడేళ్ళకి, రమ నీ కాలేజీలో ప్రవేశించి నువ్వక్కడ వున్నావని తెలియ. తెలిస్తే నేను స్వయంగా రమని వచ్చింకేవాడిని.”

“ఆ మూడేళ్ళలో చుమోం చేశావు ? నీ మూలానే నేనా విధాని ఆ ఆశ్రమానికి వెళ్ళింది.”

రాజయ్య విగ్రహా నవ్యాదు.

“ఎందుకు నవ్వుతావ్ ?”

“మీ తిలకంల కున్నంత nasty minds (నాస్టి మైండ్స్) మీరికి మీనస్సులు యెవరికి వుండ వనుకుంటాను. అదే గోల కదా ! అంత ప్రాముఖ్యత ? అంతకన్న ముఖ్యమైన సంగతులు లేవా ? మీరూ అదే పడుకోడమనేది అంత అసాధారణమూ మోరమూ చెందు కచ్చతుంది మీ మనసులో ? నిత్యమూ నీ చుట్టూ స్పష్టి అంతా లక్ష విధాల జరుగుతున్న పని ! అసలు మీరు ఆ విషయం జోలికి పోరు. కాని అది నీ సమీపంలో చెక్కడన్నా జరిగినట్లు వుండా, ఇంక దాన్ని పని కట్టకుండా ముక్కుని ఆ వాసనమీదనే కేంద్రీకరించి వెతుక్కుంటు. నామీయ్ లాప్టామీ, ఈ విమర్శకులు కథల్లో బాతు భాగాల దగ్గరికి, తమరు దురద కున్నాని వెతుక్కుంటో పోయినట్లు పోయి తెలుసుకొరకు. తెలికాగా చచ్చింది, మనసు మురికి అయిందని, తిద్దు పట్టిందని ఆరు పైలు. మీ తనివెక్కిరని ఆ ముద్దెలు ఒదిలిరావు ఆ స్థలంనించి పట్టాన. “ఏం మిగిలింది ? ఏం మిగిలింది ?” అని యింకా వెతుక్కుంటాయి మీరం !”

“సరే. ఆ ఉపన్యాసం చాలు. నీ సంగతి చెప్పుమా.”

“అందువల్ల రమకి నేను గార్డియన్ అయినాను. అమె చదువుకి నేనే ఖర్చు చేశాను.”

“దేవదానం, గృహదానం కూడా చేశావు తల్లికి, మామరికి కూడా. ఇట్లా విన్నంది నీ అంతదాత్త ? రమ మామరు నీదా, ఆ థర్తదా ?”

“దాదాని చెప్పానుగా ?”

“అట్లం విధానికి జోలిక. అంతా ఆ అందం. కాని నీకు అందంకో జనేమిటిలే !”

“వెక్కిరించకు. కథంతా విను. అప్పటికి దాచుకో తిట్లు. మొంత కోప్పడతావో!”

“ఓ” అన్నాడు క్యామారావు దాదాపతుతో.

“చిన్ననాడు నన్ను వికాలాక్షి ఇంటికి వంపించావు జ్ఞాపకముందా

“నా మూలాన నీకు చివాట్లా ప్రహరదాలా....” అని కి నవ్వాడు క్యామారావు. అది జ్ఞాపకం తెచ్చుకుని అన్నాడు— “ఇప్పుడు అది తలచుకున్నప్పుడల్లా, నిన్నుగురించి దిగులుపడ్డాను. నా మూల అన్యాయంగా అవమానపడ్డావని. కాని—”

“పడితేనేం! పర్యవసానమో! ఇప్పటికన్నా తెలుసుకున్నా ఒచ్చిన నష్టం యేమీ లేదు. జీవితంలో యిన్ని అవసరంలేని పక్కాతనం వకేలు వచ్చి తెలుస్తుంది. నిజం తెలికంతానే అట్లా కుమురుకో వాళ్ళెందరు? మొపాసా ‘నెకరెన్’ కథ మొంత నిజం! ఎంత విషాదం!”

“అవును మరి. నన్ను వికాలాక్షితో మాట్లాడినది మొంత నిజం (స్టీడ్) చేశావు! నా శ్రేయస్సు కోరేనా? కాక నీకు ఛాన్సుకా! మాటలూ నువ్వు!”

“అదే లోకం తెలిసి అంధత్వం. మనుష్య స్వభావం మూర్ఖం. ఎప్పుడో వికాలాక్షి బ్రయుజ్ఞుయినానని, మొదటినుంచి నిజాయితీని, స్నేహాన్ని నందేహించడం అన్యాయం. సరే, అసలు సంగతుల దృష్టి!”

“ఓ, అప్పుడు కాదా?”

“విను మరి. నువ్వు వంపితే, నీ స్నేహంవల్ల అక్కడికి ఒచ్చిందని, ఆ పిల్లమీద చాలా కోపంతోనే వెళ్ళాను. అటు తన ఆర్మెల్లుగావును కాలేజీలో వున్నాము. ఆ ఆర్మెల్లలో నీతో మాట్లాడలేదుకదూ ఆ పిల్ల, నువ్వు ఎంత ప్రయత్నించినా?”

“అవును. చెదిరిపోయింది పాపం!.... పాప మేమిట్లే - తప్పుడు....”

“అగు. అంతమాత్రే పవిత్రమైన నీ నోటినించి! నీ మీద వికాలాక్షి ప్రేమ అంటావా లేదా?”

“కాక....కాదు....వుండు....దానికి ప్రేమేమిటి? నేను ఉత్త fool (పూల్)ని అయినాను.”

“కాదు. నిజంగా చాలా ప్రేమ.”

“నీతో చెప్పుకుందా? ఎప్పుడు? నీ కింద....”

“అప్పుకో కోపం. చచ్చిపోయింది. ఇప్పుడా.... అవును. నాతో చెప్పింది. అప్పుడేకాదు చచ్చిపోయేవరకూ నీ జ్ఞాపకం గొప్పగా నిలిచింది అమ్మో. నీకో అమె అబద్ధం చెప్పలేదు. నిజమే నీ మీద ప్రేమ.”

“నిజమైతేనేం! అబద్ధమైతేనే! ఏ మొచ్చింది?”

“ఏం రావాలి?”

అనేప్పటి క్యామారావుకి జవాబు తోచలేదు. తనకి యేం రావాలని వుండో. ఆ ఆళ వుందని కాను కూడా ఒప్పుకోలేడు.

“ఏం లేదులే. పోనీ నాతో స్నేహంగా నన్నా వుందా?”

“ఫీ ఊరుకో. ఏ మొచ్చిందట? ఏం వొచ్చేట్టు ప్రవర్తించావు? స్నేహమా? ఆ వయసులో వుత్త స్నేహం యెవరికి కావాలియో? తమ వంతు లేమిదో సరిగా తెలుసుకుని, వాటికోసం ప్రయత్నించే ధైర్యం లేని వాళ్ళ సంగతి ఇట్లానే అవుతుంది.”

“ఏం చెయ్యాలంటావు? ఆడ పిల్ల ప్రేమ అనగానే, నీకుమర్లే రోడ్డుమీద యెదురు వెళ్ళి మీద పడమంటావా?”

“కాకపోతే ఆ పిల్లని నీపైన పడమంటావా? గోడమీద పేర్లు చూసి బదులుకున్న వాడికి నీకు ఆడపిల్ల లేమిటి? అసలు గోడ మీదికి పేర్లు రానిచ్చిన వాడికి, ఆ పేర్లు కలవడం తప్ప.....”

“ఇంతేమీ కలవలేని వాడికి!” అని వెక్కిరించాడు క్యాపా రావు.

“వుండు. అవును, ఇతరుల మీద నిందలెందుకు ? నువ్వు ఆనాడు నన్ను విశాలాక్షి ఇంటికి పంపకపోతే ఈ కథ జరగనే జరిక్కపోను.”

“ఓహో! అదీ నేనే?”

“అవును. ఆ తండ్రి నన్ను మెడ పట్టుకుతోస్తే గుమ్మం అంతల పద్మాను. ఆకస్మికంగా జరిగింది ఆ పని. చివ్యన లేచి ఒక్కదూకు దూకాను ఆ ముసలానున వేపు. కాని విశాలాక్షి అడ్డుపడ్డది. జ్ఞాపకం వుందా ?”

“విశాలాక్షి అత్తనడ్డదని నువ్వు చెప్పినట్టు లేదు.”

“అవును. చెప్పి ఉండను. అసలు ప్రారంభం అదే. ఆ మనకలో సరిగా చూడక తండ్రి అనుకుని ఆ పిల్లను గట్టిగా తోసివచ్చాను. ఆ నిమిషాన తెలిసింది అది నీ శరీరమని. పైగా నన్ను అడ్డపెట్టకాని నీ వేపు చేతులు కాచి నిలుచున్న పిల్లని ఒక్కడ తోసి ఉంచానో అలా చించుకో. ఆ స్వర్కని నా చేతులు మరిచిపోలేదు. కారతంకా కలకన్నాను. నువ్వు నన్ను ఓదారుస్తున్నావేగాని, నా చేతులు నా తలలో పంపే ఆనంద-తరంగాలలో అవమానానికి నా మనసులో స్థలమే లేకపోయింది.”

“తరవాత వెంటపడ్డావా?”

“లేదు. నా చేతుల స్వర్కని విశాలాక్షి ధొమ్ములు కూడా ముక్కిపోలేదు. మనసంతా నీ మీద, ఒక్క...”

“నీ మీద.”

“అవును. ఒంటికి నా మీద కాంక్ష.”

“ఒంటికంతా కాదుగా!”

“తక్కిన సంగతి నేను చూసుకున్నాగా!”

“అరి నీ తస్సాగోయ్యా! ఎట్లా? ఏం చేశావు?”

“నేనేం చెయ్యలేదు. నాకు అనుభవం లేదు. నువ్వు ఆమెకి రెన్డుజేసిన తెలిస్తే నోట్సు ఆమె దగ్గరే పులికిపోయింది. నీతో మాట్లాడకూడదుగా! ఆ పుస్తకం నా కిచ్చింది నీకు ఇమ్మని. ఇస్తూ “సరిగాచూసి ఇవ్వండి. లోపల యేమన్నా కాయితాలు మరిచిపోయినానేమో” అంది. అప్పటికి నాకు అర్థం కాలేదు. ఆమె సామీప్యంలో పరవశత్వమేగాని, నా చేతుల అనుభవాన్ని కళ్ళతో పునస్మరణ చేసుకుంటున్నాను, నా మనసులో ఆ పమిటనీ, జాతెట్టునీ, ఇంకా అదుగున పున్న పొరలనీ కొలిగింది.”

“లోపల చీటి పెట్టిందా?”

“ఓ.”

“ఏం? ఏమీ చాతాదంటివి?”

“నీకు అట్లాంటి చీటి ఒకటి రాసివుండకూడదా? అని నీ యేడుపు. కాస్త యేం చేసేవాడివి? యేం? చెప్పు...అనవ్విస్తుంటుకునే వాడివి.”

“ఏమో! యేం చేసేవాడో!”

“ముందే తెలుస్తుంది ఆ సంగతి ఆడపిల్లలకి. ఇంకా పురుషులకి తెలిసవ్వదు కూడా. అందుకనే నీకు రాయలేదు.”

“ఏమో! ఎట్లా తెలుసు?”

“ఇప్పుడన్నా తెలియరేడా నీ మనసుకి, నువ్వేం చేసేవాడివా?... దీనినే ఇప్పుడెందుకదంతా. ఆ సాయంత్రం...”

“ఆ చీటిలో యేముంది?”

“అవును. ఆ చీటి చూసి - యేం రాసిందంటే - నా మూలాన నువ్వు చాలా అవమానపడ్డావు. తలచుకున్న కొద్దీ నాకు అవమానంగా వుంది. మరి నన్ను యెట్లా డమిస్తావా! నీ బాధని పోగొట్టేందుకు

నేనేం చెయ్యగలను? అని. అంతే. నా ఒక్క పరవశమయింది.”

“ఏముంది ఆ చీటిలో అంత ఒక్క పరవశం కావడానికి?”

“చీటిలో యేం లేదులే. నా దగ్గర ఆమె నుంచున్నప్పటి చూపు లోనూ, మాటలోనూ వుండి కథ అంతా. ‘నందూరి’ వర్ణించాల్సిందే.”

“కనుబొమ్మ సూదాలి-కతలు తెలియాలి.”

“కథల్లో కావ్యాల్లో ప్రియుల మధ్య గొప్ప గొప్ప సంభాషణ పెడతారా? అట్లా యే ప్రియులూ మాట్లాడరు ప్రపంచంలో!”

“నీ తెలా తెలుసు?”

“ఇందరు స్త్రీలలో-ఇన్ని రకాల వాళ్ళలో ఒక్కరూ నాతో అట్లా మాట్లాడలేదు. నాకు ఎప్పుడూ ఆ మాటలు రాలేదు. ఏ స్త్రీతోనూ పనులు చాతనైన వాళ్ళకి మాటలతో యేం పని? వుత్త మామూలు లోకాధిరాహు యణం మాటాడతారు. కాని ప్రేమను మాట్లాడరు. ప్రేమని గొడ్డోంకి కొడుకోరు యెవరూ. అంతా చూపులో, మాట తీరులో, దేహ భంగిమలో, ముఖవర్చస్సు మార్పుల్లో కనిపిస్తుంది. అది కథకు వెలా పట్టుకోగలడు అందుకని అనహాజమైన సంభాషణ పూర్వకంగా ఆ effect (ఎఫెక్టు) తెప్పించాలని చూస్తాడు.”

“సరేలే. నీ గొడవ కానీ.”

“ఆమెకి రాశాను, ‘నీతో మాటాడాలి’ అని, దానికి జవాబరేఖ వారం తరువాత ఆ సాయంత్రం తన యింటికి రమ్మంది. అప్పటికి షే యేం మాటాడతానో నాకు తెలిదు. వెళ్లాను.”

“తండ్రి?”

“ఏమో! నే నారోచించ లేదు. అదంతా ఆమెకు పడి వుంటాను.”

“వాలా పెద్ద మనిషివి!”

తెలు అరుగు మీదే నుంచుని ఉంది. పక్క నుంచులోంచి రమ్మని చెయ్యి వూపింది. ఆ వేపున తలుపు ఉంది. గడియ తీసింది. గోటి వెళ్లాను. నంబ చీకటి దీపం వెలిగించలేదు. కుర్చీ, బల్బా, స్పైడరా కనిపించాయి. ఆమె స్టడీ రూం అనుకున్నాను.

“రా చూద్. ఏమిటి?” అంది.

“నా నోటి నుంచి మాట రాలేదు. ఆమె చీర నించి, తలలో మెగలి రేతుల నించి పరిమళం. చూచున్నాను. ఆమె కుర్చీకి పక్కగా కాళ్ళకే నుంచుంది.

“మాటాడవే?” అంది.

“ఆరోచిస్తున్నాను.”

“అంత ఆరోచించాలా!” నవ్వింది.

“నా కాట్టు అగిపోయినాయి” అన్నాను.

“ఏం?”

తలెత్తి ఆమె కళ్ళల్లోకి చూసాను.

ఇలాంటివి యెన్నో జరుగుతాయి? అని అడగకు. నాకూ తెలిదు. మన భావోక్తుల నించి రేస్ లోనే వస్తున్నాయేమో! కాదు మృగాలలో పువెల నించి కూడా తెలుస్తుందేమో! ఆ వాతావరణంలోనే మన మనసుకి తెలికుండానే యెక్కడో లోపల పరస్పరంగా తగులుతుంది కాదు. వాళ్ళకి తెలికుండా కూడా, లోపలి వాంఛ పిలుస్తుంది. పై మనసులు పై-దానిని ఏ క్లెన్ లోనో-పిలుపులు అందుకుంటాయి.” అని ఆగి—

“.....”

“కుర్చీ చేతిమీద నా చేతికి నుంచున్న ఆమె చేతివేళ్ళు తగిలినాయి. ఏ చెయ్యి కదిలించో యేమో! అంతే. వేళ్ళ మధ్య వేళ్ళు. చూడండి చూపు, వెదురుతోనే, ఆమె చెయ్యి పట్టుకుని లాగాను, యేమీ పాపం లేకండానే. ఆమె నా ఒక్కో వుంది. తక్కింది ఆమె పిరుదులు కింద ఒడి మాటాడింది. నా ఎదురుగా తిరిగి నా మీద ఒరిగింది. నా మాతలు పడ్డాయి. ఏమిటి, క్యామారావ్! మనం అప్పుతులమని అనించాలా? ఆ అనుభవం! కిటికీలోంచి దేవతలు పాలు చల్లా రమో మీద. యెన్నోళ్ళు దిరుగు, ఆ నిమిషం మళ్ళీరాదు. తరవాత మేమీ శ్రీలని తెచ్చుకో, ఆ మొదటి శ్రీ స్వర్ణ అంతే. లేచింది, నా ముందు వేళ్ళ అలానే ఉన్నాయి.

“చాకలి వొస్తాడు దీసం పెట్టడానికి. వెళ్ళు” అంది.

“మరి...”

అక్కడ లేడు. రోపలికి వెళ్ళింది. నేను వచ్చేవాను. అది గదిలో వున్నాను గనక వచ్చేవా ననుకున్నాను.”

“నీ ‘మరి’...అలానే వుండిపోయింది.”

“అంతే. మళ్ళీ పలుకులేదు ఆ పిల్లనించి. చదివేటా లయింది. పలుకులేదేమో! ఎవరన్నా వచ్చేరేమోనని. కా లేదు. కాలేజీలోనన్నా నా వంక కన్నెత్తి చూడలేను. చదివేటా చూసి కాలేజీలో ఆమె అందమైనది తిరిగివచ్చే సరికి కాలేజీలో రాకాను అలాగే గదిలో ఎక్కడ ఆమెను కిట్టే నా వంక కన్నెత్తి కాలేజీలో చూసి సాయంత్రాలు ఆ సమయాల్లోనే వచ్చాను అది వాళ్ళ తప్పు తప్పించుకుంటో. విచ్చగానే మళ్ళీ చీకట్లో పోయాను. పన్నాగాలు ఆలోచించాను.”

“కావరిస్తే ఆ పిల్లే పలుకుతుందని యోచించే చాకలిక పోయింది.”

“అవును. అందువల్లనే జయం లభించింది. అడవాళ్ళ వ్యవహారాల్లో అట్లాంటి వివేకం వుండా, నోట్లో కరక్కాయే....కాత్రులు ఆ గదిలో చదువుకునేట్టు లేదు. దీసం వుండదు. మరి కాలేజీ చాకలి దీసం తెచ్చి వుంది. మరి ఇప్పుడు వెంటకు ఆ గదిలో కాత్రులు చదువుకోడం పోయింది? అని కోపం వచ్చింది నాకు. కాని ఆ పిల్లకి నే నొస్తానని భయపడ్డ పుట్టమైన సంగతి తెలిలేదు నాకు. ప్రి భయపడ్డదా, ఇంక రోగిపోవడానికి అట్టే శ్రమపడనక్కర్లేదని, అనాడు తెలిదు. నన్ను తప్పుకుంటుందని కోపం.

“చాకలి ‘వెన్నెరేట్’ అయినాను. ఓ సాయంత్రం చీకట్లో వెళ్ళి నున్నా రోగివరూ లేకుండా చూసి తలుపు దబి దబి వాదాను. రోపల్నించి వచ్చివాను ‘యెవరు?’ అంటూ తలుపు తెరుస్తున్నాడు, పరుగెత్తి వెళ్ళి వచ్చాను. నాకు చదువులేదు, యేంలేదు. అదే పని-అదే యోధన. చాకలి రోగిలు ఆగి మళ్ళీ అట్లానే తలుపు కొట్టాను. ‘యెవరు?’ అంది రోగిలో వికలా. ఇంకా గట్టిగా కొట్టాను. కిటికీ దగ్గరికొచ్చి తొంగి చూచింది. నేను కనపడలేదు. చూసి తప్పుకున్నాను. మళ్ళీ తలుపు కొట్టా. ‘నువ్వు తెలిచిందాకా వదలను’ అన్నాను. ఆ చప్పటికి యెదురు కొట్టే తరవాత చూస్తారని కూడా ఆలోచించలేదు. రోపలికి తల తీసుకుంటే ఇంకకమ్మలనించి, నిశ్శబ్దం. తలుపు దగ్గరిగా నుంచుని—

“చాకలి రోగిని వెళ్ళాను.”

“వెళ్ళాను? నునునులు.”

“వెళ్ళాను అదే?”

“ఇంకో గంటపోయి.”

“నిజమా?”

“ఓ....చూడు. గదిలో దీపం కనపడితే తలుపు కొట్టకు. కనపడితే మెల్లిగా కొట్టు. అంత చప్పుడేమిటి?” అంది.

ఆ గంట యెట్లా గడిపాను? అబద్ధమా? మోసంచేస్తుందా? కనిపిస్తుందా? ఈ ఆలోచనలన్నీ రావలసిందే. ఆ వయసులో రాపు. అయినా వయసు ముదిరినాక. గంటకే వెళ్ళానో, ఇంకా ముందుగానో; గదిలో దీపం. కానీ యెవ్వరూ వున్నట్టులేను. మళ్ళీ పోవడం-ఓ గంట అంతా దనుకుని ఐదునిమిషాలకే రావడం....అట్లా చెప్పిస్తారో! మరి ఇంకా గంటలయిందో! దీపం లేదు. నిశిత్రాతిలాగుంది. జననంచారమే లేదు. ఆ తలుపు అపుడో కాచోహడా తెలిదు. మెల్లిగా చప్పుడు చేశాను. దీపం చలనంలేదు. ఇంకొంచెం గట్టిగా ఉహూ. ఏంచెయ్యను? చూశావా? మోసం చేసిందో! కని ఎక్కువయింది. దీన్ని ఒదలరాడదు. ఇంకా ఎట్లా వెళ్ళను? ఎట్లా నిద్రపోను? తెగించి ఆ మెట్లమీద కూచున్నాను. అలాగే తెలిదు. ఎదురుగా రంగులు చూచే నక్షత్రం వెలుగుతోంది. కుక్క లింకితోనం వెతుక్కుంటోంది. మా అమ్మ చూస్తే ఆ స్థితిలో ఉండుకున్నాను. ఇట్లా ఏవో అర్థంలేని ఆలోచనలు. కాని యెవ్వనం. నిద్రపోకుండా గావును తలుపుమీద ఒరిగాను గావును. రెక్క తెరుచుకుంది. వెళ్ళి పడ్డాను. అప్పటికి తెల్లారుతుంది. ద్వంద్వనాటి చంద్రవంక ఉదయించింది. అని ఈ నాటికి జ్ఞాపకం. అన్ని గంటలూ తలుపు తెరిచేవుంది. చిట్టచివరకు. రెండునిమిషాలకిగాని జ్ఞాపకం రాలేదు. నిలుచుని వెళ్ళి నడిచాను. ఏం లాభం? ఎవ రుంటారు? మోరాలికి మంచం కొట్టినా కాళ్ళల్లో నరాలు జల్లుతున్నాయి. మూలిగి మంచంమీద పడ్డాను. విశాలాక్షి మీద....నన్ను గట్టిగా కావించుకుని, నామీదికి దొర్లింది.

“ఓ.”

“అంతే. ఏం ఓ? తెల్లారుతున్నా నన్ను ఒదల్లేదు ఆ పిల్ల. మూడు రోజులా నేను రావడానికి ఒప్పించాను చాలా బలవంతమీద. కాబట్టి అతని నువ్వు నా గది కొచ్చి అప్రకృతివాదా చూశానని చేశావు. కానీ నీ విరహం చెప్పుకుంటావు. ఏం చెప్పను నీకు? నిన్ను ఒదిలించుకోవ్వటానికి నా పెద్దలు దిగొచ్చారు. ఇంకొంచెం సేపయితే నిన్ను తన్ని కొట్టెను. నేను వెళ్ళేప్పటికి....ఓకట్లో నా పెదిమలు తగిలేటప్పటికి చెక్కిళ్ళన్నీ తడి.

“ఏందుకు?” అన్నాను ముద్దులతో నింపేస్తో.

“నువ్వు రావేమోనని” అంది. దీనంగా.

నిన్ను తిట్టుకున్నాను.

అటు తరవాత నన్ను బతిమాలడం, ప్రతి రాత్రి రానేమోనని అడగడం. అనవసరంగానే ననుకో. కాని అక్కడ మెత్తదనం కనిపెట్టి కొంగెట్టు చాలా చేశాను. పరిశ్రమ చివరిరోజు వరకూ మహారాజులాగ అనుమించాను ఓకట్లో, పెన్నెల్లో.”

అలాగూ రాజయ్య. శ్యామూరావు వింటున్నాడనే మరిచిపోయాడు. శ్యామూరావు కదలేదు. బల్లమీద paper weight (పేపర్ వెయిట్) పోత చూస్తున్నాడు. రాజయ్య మళ్ళీ చెప్పారు-ఈసారి ఆగుకో నెమ్మదిగా.

“కానీ పదకొండింటికి వెళ్ళానా, తెల్లారకట్ట ఐదంటి వరకు ఇక్కడికి నిద్ర వుండేది కాదు. నెలలో ఇరవై ఆరురోజులూ అదే ఓక్ష! పక్షిలా ఒకచే చదువుతున్నానని వెక్కిరించేవారు మీ రందరూ, జ్ఞాపకం ముందే జగలు క్లాసులో విశాలాక్షి కునికొట్టు పడి చివాట్లు లింబోవుంటే నాకు తెలిసేది. ఆ యేడు యెట్లానూ పరిశ్రమ తప్పుతుంది. నాలుగు రాత్రులన్నీ క్లుప్తంగా పాఠాలన్నీ explain (ఎక్స్ ప్లైన్) చేద్దామను

కున్నాను. ఆ ఉద్దేశ్యంతోనే బయలుదేరేవాణ్ణి కాని పుస్తకం తెరచి ముందే యెవరో ఒకరం.... ఆ పక్క అక్కడ కనపడుతున్నంతసేపా చదువు ఎట్లా సాగుతుంది మా పెరిగింది! అట్లా నెలల తరబడి ప్రతి రాత్రి కొత్తగా రత్న సమయానికి తలపడగల అడవాళ్ళే కనపడరు. మా పెరిగి అమ్మాయిని మిలిటరీ పెళ్ళివాచ్చిన అడ్డాయి కిచ్చాము. అంతే తన పడడమూ అట్లానే వుంటాడే. పెద్ద మీసాలు, చాయివంటి ఛాతీ. రెండు నెలల్లో నీనిగై పుట్టింటికి చెప్పకండా పరిగెత్తుకొచ్చింది, ఎందుకు వచ్చా? అంటే చెప్పలేదు. వెనకాలే మమ్మటికి మొగుడు సిద్ధం. అతను ఒక నవ్వు. 'మీ అమ్మాయి ఎందుకు వచ్చిందో అడగండి' అంటే. నిజంగా అది సమరమే చూ మధ్య. వికలాక్షి రాత్రులు ఓ రాక్షసి అయ్యేది. ఆ విరహాసిన అట్లా, పెద్ద క్లాసా, మసానురో అలలమల్లే యెగిరిపోతా రొమ్మా.... ఏం అడిగోయేది! అంతేం పట్టలేక నన్ను కొరికిందంటే రక్తంతో పట్టు తడిసిపోయేది. ఎక్కడ పడితే అక్కడ ఒప్పు తెలిక....

"ఇంత వ్యవహారం జరుగుతో వుంటే నాకేం తెలియకద! పెరిగి మల్లె కలలు కంటున్నాను, పరీక్షలై నాక ఆమెని కలుసుకోవచ్చు. ఆమెనే పెళ్ళి చేసుకుందామనీ, నా మల్లెనే మనసు పెట్టుకుని కూచుంటా ఎందుకంటే, చూచి ఉత్త ప్నేహమనుకోరు. చూచుతూ నీమీ జీవితం పోయినా చూ మనసులు మాటలతో కాకుండానే యెన్నో అర్థమవుతున్నాయి. చూపులు మాట్లాడాయి, చాలా వాగ్దాతలు చేశాయి. మా మోసం!"

"ఆమెకి నీమీద గొప్ప ప్రేమ అని చెప్పాను కాదా?"

"సరేలే. ఆ వికలాక్షి సరే. ఆమె నాతో మాట్లాడటంలేదే, నవ్వుడు చూచా నానించి పెడమొహం పెట్టి తిరుగుతోందనీ, నా భయం

అబద్ధాలు, యెన్ని నీతో చెప్పుకునే వాణ్ణి! ఏ మెరగని, ఒకటి తెలిసి నంగనాచిమల్లే యెట్లా వినేవాడివి? పోనీ నాతో...."

"యెలా చెప్పనోయ్? నువ్వే ఆలోచించు."

"అవునులే కానీ, చెప్పు నీ కథ."

"పరీక్షలై నాక వారంరోజులు ఉండిపోయినాను. కాని పెళ్ళక తప్పకుండా ఇంటికి? ఏం ఏడ్చింది ఆ రాత్రి! ఆ జన్మకి ముందు జన్మలకి నాకా వాగ్దాతలు చేసుకున్నాం."

"అలాంటివాళ్ళు పెళ్ళిచేసుకోక పోయినారా?"

"ఈ కాలలో ఐతే అంతే జరిగేది. కాని ఆ కాలంలో ఇంకా బాబులు, కులభేదం, పెద్దవారి అనుజ్ఞలు వగైరా. ఓ రెండేళ్ళలోనే కలుసుకున్నాము మల్లె. చక్రపాణి నా మిత్రుడు. మా అత్తవారి వూరు అది. మామకునే వాళ్ళం. కాని నేను నా భార్యతో కొత్త కాపరపు క్ళింగారం. అదోరకం అనుభవం. అది మన స్వంతం. వికలాక్షికి ఉత్తర అంటే ననుకుంటా. మా వాగ్దాతలే యెగిరిపోయినాయి గారిలో. అంతే మన ఉద్దేశ్యాలూ, వాంఛలూ. చక్రపాణి వచ్చిపోయినప్పుడు, ఆ భాగ్యంనే వున్నాను. అకాత్తుగా గుండె ఆగి, పోయినాడు. ఇంకా బంధువు రెవరూ రాలేదు. ధహనం చేయించి రాత్రి యెనిమిదింటికి వాళ్ళ యింటికి వచ్చాను. తల్లి కూతురే యింట్లో. నన్ను పెళ్ళవాడైంది. వుండి పోయినాను. రాత్రి నిద్రపోతో వుంటే ఏడుపు వినిపించింది. ఆ ఏడుపులు నాకు చాలా చిరాకు, అనభ్యంతం. నేనే ఈ దేహానికి డిక్టేటర్ ని అయితే, చచ్చినప్పుడు ఏడవకూడదని మొదట శాసనం చేస్తాను.

నన్ను చూడగానే వికలాక్షి “ఇక నాకు దిక్కెవరు?” అని విగ్గరగా వీడ్చింది.

“నేను వున్నాను, నిజం. నమ్మ” అన్నానో లేదో అనాటి చాలా వాగ్దత్తాలు జ్ఞాపకం ఒచ్చాయి.

“నువ్వా! నీ సంసారం, పిల్లలూ, పని....”

“ఆ రాత్రి మన ప్రమాదాలు....”

ఏడుపు మాని నావంక చూసింది. చిన్న చిరునవ్వు.

“ఇంకా జ్ఞాపకం వుందా?”

“ఏం? నువ్వు మరిచిపోయినావా?”

“లేదు. కానీ, చిన్ననాటి మాటలు.”

“అందుకనే అంతబలం వీ! ఏమీ భయపడకు.”

ఆ ‘వీ’, అది పూర్వం మరిచేవాణ్ణి వికలాక్షిని. ఆ మాట మరచిపోయింది.

“ఆయనకి అన్నీ అప్పులు....”

“కానీ. నే నున్నాను.”

“నిజమా?” అని నా చెయ్యి పట్టుకుంది. నేను ఆమె కన్నీళ్ళు తుడిచి ఉదాహ్లాను. తరవాత .... నుల్లీ మొదలు - అక్కడే ఆ రాత్రి మీదనే... ఏమిటి అట్లా చూస్తావు? ఏమీ చిత్రం కాదు. ఇట్లాంటి వ్యవహారాలు చాలా వరకు, భార్య నొప్పులు పడేప్పుడూ, భర్త చావులో ప్రారంభ మౌతాయి. అప్పుడు హృదయం అసహాయ స్థితిలో వుంటుంది గావును, ఏది చొరికినా అచారంగా పట్టుకుంటుంది.”

“తరవాత?” అన్నాడు గాని శ్యామరావు, అతని మనస్సు ఎక్కడో ఉన్నట్టుంది.

“అంతే. ఆమెకి భక్తి పై రాగ్యాలు ఎక్కువై, తన పాత డీవి కంపో చేసిన పాపానికి-అంటే నాతో కలిసి-నచ్చాత్తానంటే యాత్రలు ప్రణమించా, కోర్టు వ్యవహారాల మూలాన ఆమె మాయమైతే తరచూ వచ్చేది. చివరికి చాతుర్ని నాకు వొదిలి వెళ్ళింది రామేశ్వరం. అప్పటికి నాకు ఆమె మీద పట్టు చల్లబడ్డది” అని ఇంతే చెప్పడానికి లేక ఆగాడు రామేశ్వరం. శ్యామరావు వంక చూశాడు. ఎంతసేపయిందో అతను తన అలోచనల్లోనే వుండిపోయి నట్టున్నాడు. చివరిదాకా విన్నాడో-లేదో.

ఎంత పొద్దుపోయిందో! కిటికీలోంచి వెన్నెల తివాసీ మీద నుంచి శ్యామరావు పాదాలదాకా పాకింది. రోడ్డు మీదనుంచి కూడా ఏమీ చప్పుడు లేదు. ఆ నిశబ్దంలో ఏదోదాలో పుస్తకాలూ గోడలూ మూట్లాడడం ప్రారంభించా చేసింది. మిక్కిలి చూచున్నారో అట్లా మూట్లాడకంకా. శ్యామరావుకి తనమీద చాలా కోపం, అయినా, అసహ్యం కలిగాయి కావునను అట్లా మూట్లాడకంకా. తనలోనే, పాత స్మరణలలో అతనికి అకాంతి కలిగి లేదు. కిటికీ దగ్గర నుంచున్నాడు చుట్ట దెలిగించాలని అనుకుంటో. ఆ కెల్లని ముచ్చట చూపుతున్న నవ్విస్తోంది. ఎంత బంటరిగా వుంటాడో అట్లాంటి బంటరి! చువ్వనంలో తమకోసం వెలుగుకో, తమ రసికత్వాని వెలుగు పెట్టిన మిత్రుడు? ఇప్పుడు? చాలా బంటరి అనిపించింది మనం. వ్యూహం మొదల! నిద్ర వొడ్తోంది. కదలలేదు శ్యామరావు.

“On such a night as this” (అన్ సచ్ ఎ నైట్ ఆఫ్ దిస్) అన్నది రామేశ్వరం, ఆ నిశబ్దాన్ని భరించలేక.

ఆ రం బిం ప ధు....

శంకర్ చాలా అంబిషన్ గల యువకుడు. యం. యస్. సి. కి
తాని వుద్యోగాలు లేవు. జర్నలిజంలో విసులి తెక్కాలని
అదర్బం. థార్యని పావరం చేయించమని తొందర చేస్తున్నారు అత్త
తప్పదు. ఏదో ఓ ఉద్యోగంలో ప్రవేశించాలి. కాళానికి తప్ప
అంత అవసరమైన విషయం మొదట కావాలి అని తర్కించు
వుంటాడు, అతని ముందు వరంతాలో గింజల్ని ఏడుకుని మిగి
జంటవంత చూస్తో.

కేవల ఆన్ సాంచూ ప్రకటన చూసి దరఖాస్తు చేశాడు. అ
పైగిడి పెక్రటికి రావాలి. ఇంట్లో వ్యాధి రమ్మని క్షరం
యోగ్యతల్ని పట్టి జీతం నిర్ణయిస్తుంది అమె. కవయిత్రి కాల
పేరు చూసేప్పటికి అతని మనసు జలదరించింది. తనకి ఆ
వారికినేనా? కవయిత్రి, సుప్రసిద్ధ ప్రచారకురాలు, విద్యావతి,
యవ్వనవతి, స్వతంత్ర సమరవతి, దేశభక్తియుత ఉత్సాహవతి.
దేశమంతటా ప్రతిసభలో ఉపన్యసించడానికి, ప్రజల్ని
చెప్పుడానికి ఆహ్వానిస్తో వుంటారు. పత్రికల్లో ఆమె ఉపన్యాసం
పెద్ద అక్షరాలతో ప్రకటిస్తో వుంటారు. పత్రికలకి రాస్తుంది కాదు.
భర్త శాంతిని ఉద్యమంలో వైశ్యకి వెళ్ళి అరోగ్యం పొందే
నాడు. అతని క్యాంగం కూడా ఈమె నామకే వాటికి ప్రకాశం
అమె పెక్రటికి పని భారంగానే వుంటుంది. కాని అమె చూచి
శరపావసాంచని నాయకుడు లేడు. ఇంగ్లీషు గవర్నర్లు కూడా

ఇంట్లో రిస్తారు, జైలులో రొయ్యనప్పుడు. అమె ద్వారా దేశంలో
నిమిషో పరిశయం కాదు తనకి? సరిగా తనకి కావలసిన ఉద్యోగం.
జీవితం తొందరకు సాగించ బోతోందో! ప్రకటనలో దాగా కష్టపడి
జీతం గల యువకులు మాత్రమే దరఖాస్తు పెట్టాలని వుంది. తన యావ
త్త వినియోగించి ఐనా అమె అనుగ్రహం సంపాదించాలి.

ప్రమాణం ఖర్చులకి అప్పుచేసి వెళ్ళాడు ఇంట్లో వ్యాధి.
మీదట వ్యాధిలో పెద్ద రోగి. పూతన వృశాలకింద నడుస్తో మంచి
జుగా చేశాడు. నాలుగైదు కార్లు ఉన్నాయి వైట. జవాను అతను
మీదట అడిగి పక్కగదిలోకి తీసివెళ్ళాడు అతన్ని. వరంతాలో ఇంకా
అవసరమగు యువకులు చూచని వున్నారు. ఇద్దరు ముగ్గురితో
ఇంట్లో అప్పుడే జన్మించింది.

పిదపగా పొలులో కళార్లు చెప్పుకుంటో చూచున్న పెద్దమనుషుల
మీద చూస్తో పెద్ద గదిలో అర్చనాద్రాశారం చేశారు ముందు సింహాసనం
మీద రోగి కుర్చీలో చూచుని వుంది అమె. అమె పేరె, బాకెట్, పారిస్
మీద వచ్చిన అరి విలువగల బట్టలు. అక్కడే చేసిన రవ్వల నాణాకు
నిగలు. వరుకాలి కిటికీలోంచి కొంచెంగా మొదర గోడమీద పడి ప్రతి
మీద అమెని తెరిగిస్తోంది. రెండు పక్కలా పుస్తకాల వరనలు. బట్టమీద
కాణాలు, పెన్నులు అన్నీ నవీన అవసర పరికరాలు. చూరంగా కిటికీ
మీద వైష్ణవ చిహ్నం అత అతను.

అమె శంకర్ని చూడోమనలేదు. అతని యోగ్యతల్ని అనుభవాన్ని
మీదట. విర్యయంగా, చాలా తక్కువ మనిషిని చూస్తున్నట్టు యెగా
గా చూసింది. అతని దరఖాస్తు మీద గావును ఏదో రాసుకుంది.

"ఈ రెండోగా నీం వుద్యోగం రెండుకు చెయ్యలేదా?"

"కలక్క."

"కలక్క చూచుకుంది? రోడ్ల మీదా? పడక గదిలోనా?"

వెక్కిరింపు. ఉద్యోగం అంత అవసరం. కాకపోతే జవాబు చెప్పక శంకరాపు. పూరుకున్నాడు.

“ఏం ప్రయత్నం చేశావు?”

“ప్రయత్నం చెయ్యవలసినదే తనపళ్ళెం.”

“ఎట్లా కనపడుతుంది, తండ్రి పెడుతో వుంటే తినే యువకుడికి మీవంటి వారి మూలానే దేశం అంత అద్దాన్నంగా తగల పడుతోంది.”

“ఉద్యోగం ఇస్తే రోజుకి ఎన్ని గంటలు పని చెయ్యగలవు?”

“అవసరమైనంత వరకు.”

“ఎవరి అవసరం?”

“ఉద్యోగం అవసరం.”

“ఏమిటా నుంచోడం? అందుకనే యువకులందరికీ ప్రైవేట్ జిల్లాల్ని సలహా చేస్తున్నాను. స్వతంత్రమంటే పోమరేవం అని అర్థం యువకులకి. అనికాదుల్ని యెదిరించడం. మీ కాలేజీలో అదేగా మీ నేర్చుకుంటోంది?—

ఏయి రామన్! (ప్రేపిస్తుని) ఏమిటా చిక్కులు చూడడం, తొరగా-

“స్వతంత్రమంటే కృషి, కృషి. నడుములు వొంచి పని చెయ్యగలవు-పగలు. నేను చూడు, యెన్నిగంటలు పనిచేస్తావో తెలుసా!”

అందుకనే అన్ని వక్రాల పగలు అనుకున్నాడు.

కాఫీ తెచ్చాడు బిల్లురు.

“మరిచిపోయినావు మక్కి-కాత్తవాడు లెండి యా బిల్లురు. లెండి మీద కొట్టి నేను రమ్మంటేనే గాని కాకడదు. టీటాలు పెట్టావా? లాభాలు పంచాలి. కాని పని మాత్రం సరిగా చెయ్యాలనే ధ్యాస చేసే సరే పో-సరే లెండి, మీరు ఇక వెళ్ళండి.”

“మా పూరు వెళ్ళనా?”

“మీ పూరుగాక చెవరి పూరు వెళ్ళారా?”

“ఉద్యోగం?”

“ఏం? వాళ్ళందరూ నీ కన్న తీసిపోయినా? అలాంటాను.”

“ఎన్నాళ్ళల్లో తెలుస్తుంది?”

“ఏమిటా కొందర? మీ కుమార్తెనిదం చూడగానే, ఇంతకన్న బిల్లు రావాలని, వెంటనే ఉద్యోగం ఇచ్చేస్తారని ఆశతో ఒచ్చినట్టుంది.”

అతను సిగ్గుపడుతో ఉద్యోగం ఇచ్చినా సరే, తనకి అబద్ధమేమిటా బయటికి వచ్చాడు. అసలు ఆ మాటలుగాక, స్త్రీచేత ఆ మాట బయటకుని జవాబు చెప్పలేక పోవడం చాలా అతని అభిమానానికి గాయమైంది.

వరంక పెట్టు దిగుతో వుంటే—

‘సర్’ అన్నాడు వెనకాలే వచ్చి బిల్లురు.

“ఇట్లా వుండొచ్చుంది.”

ఇంటి వెనుక పెద్ద గదిలోకి తీసికెళ్ళాడు. ఇంతకు ముందు బెల్టర్ వ్యా అయినవాళ్ళు ముగ్గురు అక్కడ కాఫీ తాగుతున్నారు. అతన్ని కూర్చోమన్నారు.

కాలా అందమైన గది. టేబుల్, అన్నీ వెండి పెట్టు. ఇద్దరి టేబులు, ఉప్పా, ఉలేదీ, కాఫీ, టీ.

కావలసిన వాళ్ళకి అట్టెట్లు ఇస్తా నన్నాడు బిల్లురు. వాళ్ళు అతనితో మాట్లాడలేదు. తెలుగు వాళ్ళ లాగు లేదు. వాళ్ళ మాటలు విన్నవడలేదు, కొంత మాట్లాడడం భయంగా వుంది. అదేం మర్యాద! ఉద్యోగానికి వచ్చిన వాళ్ళకి యీ సలహారం. వెళ్ళేప్పుడు అతని చేతిలో కవరు పెట్టాడు ముందో దొకరు. పైలు ఖర్చులు అని రాసివుంది.

ఆ పెద్ద చెట్లకిందనించీ నడుస్తో, ఆ పెద్దగర ఉద్యోగం కావడం కన్న ఇంకేం అదృష్టం వుంటుంది అనుకున్నాడు.

గేటు దగ్గర ఆతనికోసం ఒకతను చూస్తున్నాడు.

“శంకర్!”

“నన్నెట్లా మెరుగుదువు?”

“నేను నీ జ్ఞాతిని. నువ్వు నన్నెరగవు” అని బంధుత్వం తెలిపాడు. పాతం, ఆ మువకుడు చాలా పొలిపోయి కీచించి వున్నాడు. కా

ఉత్సాహం అతనిలో పోలేదు.

“ఏం చేస్తున్నావు ఇక్కడ?”

“నే నామెక్కి సెక్రెటరీ.”

“నువ్వా!”

“నా స్థానాన్నే మీకు ఇన్‌టర్‌వ్యూలు. తప్పకుండున్నాను.”

“చాలా చిత్రమైన మనిషి లాగుండే!”

యమకుడు వాచి చూసుకుంటున్నాడు.

“చాలా. కాని ఇది విను. నేను వెళ్ళాలి. అలన్యమైతే చంపిస్తుంది.”

“సరేలే. చాలా ఎక్కువ పనా?”

“అచ్చే!”

“నువ్వెందుకు మానేస్తున్నావు?”

“అనారోగ్యం.”

“ఓ-పాపం! ఏమిటి?”

“వాటన్నింటికీ వ్యవధి లేదు. చూడు, నీకు ఉద్యోగం ఇస్తానన్నా తీసుకోకు.”

“ఏమి?”

“ఏం లేదు, అంతే!” అని వెళ్ళిపోతున్నాడు.

“పోసిలే, ఏం పోయింది! కష్టంగా వుంటే అప్పడే మానేస్తాడు.”

“మానెయ్యలేవు, అదే వచ్చిన కష్టం.”

“సరేలే. మరి నువ్వు ఎందుకు అంత జబ్బుగా....”

“అదే. అదే. ఒప్పుకోకు.”

“పోసి ఉత్తరం రాస్తావా?” అన్నాడు వెంటబడి.

“ఎందుకు ఉత్తరం!”

“ఇక్కడి సంగతులు.”

“అమ్మో! ఉత్తరమే! నేనేం రాయను, చెప్పను. ఉద్యోగం ఒప్పుకోకు. ఒప్పుకుంటే నా మల్లెనే బిపోతావు. అమ్మే చూస్తుంది. వెళ్ళిపో!” అందో పరిగెత్తాడు.

నాలుగో రోజుకి శంకర్‌కి ఉద్యోగం ఆర్జరు వచ్చింది.

నెలకి రూ. 150 డీతం. ఆమెతో తిరుగుతో వుండాలి. ఇన్‌టర్‌వ్యూలు, రోజుకి మూడు రూపాయల ఫీత్యం. కాని ఆమె కుటుంబంలోనే వుండవచ్చు సంసారం లేకపోతే. అట్లా ఐతే రోజు ఫీత్యం వుండదు.

అలాంటిదాడు. తన జ్ఞాతి చెప్పిన భూమిలు రోనేసుకున్నాడు.

రూ. 150 డీతం. ఈ జన్మకి తనకి యెక్కడ దొరుకుతుంది అట్లాంటి ఉద్యోగం? ఏవట్లా? యెక్కడ తప్పుకాయ నొకరి అన్న తిరవాత? మరి

యెందుకు దిగించాడు తనని? ఏం? అంత కాపుండకపోతే ఎందుకు మానెయ్యి పడదు? పైగా ఆ పార్శ్వంలో వుండ వచ్చుట. అదిగాక

చెప్పుకూ ప్రచారమే ఐతే ఈ సంసారాన్ని ఎక్కడ పెడతాడు?

పాత బ్రంకు స్వర్ణకుని, చిరుగు జంపభానా, మాసిన దిండు చుట్టుకుని వెలువేరాడు ఆ రాత్రికి! వాస్తున్నానని తెలిగ్రాం ఇచ్చి, రైలు స్టేషనులో అగింది. రైలు దిగి పెట్టా బ్రంకు పట్టుకుని బస్సుకోసం నడుస్తున్నాడు. వెనకాలే వచ్చి ఆతని సామాను తీసుకున్నాడు ఒక లీవరీట్ పాతరు. కారులో మార్చేట్టి తీసుకు పోయినాడు.

అమ్మే బంగళాలో ఓ చక్క గదిలోకి తీసివెళ్ళి ప్రవేశపెట్టాడు. వెంటనే లాకి పిలిచాడు. భోజనం గదిలో అమ్మ కాఫీ కాగుతోంది.

అమ్మే బంగళాలో ఓ చక్క గదిలోకి తీసివెళ్ళి ప్రవేశపెట్టాడు. వెంటనే లాకి పిలిచాడు. భోజనం గదిలో అమ్మ కాఫీ కాగుతోంది.

అతన్ని చూడగానే ఆమె నమస్కారం పెట్టింది. చాలా ఆదరంగా ఈ నవ్వుతో కూచో పెట్టింది.

ప్రమాణం, ఇంటి దగ్గర వాళ్ళ యోగ క్షేమాలు అగిరిన స్వయంగా అతనికి వాటిని చెప్పింది అతని చురులన్నీ తెలుసుకుంటే.

పూరి వెలసల రైరాగి వాడి మెళ్ళో ఏనుగు పూల హారం వేసి తొండంకో పైకెత్తి అందారీ మీద కూచో పెట్టుకుంటున్నట్టు వేసి అతనికి. ఇంకో నలుగురు వాళ్ళి కాగుతున్నారు ఆ బిల్ల దగ్గరే.

“అద్వా! ఆ బిల్లులు విప్పకుండానే వచ్చారా? ఏం చేస్తున్నావ్ గోరాకుంభర్?” — అంటే వాడో చాకలి నాకరు.

“మీ పూళ్ళో అంతే గావును! మెట్లా రిరుగుతారు తెలుగువాళ్ళ ఒంటిమీద జాగ్రత్త లేనివాళ్ళకి పనిమీద ఏమంటుంది?” అంది మె. రింపుగా.

తల వంచుకుని పోయింది అతనికి.

“ఏమిటా సిగ్గు? మొగాడివి కాదుటయ్యా! సరిగా చూడు. అది ఆ దోసె పాతెయ్యడమేనా? అవాయిడ్ చేద్దా. ఇండియా మీద చేకం.”

“ఆ సంగతి ఈ ఇంటికి ఆరమైలు దూరంలో జ్ఞాపకంరావ అన్నాడు సహించలేక.

చాలా హాయిగా నవ్వింది, ఆ మాటని శాంప్లిమెంటు లు తీసుకుని. ఆమెకి మీదడు తక్కువా? లేక అది చాలా నేర్పైన ఒంట?

“అవును. తినాలి. అనుభవించాలి. నాజాతుగా కోడిమర్తే తిని పొడుచుకుంటే వాళ్ళని చూస్తే ఆనందం నాకు.”

అతను గదిలోకి వెళ్ళాడు. క్రొత్త బ్రంకు ఎవరికో కెల్లా ఎంతమంది వెక్రబరీలు ఈమెకి! అప్పుడే సామాను చూచా ఆమె కున్నాడు బిల్ల మీద. తళ తళ లాడే కొత్త షేవింగు సెట్. తల చూ దువ్వెనలు, అన్నీ.

గోరాకుంభర్ వచ్చి స్నానానికి పిలిచాడు.

“నా బిల్లులు?”

“ఆ పెట్టెలో వున్నాయి.”

“నా పెట్టె?”

“పారేకాం.”

మంచం, దాని మీద పక్క, తెల్లని దుప్పటి. పైన పాన్.

“నా పక్క చుట్ట?”

“పారేకాం. షేప్ చేసుకోండి. అవుగో.”

“ఇవన్నీ నాకే?”

“అ.”

కైరం, స్నానం, బిల్లులు, అన్నీ కాగానే, పిలుపు వచ్చింది. మళ్ళీ ఆమె అశ్చుగిడి. ఛీరెలు; నగలు అన్నీ మారిపోయినాయి. ఇంకో కింగులు, పాషన్లు. కూచోమంది ఈసారి. ఆ టైప్లెస్ట్ అట్లాగే వున్నాడు.

కొత్తరాల కట్ట ఇచ్చి జవాబులు రాయమంది. ఏం రాయాలో ప్రతి కొత్తరం మీదా పోడి మాటలలో రాసి వుంచింది అంతకుముందే.

“అవి సరిగా రాసి నాకు చూపండి. తరవాత ఫెయిర్ కాసి చేర్చిడిగాని, అతను పైపు చేస్తాడు. రెండుకోడల్లో గో రక్షణమీద పాపు గురితినవ్వసానికి నోట్సు తయారు చెయ్యండి రేడియోకి. రైబ్రరీ పాకిస్తాడు. మీకు వాలెసిన ఇన్ ఫర్ మేషన్ అక్కడ దొరుకుతుంది” అంది.

మళ్ళీ దోజనం అమెతోనే. ఆ టైప్లెస్ట్ కూడా. ఎవరో ఇద్దరు కొత్త అధికారులున్నారు. ఆమె ఒకటే చూడ్తూవుతోంది. కాని ఎవరూ

గట్టిగా ఎదురు చెప్పడానికి వీలేదు, చెప్పనీదు. ఎక్కిరింపుకో, ఉపేక్షతో నోరు మూస్తుంది. తనైతే నాకరు. నాశ్శెందుకు లొంగిపోతా అతనికి అర్థం కాలేదు. ఆమె చారమో లేక పర్వనాదియో అనుకున్నా ఏ పని గాని ఆ ఇంట్లో చాలా నిక్కచ్చిగా జరగాలి. అందుకని కోసం, తన అతిథుల కోసం, సెక్రటరీల కోసం, అరుస్తో ఉంటుంది. ఆమెకి స్నేహితురాళ్ళే గాని బంధువులు ఎవరూ లేనట్టుంది. ఉంటే నియ్యదో.

మధ్యాహ్నం నించి తైలరు ఒచ్చి అతని కొలతలు తీసుకున్నాడు. మర్నాడు స్నానం చేసి ఒచ్చేప్పటికి అతని బల్లమేద రిస్తువాచి, అక్కడ కలం. పెట్టెలో బట్టలు తనవి కావు. నేలం అంచు పంచలు, బట్టలారీలు, జరి గోరండు కండువలు. అన్నీ ఒకే రకం. ఇదేంటి ఈ బలవంతం?

కాని డ్రెస్ చేసుకుని చూసుకుంటే, తన ఒంటి. తీరుకి, ముఖానికి సరిగా ఎటువంటివి సరిపోతాయో, ఏవి ప్లేటన్సి, అందాన్ని, కలం పువ్వుల కాలేదు. నాకు యాదై వేల రూపాయలు సంపాదించి పెట్టింది ఇస్తాయో సరిగా ఆ బట్టలు అవి.

రాత్రి భోజనం దగ్గర థాంక్ చేశాడు ఆమెని. "ఎందుకు కాదు? నీ కోస ముకున్నావా ఏం! నా సెక్రటరీ కోసం. నా సెక్రటరీ కోసం నా మీద గౌరవం రావాలి."

అంటే తనకి లివరీ అన్నమాట-కారు పొసక్కిమల్లే.

ఆమె తైలరీ చాలా గొప్పదీ. అన్ని నవలలు, పుస్తకాలు, కవిత్వాలు! పైగా బట్టలు లేని దొమ్మల పుస్తకాలు! ఎంత ఖరీదో ఆ బట్టలు.

ఆ తైలరిస్తు తనని కలుసుకోడు, ఎప్పుడోతప్ప. "ఎంత తైలరి ఏమిటి ఇంత సంపద?" అన్నాడు శంకర్.

"ఆమె తేం? భర్త నాలుగు లక్షలు వాడిలాట్ట. పైగా సంపాదన, అనుభవిస్తోంది హాయిగా."

ఆ రాత్రి తాజుకుచూరుడి మల్లే పడుకున్నాడు, కిటికీ లోంచి తోటలోకి వెళ్ళిపోయి మెరిసే వెన్నెల వంక చూస్తూ. అప్రేరియన్ బావి, కస్తూరి, తుమ్మచూల పరిమళాల్ని అనుభవిస్తూ.

తెల్లారిందంటే—

ఫారిన్ అడ్డా తెల్లారిందంటే దాగారేదా? ఇదేం చలం కథ అనుకున్నా?

మర్నాటి నించి అతన్ని ఆమె పనులు చెప్పి వూర్చోకి సంపుతోంది. మినిస్టర్లు, రేడియోవారు, పత్రికాధిపతులు, రాజ్యాంగ సభ్యులు, ఇతరులు?

"ఎక్కడికి వెళ్ళినా కారులో వెళ్ళండి."

"కారెందుకు?"

"మీ కోసమా! పని కావడం ప్రధానం. నువ్వు కాదు, నేనూ కాదు. ఆ ఇరవై వేల రూపాయల కారు పనులు సాధిస్తుంది, కాని మనస్థిరం కాలేదు. నాకు యాదై వేల రూపాయలు సంపాదించి పెట్టింది ఆమె. అని పెద్ద నవ్వు నవ్వింది.

అంత స్పష్టమైన, కాపట్యం లేని మనసు పుంటుందా అనిపించింది అతనికి. అడ్డాంటామె నాలుగు మాటలంటేనే? భరించడం నామర్నా కాదనుకున్నాడు.

మరి రోజుల్లో పర్యటన బైలుదేరారు. నాకర్లు, రాహు, నాసీ (నాసీ), ఆమె సిద్ధుంది. దేశమంతటా ఉపన్యాసాలు ఇన్ టర్ వ్యూలు ఇస్తామని - దిగ్విజయం చేసి మూడు నెలలకి తిరిగి వచ్చారు. ఆ ప్రయాణం థావంకా శంకర్ మీదనే పడింది. అన్ని ఉన్నవిషయాలు చాలా దాగితగా చూడాలి. రైల్వో బద్దలు, కారు డ్రాగ్ క్ల, భోజనం, మినిగూ సిక్నాట్లు, పత్రికల్లో ఆమె పోదోలు, మ్యాను, ఆమె ఉపన్యాసాల్లో నోట్సు, అతను సమర్థతతో నెరవేర్చాడు చాలా కష్టపడి,

ఏ మాత్రం తోడు వచ్చిన చాలా చురుకైన చివాట్లు. దాగా చేసినప్పుడు చాలా మెచ్చుకునే మాటలు, చిరునవ్వులు, దయ. ఆమె పొరపాటున అంత ఉదారంగానే ఒప్పుకుంటుంది. న్యాయమే ననిపించింది అతనికి. ప్రతివాడే 'శంకర్, శంకర్' అని అందరి ముందు అతన్ని పొగుడుతుంది. ఆతని లేకపోతే తన పని నున్నా అంటుంది. తన ఉపన్యాసాల గొప్పతనం కొంత అతని కాపాడిస్తుంది. ఏమన్నా తోపం జరిగితే అందరి ముందు అతన్ని దివాలా తీస్తుంది.

మీటింగుకి పావుగంట ఆలస్యంగా వెళ్ళింది ఆమె. అతని శక్తి అంది కారులో. అతన్ని దగ్గరగా తన పక్కనే కూర్చో పెట్టుకుంటుంది.

ఉపన్యాసం ప్రారంభిస్తూనే—

“అలస్యానికి క్షమించాలి. నన్ను కాదు, ఎంత నేర్పినా లాభంలేదు. ఇద్దరినీ నా పెక్రటరీ శంకర్ని” అని. (నవ్వులు) చచ్చిపోయినా అతను. ఆమెతో పెడుతో వుంటే ఒక్కొక్కసారి ఆ గౌరవాన్ని అన్నింటికంటే అధిపతి ననిపించేది. కాని చాలాసార్లు ఆమె పెంచుకుని, మేము అప్పుతున్న కుక్కని అనిపించేది. ఏ నిమిషాన కారు ఆపి, “పో, దిగిపో” అని తోసేస్తుందో అని భయం. తిట్టించా మ్యాదగా రిద్దరు, చూడండి అట్టే దూరం లేదన్నట్టు నీడంగా తిడుతుంది.

చాలామంది శంకర్ని ఆమె ప్రియుడు అనుకుంటున్నట్టు తెలుస్తోంది అతనికి. చాలామందికి వేళాకోళం. చాలా మందికి శంకర్ని మొత్తానికి తను చాలా అదృష్టవంతుడనుకుంటున్నారు.

అతని జీతం ఇప్పుడు మూడు వందలు- అతను ఏమాత్రం ఆసక్తి కండానే. అతనికే కాదుట- ఏ నాకరు కష్టపడి ఆమెని మెప్పించినా, అతని ఉపచారం చెయ్యడానికి అంతు వుండదు.

ఆమెని చూస్తే- ఆమె చిన్న వొట్టా, తెల్లని రంగూ, నాజ్వాలు ముక్కు, అరచేతులూ చూస్తే ఎవరికైనా ఆమె ప్రేమ కోసం పట్టించు

వుంది. కాని అదేం కనపడదు. ఇష్టమైన వాళ్ళతో చాలా చనువుగా వుంటుంది. కాని అంతవరకే.

అతనికి ఆమె మీద చాలా ఇష్టం. కాని ఆమె వెక్కిరింపుల కోసం, ఒక్కొక్కసారి, ఆమె మీద నిలపలేని కోర్కె కలగదు. కాని అతని పక్కటింటి మిత్రులెవరూ అనే కుతూహలం మాత్రం వుంది.

ఆమెకి అతనితో చాలా చనువు. ఇష్ట పడ్డవంటే ఆమె ఇంక బోలెడంతేకంటా మనసిస్తుంది. ఇతే వాళ్ళు ఇద్దరు ముగ్గురు కన్నా మించేరు. తను కలుసుకున్న వాళ్ళ శరీరాన్ని మర్కం లేకంటా వుంటే నవ్వుతుంది. ప్రతి వారిని గురించి చూలనాడుతో లెక్కలేకంటా వుంటుంది. వీరై నంత వరకు ఏ చూడంటే ఆ చూట అనేస్తుంది. వాళ్ళున్నా అంటే వినిపించుకోడు. తనమీద తృణీకారం చూపితే మృత్యు తనని ఎన్ని చూటలన్నా నశిస్తోస్తుంది. ఎదురంటుంది.

ఒక చాక్రి జనం దగ్గర సంభాషణ ప్రేమ మీదికి తిరిగింది.

ఆమెకి అప్పుడప్పుడు సూచనగా ప్రేమ లేఖలు కూడా వస్తాయి. చాలాసార్లు అతనికే ఇస్తుంది. ఆమె కనలు పైగివేట్ కరెన్సాండన్స్ లేకేడు. ఆమెతో పరిచయమై ఎన్నాళ్ళకి ఆమె దగ్గర చేరలేక, కొట్టు బిని కోటించే మనుషులు చాలామంది ఉన్నట్టున్నారు. హద్దుమీరడం అంటుంది. ఎంత బంటరిగా, చనువుగా, ఎన్నాళ్ళు ఆమెతో వర్తింపనీ, ఆమెతో మోహ సంబంధంగా ఏ కొంచెం దగ్గరిగా కూడా రావడానికి అనుకుంటున్నట్టు కనపట్టలేదు. కాని ఆమెతంగా ఆమె ఆశలు రేపు తప్పట్టు కనిపించింది శంకర్ కాపుకి. మరి అందం, ధనం, ఐక్వర్వం, ప్రయోజనం కోర్కె వాంఛనీయమైన విషయాలు ఆమెలో మూర్తీభవించాయి. ఆమె ఆమె పిక్కి, మర్యాదా ఓ లెక్కగా ప్రవర్తించదు. మాట్లాడదు. పిక్కి, పిక్కి వేషాన్ని పిక్కి వెక్కిరిస్తుంది, మనుషుల మోహం

మీదే. “దగ్గరిగా చూడండి. ఏమిటా బొంగ మర్కాదలు ! ఇంతలో నాతో పడుకుంటున్నారని అనుకోరు లెండి” అంది ఓ మంత్రిగారిని.

అట్లా మాట్లాడే శృంగారవతికి ఏం జవాబు చెప్పుతాడు పురుష మాత్రుడు ?

ఆమె భర్త సంగతి ఎప్పుడూ ఎత్తలేదు ఆమె. మానస కొరి ఎడ్మిరేషను ఎక్కువైపోయి శంకరావుకి.

ఆ ప్రేమ రేఖలకి జవాబుల్లో చాలా చమత్కారంగా తప్పు కుంటుంది. ఏమీ కాదనదు. దాననదు. ఆ ఉత్తరంతో ప్రేమదాహం కుదిరిపోయింది.

“దానికేం ? అట్లానే కలుసుకుందాం ! ఏమిటో ! మీ వాళ్ళల్లా వల్ల అలా అంటారుగాని నాలో ఏముంది ? ప్రేమకేం ? ఇదివరకు లేదు గనకనా, ఇంక ముందు ఏవో కావాలవడం ?”

అలా కాస్తుంది. అతనికే తెలిసిపోతోంది ఏ ఉత్తరానికి ఏం జవాబు రాయాలో !

“ప్రేమ ప్రేమ ! ఏం గొప్పమాట ! పిళ్ళందరికీ ప్రేమ ! పిళ్ళ మొహాలకి ! ఓపారి మరి అద్దం ముందు సరిగా నుంచుని చూసుకో కూడదూ ?” అంటుంది అతనితో.

ఆమె వంటికితాక, డబ్బుకి వేస్తో వుంటారు ఎత్తులు, అప్పులకి, వ్యాపారాలనీ. ముందే తెలుస్తుంది గావున ఆమెకి. డబ్బెవరికి కావాలో, తను ఎవరికి కావాలో, లెంకూ ఎవరికో.

“రేపు బహుశా అప్పుడుగురూడు” అంటుంది- ఎవరి ద్వారానో పరిచయం చేసుకుని కారుతో వచ్చి ఆమెని చూడలతో రంజితం చేసినవాణ్ణి.

ముందే అన్నీ తెలుసుకు రమ్మంటుంది శంకర్ని. తన అప్పుల మంచి వాణ్ణి, షేర్లకి సరైన లాభం వచ్చేట్టు కనపడితే, చాలా ఉదారంగా

ఫూరితేనే ఆ మనిషి మాట విలువమీదే ఇస్తున్నట్టు ఇచ్చేస్తుంది, దానం చేసినట్టే. లేకపోతే “ఎక్కడ వుందంటే డబ్బు ? చాలా బిచ్చగా వుంది” అంటుంది.

ఈ పెద్ద పెద్ద విజినెస్ మనుషులూ, రాజకీయ ఘరంధరులూ ఆమె ముందు వుత్త పూక. కాని ఆమె మాటలూ పద్దతీ, గోమూలూ మాత్రం ఏం తెలిసి అమాయకపు నిస్సహాయపు స్త్రీని. ఎంతసేపు ఈమెని మోసగించడం, మోహించడం ఆనుకునే వాళ్ళకి చాలా గట్టి దొప్పెలు కరతాయి. కాని బహిరంగంగా నిరూపించడానికి ఏమీ చారణం కనపడక, కమివే తప్పసుకుని స్నేహంగా వుండిపోతారు.

ఆ చాత్రి భోజనం దగ్గర ప్రేమ ప్రస్తావన వచ్చింది, కవిత్వ భర్త ద్వారా ఏ చర్చ వచ్చినా ఉన్నత వాతావరణంలోనే జరుగుతుంది ఆమె ముందు.

ఆమె భోజనం ఏర్పాట్లు కూడా ప్రత్యేకం. గుడ్లు తప్ప కాకాహారీ. పెళ్ళాని ఆయ్యంగారు స్త్రీకి పుట్టి తెలుగు నాయుణ్ణి పెళ్ళిచేసుకుంది అంటారు కొందరు. వంట- రాయ కూరలే, కాని దాన్నిచూసి వంకాయ కూర అనుకోము. తిన్న తరువాత కూడా కొంత నేపటివరకు తెలిదు. పులుసు కలిపి అన్నం ప్లేట్లలో ముందు పెడతాడు బిడ్డరు. పెరుగూ కలిపే. మట్టిగ తాగడానికి ఇస్తారు. ప్రతిపదాద్ధానికి నిర్ధారణగా చెప్పలేని కొత్త పరిమళాలు వుంటాయి. ఆమె భోజనానికి పిలిస్తే యెవరినన్నా అచోక గొర్రెమే కాదు, అచోక శృంగారానుభవం. ఆమె పిలవంది మాత్రం ఆమె బిడ్డ బగ్గరగాని, ఇంట్లోగాని స్థలంలేదు యెవరికి.

ఎవరో కన్నడం ఆయన ఆమెని అహ్వనించడానికి వచ్చాడు, సారస్వత పరిషత్తులో ఉపన్యాసం ఇవ్వడానికి. ఆమె కన్నడ సాహిత్యం పంగతి అడుగుతోంది ఆయనని.

“అయితే మీ జాగీర్దార్ మా చలం అన్నమాట” అన్నాడు శంకర్.

“అవును. చాలా పోలికలున్నాయి” అని ఆమెతో. “మీ మిత్రులు మా దేశంలో ఆరుదు. నవీన భావాలకు మా రచయితలు చాలా సుదృఢమైన మిమ్మల్ని చూసి” అన్నాడు.

ఆమె నవ్వింది. “నాదంతా పైకి వేషాలలో వద్దతులలో నవ్వినా భావాలన్నీ చాలా పురాతనం.”

“ఏ విషయంలో?”

“ముఖ్యం ప్రేమ విషయంలో.”

“పాత పాతివ్రత్యం అదేనా? ఇంకా వివాహ పద్ధతుల్లో కూడా?”

“జరిగేవి జరుగుతున్నాయి. ఏం జరిగినా, పురాణాలా, పితృలాలా వుంచి, అసలు సభ్యం అశభ్యం అనేది ఒకటి వుందిగా. ఆ రెండూ భేదం లేదన్నప్పుడే నా తగాదా.”

“కాని ఆ భేదం కూడా మనిషి అభిప్రాయం మీదనే ఆధారపడి ఉంటుందా? మీ దృష్టి ప్రతివారికీ వుండాలని ఏమింది?” అన్నాడు శంకర్.

“అభిప్రాయ భేదాలకేం? ఎవరి వీలునుబట్టి వారి అభిప్రాయం మారుతూ వుంటాయి. వ్యభిచార దృష్టి బలంగా ఉన్న మనిషికి, శైలి ప్రాయాలు వంకర కాక ఏం చేస్తాయి?”

“కాని సాంఘిక పరిస్థితులలో? అందరూ స్త్రీలూ మీకున్న విశ్వాస శక్తి వుంటుందా?” అన్నాడు శంకర్.

ఆ మాటలకు ఆమె చాలా గర్వపడ్డది. ఆమె సెక్రటరీ అయిన ఆ మాటలు గొప్ప పెట్టిమెనియర్.

“ఉండదు. నాకు మాత్రం వుందని ఏమిటి? నాది శరీరమే. కానీ తక్కిన పట్టు బలంగా వని చెయ్యాలి అంటాను.”

“కాని ఆ తక్కిన పట్ల ఆవసరం, అర్థం, న్యాయం, ప్రజల న్నాతరచయితలు” అన్నాడు ఆయన.

ఆ మాటలతో ఆయన పరిషత్తుకి ఆమె వెళ్లే ఛాన్సును పోగొట్టుకున్నాడు.

“ఆ పబ్లిక్, అభ్యంతరాలలో అర్థం, న్యాయం, వుండవచ్చు, వుండకపోవచ్చు. కాని ఆ నిబంధనలు స్వంత జీవితాలపైన ఏర్పరచుకున్న మనుషులు ఎంత ఉన్నతులో, వారి ఆత్మ బలం ఎంత బలీయమో గమనించ నక్కర్లేదా?” అన్నాడు శంకర్.

ఆ మాటలు ఆమెని బాగాడవానికి అనలేదు అతను. నిజంగా పీర్ అయి అన్నాడు. ఆ మాటతో ఆమె కళ్ళు మెరిశాయి.

“ఆ దౌన్నత్యం ఎంత మోసమో చూపుతో చాలా కథలు బయలుపడాయి, మీ తెలుగులోనే” అన్నాడు ఆయన.

ఆ మాటలు ఆమె వినిపించుకోక ఆయన్ని పూర్తిగా ఉపేక్షించే సరికి అటు తరవాత.

మళ్ళీ ప్రచారానికి బయలుదేరారు. శంకర్ కి ఆమెకి చనువు ఎక్కువయింది. అధికారికీ స్వరూపం తగ్గిపోయింది ఆమెతో. అక్కా-తమ్ముడూ అయినారు వాళ్ళు! మీటింగు అయిన తరవాత రాత్రి అతని దగ్గరికి వెళ్ళి కూచుంటుంది. క్షవరం కాగానే అతని చంపలు రాసింది మీరి. చాలా సరియైనా లాడుతుంది. ఆమెకి అతను ఎంత సేవ చేస్తాడో, అంతసేవా అతనికి చేస్తోంది, భోజనంలో అతనికి ఏమిష్టమో, అతనికి అన్ని సమస్యాలూ జరుగుతున్నాయో లేవో కనుక్కుంటుంది. ఆమెని భోజనానికి అహ్వానించి అతన్ని అహ్వానించకపోతే వొప్పకోదు.

“మా శంకర్లో!” అంటుంది.

ఆమె మనసులో అతనిమీద అభిమానం ఎక్కువైన కొద్దీ క్షణికం అతనికి గౌరవం తగ్గుతోంది. ధనికురాలు ఉంచుకున్న వొంగ

ప్రియుణ్ణి చూసినట్లు నీచంగా తనని చూస్తున్నా రనిపించింది అతనికి. కొద్దిరోజుల్లో అతనికి చాలా స్పష్టమయింది, ఆమె తనని కోరికతో తోందని. ఇన్నాళ్ళూ ఆమె ఎంత చనువు తీసుకోని, అతనికి ప్రేమ వేడు. ఆమెతో కాను చనువు తీసుకోడానికి. తనంతట కాను ఆమె చేత కూడా కాకలేదు. అప్పుడప్పుడు కారులో ఆమెతో కూచుని, పూవుకి లోతు మీద వారిగాడు. అంతే. కాని ఆమె తనకి కావాలా? కావాలి. కాని ఆమె తన దవుతుందన్న ఆలోచన యెందుకో పెద్ద సంతోషాన్ని ఇవ్వలేదు ఎందుకో!

రాత్రులు అప్పుడప్పుడు ఆమెకి నిద్రపట్టక అతన్ని తన గదిలో పిలిచి కలుపు చెప్పమనేది. చదివించుకునేది. మెడవరకు కట్టుకుని ఆమె ఒంటిమీద ఎంతమాత్రం బట్టలున్నాయో అని అతని హుళిచి సీటి. ఒక్కక్క-రాత్రి మంచం పక్కన ఉన్న కుర్చీలోంచి ఆమె మీద ఒంగాలని చాలా బలంగా ఆవేశం ఒచ్చేది. తన గదిలోకి వెళ్ళి పడుకుని తరవాత తానెంత పిరికివాడా అని చాలా కోపం కలిగేది.

అందమైన ఆ గది, నీలంగా నన్నని వెలుగు పడేసే ఆ టేబుల్ ఆమె ఆ పెద్ద పట్టుదిక్కు మంచం, కిటికీలోంచి తోట అందం, మెరిసిపోయే నక్షత్రాలు, రేరాణి పూల పరిమళాలు, వాన చినుకులు తమ వుంచే నేలలోంచి బద్దలై కమ్ముకునే సృష్టి శక్తి సౌరభం, ఆమె శాంతిలో దిందుమీద పరుచుకున్న ఆమె జుట్టు తరంగాలు, చంపింకననడే కంఠం, ఆ పల్లని పట్టు దుప్పటిని పైకి తోసుకుంటూ తన బికింద ఎదుగుతున్నట్టు కనపడే ఆమె రామ్ము చివర్లు ఆమె తొడలపైకి ఎట్లా నిలవగలిగాడో ఆ యువకుడు పాపం!

అతను కావాలని కాకపోతే, ఎందుకు తన గదిలోకి రాత్రులు వస్తుంది? కాని ఆ సమయాలలో ఆమె మొహం గంభీరంగా అభివ్యక్తి

వూహింది. వింటుంది. కాని చూడడదు. అతనివంక చూడనన్నా కాదు. ఎంత ప్రయత్నించీ ఆ అరంగుళాల దూరం తన మనసులో నాన, హుళిగాని దాటి చేరిని జాచలేదు. “సీల్లేదు-ని మాత్రం సీల్లేదు” అన్న ఒక వాచరణం, ఒక శక్తి, ఆమె లోపలినుంచి బయలుదేరి అతని వెనక్కి వెదుకోం దనిపించింది. రోజంతా అతన్ని పిలుస్తుంది ఆమె చేహం. ఆమె ఇష్టానికి తిరగబడా? కాని రాత్రి ఆ గదిలో మాత్రం అతనికి భారీగా విరోధం.

రాత్రులు తన పక్కమీద పడుకుని, ఆమెని తలుచుకుని, అతని మనసు వేరువూరు మాతా నిరసనకి పోతున్నాయి. ఏమో, ఏ రాత్రి ఆమె తన గదిలోకి రాకూడదా అని యెదురు చూసి చూసి నిద్రరాదు. కాని ఆమె మీద అతనికి ఇష్టంలేదు. ఉత్త యవ్వనం. రక్తం రక్తానికి పిచ్చు. ఆ పిలుపులోంచి పెద్ద యిష్టం ఉద్భవం కావాలి సహజంగా. కాని ఆమె విరోధం. ఎక్కడి కక్కడికి ఆమెలోని అకర్షణని పెరగమకండా తుండుతున్న విరోధం, నిర్లక్ష్యం, వెక్కిరింపు. ఆమె చేహం పిలుస్తుంది. ఆమె మనసు పొమ్మంటుంది. మనసుకే విజయం.

ఆమె సుఖంగానే వుండిగాని. శంకర్ చిక్కిపోతున్నాడు. ఆమె చాలా ప్రజ్ఞిస్తోంది దయగా, ‘అలోగ్యం దావుండలేదా?’ అని. తన జ్ఞాతి ప్రియోలు తనని వారన్ చేసిన సంగతి జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఈ అవస్థ అలా పక్కా? అందుకనే షయ రోగిలాగై నాదా? తన గతీ అంతేనా? మనకి పిచ్చై శక్తి లేనినాడు ఇంకో పెక్రబరీ కావాలని పత్రికల్లో వేస్తూ ఈ మహాకాళి! తను ముందే యెందుకు వెళ్ళిపోకూడదు? వెళ్ళి పోని అతనికి చాలా స్పష్టంగా తెలుసు. జీతం, ధోగం. అంతేకాదు, ఆమెని విడిచి వుండలేదు.

ఓ రాత్రి అతనికి చాలా రోషం వచ్చింది. ఏమిటి? తనకు ఇట్లా నలిగిపోవాలి? తన కేమిటి ఆ భయం? ఏం మహాగాంధీ! అలా కాదా? తనని ఈ విధంగా నాశనం చేస్తో వుంటే, తానేం అంత బాటగా వాడా? అని యెంతో చెప్పుకున్నాడు. మర్నాడు రాత్రి కూచిపూడి చదువుతో, ఏదో కళ్ళమీద ఒక రష్యను దాసిన పుస్తకం. తనలో కేమి మన్న రోషం అతని కంఠం పట్టుకుంది. మాట తడబడుతోంది, అతని తల తిప్పింది అతని వేపు.

“ఏమిటి? వాంట్ బావుండలేదా?”

“ఓ.”

“ఏమిటి?”

“రాత్రులు నిద్రలేదు.”

“ఆ బల్లమీద నిద్ర మాత్రలు వున్నాయి. తీసుకు వెళ్ళు.”

“అది కాదు.”

“ఏమిటి?”

ఆమె కంఠంలో ఏమీ దయలేదు. భయంలేదు. ఉత్తరంలో ఎంతో దూరం.

ఆమె కళ్ళల్లోకి చూస్తో పూరుకున్నాను. ఆమె కోపంగా నవ్వుతో చూస్తోంది అతని వంక.

‘సాహసించు, సాహసించు. ఏమిటి భయం?’ అంటున్నాడని అతని లోపల. కాని చెయ్యి కదలదు.

అంత మండిపడే మనిషిని ఎవరేం చెయ్యగలరు? ఎన్నో కేసులు అతన్ని తలుపువేపు తోసేస్తోంది ఆమె.

చాలా సేరసంగా సంకోచంగా ఆమె వేళ్ళ కొనల్ని తాకాడు. తన వేళ్ళి ఓ కణం అడ్లనే వుంచాడు. దానికోసమే యెదురు చూస్తున్నట్టు ఆమె పాటున లేచి కూచుంది. దున్నటి కిందికి జారిన ఆమె ఇట్టలేని బాలు, ఆ బాల కింద నీలం కాంతిలో ఓ వక్క మెరుస్తో వెలుగులో అతని చూపులు అతుక్కుని పోయినాయి.

ఆమె విగ్గరగా నవ్వింది.

“వెళ్ళు, వెళ్ళిపో. ఏమిటి వేషాలు! వెళ్ళవేం?” నిజంగానే అందోంది.

ఏం చేస్తాడు? తలవంచుకు వెళ్ళిపోయినాడు తన గదిలోకి.

ఆ రాత్రి నించి ఆమె మీద తానుపాము పగవట్టాడు శంకర్. పుట్టికి పురవలేని అవమానం. తనని ఆకర్షించి గదిలోకి పిలిచి-అది అవది కాదు-రచ్చలు పీల్చే భూతాలు నయం దీనికన్న. కాని దీని పని రేపు రాత్రి అనుకున్నాడు. మర్నాడు ఆమె మామూలుకన్న దయగా వుంది అతని మీద. కాని ఆ రాత్రినించి అతన్ని గదిలోకి పిలవలేదు.

అతని ప్లాన్స్ భగ్గుమైనాయి. ఇంక ఆమె నేం చేస్తాడు? వారం రోజులుండి. అతని కని ఏ మాత్రం తగ్గలేదు. ఆమె మీద విరోధం అతనికి. ప్రతి మాటలో ఏదో ఒకటి అంటున్నాడు ఆమెని. కాని రోజు రోజు ఆమెకి దయ ఎక్కువైతోంది. ఏమో టానిక్కులు తెప్పించి సుఖంగా ఇప్పిస్తోంది అతనికి. విలువైన బట్టలు కుట్టించింది.

అలాటి మధ్యాహ్నం, లైబ్రరీలో చదువుకుంటున్నాడు. జూవ్విర్ లో మీద పరిశ్ర. చాలా శాంతంగా వుంది. వాన కురిసి వెలిసి ఆకాశం సీర్వత్ సరోవరాల్లోంచి వైలుదేరి వస్తోంది గాలి. ఎండ గంతు చేస్తో వచ్చి అడుకోంది చెట్ల ఆకుల మీద నీటితో. పిట్టలన్నీ వైటకవచ్చి బోలెడు పడున్నాయి.

ఆమె వచ్చింది లైబ్రరీలోకి. అతన్ని చూడలేదు. ఏదో పుస్తకం వెతికి తీసుకుంది. అతను తలెత్తలేదు. వెదుతో అతన్ని చూసింది. రికి వచ్చి “ఏమిటి? చదువుతున్నావు? ఓ! ఇట్లాంటి మధ్యాహ్నం అందంలో యువకుడు చదవ వలసిన పుస్తకమేనా?”

అని తన చేతిలోని పుస్తకం బిల్లమీద పెట్టి వెళ్ళి ఇంకో పుస్తకం తెచ్చి, తెరిచి వెతికి చూసి, నవ్వుతో అతనికిచ్చింది, బిట్టలు లేని బ్రౌన్ దొమ్మలు.

“అవి చదువు. నీ భార్యకి ఉపయోగం” అని నవ్వి, అతని అంతు పూయించి వెళ్ళిపోతోంది అతనింక నిలవలేదు. రోకరొక్కొకటి నవ్వుపాటు మల్లె లేచాడు.

“అగు” అన్నాడు అధికారంగా.

చప్పున కోపంగా తిరిగింది అతని వేపు. ఎంత తృణీకారం! ఇంక అతని రక్తం విషం అయింది. భగ్గుమన్నాయి మంటలు గుండెల్లో. నీ పునా బ్యాలామయ మయింది.

ఒక్క దూకులో ఆమెమీద పడ్డాడు. ఆమెతో సహా తివాళీ పడ్డాడు. ఆమె వమిట బాడిన్ చింపేచాడు. ఆమె పెదమలోంచి రక్తం కారుతోంది. కళ్ళు మండిపోతున్నాయి. ఏదో తిడుతోంది. కాని ఆమె ఆమె ఒళ్ళు లాగేసింది, నీమీ విరోధపడలేదు.

ఆమెని తివాళీ మీద అట్లానే వాదిరి, వెళ్ళి తన కుర్చీలో కూర్చున్నాడు వగురుస్తో. ఆమె లేచి కూచుని నెమ్మదిగా సర్దుకుని, అతనిని చూడకండానే లేచి వెళ్ళిపోయింది.

మూటినుంచి ఆమె అతనితో మాట్లాడడం మానేసింది. వాని రోజులయింది, అతనికేం పశ్చాత్తాపం రాలేదు.

ఓ ఉదయం కాఫీ కాగానే షాఫరు వచ్చి “రండి” అన్నాడు.

“ఎక్కడికి?”

“నీమో! అమ్మగారు రమ్మన్నారు” అని కారు దగ్గరికి తీసికెళ్ళాడు. కనపాక పెట్టా; ఇంపభాన చుట్టి వున్నాయి కారులో. అతన్నడిగి వాచి, మూడు తీసుకున్నాడు నౌకరు. వరండాలో పదిమంది యువకులు కూచుని వున్నారు.

కారులో స్టేషన్ కి తీసికెళ్ళి అతని పూరికి నెకండు క్లాసు టిక్కెట్లు కొని పెట్టించారు. చేతిలో ఒక కవరు పెట్టి వెళ్ళిపోయినారు. ఆ కవరులో వెయ్యిరూపాయలకి చెక్కు.

పాప ఫలాలు

కాశీవతి వుత్త పనికిమాలిన యువకుడు. చదువుకునే రోజు ప్రతి దినం శ్రద్ధగా బడికి వెళ్ళేవాడు. బీచర్లు వొడ్లన్నా వొడిలేవాడు. ఇంటి దగ్గర పాపాలు చదవ వలసిన కాలంలో మూడు బీచర్లని ఏమిటా దానికి క్రమమైన పద్ధతుల్ని పన్నాగం చేసేవాడు. పడలేక డిస్మిస్ చేసా చాలా దిగులుగా ఎందుకంటే—ఆ బడికి నాలుగు కప్పులు సంపాదించా ఆటల పోటీలలో.

తరవాత అనేకమైన చిల్లర వృత్తులో తన ప్రావీణ్యం చూపా తాపీ పని, బట్టల వర్తకుడి కిందా, ఇమ్మూరెస్సు ఏజెంటూ, రైల్వే గుప్తా మొదలైనవి. అన్నిచోట్లా తన అధికారం దవడలా, ముక్కులా పెట్టె లైనవాటి అకారాలు మార్చడానికి ప్రయత్నించడం వల్ల, చాలా దిగులు ఆ ఉద్యోగాలు మానుకోవలసి వచ్చింది. అన్ని తగాదాలూ ధర్మ సూత్రాద్వారమే పెట్టుకునేవాడు. కాని యీ గాంధీ యుగంలో అతని హింసాత్మకతలు వైదుదాతా తీసుకుపోయేటంత అపాయకరమై పోయినాయి. రైల్వే వెళ్ళేవాడేగాని, అక్కణ్ణించి ఎక్కడికి డిస్మిస్ కావడానికి నీలు చేసేవాడు వెళ్ళకండా తప్పించుకున్నాడు, స్ట్రీట్ లర్లనీ, మేజిస్ట్రేటునీ డెడించిన. ఒక పొరుగుారి మిత్రుడిద్వారా, అమెరికన్ ఫ్రీకి తెలుగు చెప్పే ఆ ఉద్యోగం సంపాదించాడు.

అమెకి ముప్పై యేళ్ళు వుంటాయి. చాలా చక్ చక్ లాడు వుంటుంది. అమె దేశంలో అమె అందమేమో గాని కాశీవతికి అందు

బడలేదు. అమెకి రోజూ పొద్దున్న ఓ గంట చదువు చెప్పాలి. ఆ గంట పూర్తి అయితే ఒకటి తింటూనో, తాగుతూనో వుంటుంది అమె. మొదట రే, మిడ్ల టాకీలా, chewing gum (చూయింగ్ గమ్), చివర పళ్ళు పని. అమె మీద తన్ను అతనికి ఆ లిండి మీద యెక్కువకన్ను. మూడు మేర అమెకి చిన్న మాటలు చదవడం వచ్చినప్పుడు అతనికికూడా కాఫీ బిట్టా ఇచ్చింది. తరవాత టాకీలకి పళ్ళరసానికి అడ్డే చూరం లేదను బిట్టా.

ప్రపంచా వ్యవహారాల్లో కూడా అమెకి సహాయం చేస్తున్నాడు అతని. అమెకి ఉపయోగ పడడం కోసం, అమె వైపు రైటరు మీద అక్కడం కూడా ప్రారంభించాడు.

తీరం కూడా హెచ్చించారు. యాభై రూపాయలయింది.

తీరం కన్న అతనికి—ఆ పెద్ద బంగళాలో చుట్టూ తోట—నీడలు—బిల్లకరాలు, కాంతి—అక్కడ కూచోడం, అమె నవ్వులు వినడం—చూడ బిట్టా తులలమ్మల దగ్గర అధికారంగా మాట్లాడడం.

చిన్న చిల్ల మల్లే తెలుగు వుచ్చరించడానికి ప్రయత్నించే అమె. అప్పుడో సానుభూతి చూపడం, చాల సరదాగా వుండి, తక్కిన రోజంతా తన తీరంలో యెన్నకూ లేనిది చిల్ల రతో ధనికుడి మల్లే తిరగడం, చాలా సార్లు వుండి తీరికం. తల్లి దండ్రులకి అక్కలకి కొంచెం ధన సహాయం చేయడం అతని ప్రాముఖ్యం హెచ్చింది ఇంటి దగ్గర. అతని పాత స్నేహితు సన్నగిల్లాయి. అతని రాడీ మిత్రులు అతని పేరు లిస్టులోంచి తీసివేసారు—ప్రయోజకులలోకి, మర్యాదస్తులలోకి, మరణించాడని.

కాని చేసిన పాపాలు వెంట నంటక మానవు యీ కర్మ వాడో. బిచరన్నా తప్పించుకు బైటపడాలని చూసినా, మిత్రులూ, బంధులూ, పాత చిట్టాని పెళ్ళగించి, చిత్రగుప్తుడికి, సంఘం పెద్దలకి

జ్ఞాపకం చేసి తీరతారు. ఈ అవకాశమంతా రాజ్యక్షేమం కోసం, భార్య కోసం ఉదార బుద్ధితోనే జరుగుతుంది. క్రమంగా అమెర్ గురగూ ప్రారంభించారు నల్లరంగు పెద్దలు. అతను నమ్మదగిన మనిషి కాని ఆ యత్నం చాలా అలెన్యంగా జరిగింది. ఆమె విశ్వాసాన్ని బలపరచుకోవడానికి పోయినారు. పైగా అమెర్ కి కాశీవతి మీద అభిలాష పెట్టవలసింది. అతను మాత్రం పాప ఫలం అనుభవించక తప్పలేదు. అతనికి, వాటి వర్యవసానాలకి లోకంలో అంత వైరుధ్యం వుండదే, అంత అపవిత్రమైనాగా కనపడుతుంది. అతన్ని తప్పిస్తామని పెద్దలు ప్రతిపక్షిస్తే ఆమెకి అతని మీద పట్టు మరింత బిగిసింది. కాని ఆమె అలా వల్లనే అతనికి చాలా ఘోరమయిన అపస్త సంగప్రాప్తయింది.

కాశీవతి ఆత్మాభివృద్ధి తన బాధ్యతకింద తీసుకుని, తన ఆదేశ ప్రకారం, అతన్ని ఋజుమాగానికి తిప్ప నిశ్చయించుకుంది అది ఈ నిశ్చయం అతనికి చాలా ఉక్కిరి బిక్కిరయే రూపాలు తీసుకుంది అతని ఆత్మకోసం అతని ముందే అరగంటనేపు ప్రార్థిస్తుంది. ఆ రోజు సీమే చేశాడని అడుగుతుంది. దిద్దుతుంది. సప్తగింహల్లో నిందితాని వినిపిస్తుంది. వాటిని తెలుగులో చెప్పుకొని ప్రయత్నిస్తుంది, తన సాధనకూడా కలిసి వచ్చేట్టు.

“సచ్చక్రవ పడు. నీ ఆత్మని చేపుకి పాదాలవస్త నిశ్చయించు అని బలిమూలుతుంది.

ఆ ఉద్యోగం ఒకటి పొలిపోవా లన్నంత ఘోరమైన ప్రతిభానింది అతని జాతకం.

ఇంక భరించలేక రెండు రోజులు కలవు తీసుకుని మేనమామ ఇంటికి వెళ్ళాడు ఆ రెండు రోజులు కలవలో ఎన్ని ప్రతిభాలు జరిగింది అనాడు మనకి తెలుసు ?

అతే పూరు మొదట తనకి ఉద్యోగమిప్పించిన మిత్రుడిది. అతను మిత్రుడి మోగకేమాలిగి తనకో నహాయం చేసిపెట్టమన్నాడు.

“తప్పకండా.”

“ఆ లేడి దగ్గర రత్నం అనే అమ్మాయి వుంది, నీకు తెలుసా?”

“అవును. తెలికేం?”

ఆ బంగారలో ముఖ్యమైన అమ్మాయి ఆ రత్నమే. రత్నాన్ని దాని అనేక చాలా ప్రేమ. ఆమెకి కాపాలు అవీ అందించడానికి ప్రతి ఒక్కరినీ బంధుల రిరగనానికి, తన అపభ్రంశపు తెలుగు భాషని ప్రయోగం చేస్తూనా, ఆ నిర్వాగ్యురాలు రత్నం దొరికింది ఆమెకి అనుకున్నాడు కాని ఇదివరకే. అందువల్లనే గావును రత్నం కళ్ళలో ఆ దిగులు, తీసుకో ఇంకేం మిగలలేదు అనే నిరాశ. ఆ అమ్మాయి ఊపిరి పీల్చు కొలిచి బతుకుతాలం తనది అని ఏ నిమిషాన అనుకోవానికి నీలుం అని అనిపించింది. ఈశ్వరా! రాత్రులు కూడా తన పక్కనే పడుకో నిద్రిస్తుంది గావును? అని దిగులు వచ్చాడు.

“ఆ రత్నానికి నువ్వో కలురు చెప్పాలి రహస్యంగా.”

ఆ అమ్మాయితో కా నింతవరకు ఒక్కమాట మాట్లాడలేదు, దిగులు తనం తప్ప.

“నీమిటి?”

ఆ ప్రశ్నకి ఆ మిత్రుడు ఏవో పెద్దగాభ చెప్పాడు. ఆ అమ్మాయి తన అనుకుంటే ప్రేమ. ఆమెకి ఏ ఉద్యోగం సంపాదించాడు బిచ్చాన్నే. ఆ ఉద్యోగం చాలా మంచిని రత్నాన్ని ఒప్పించి నింప మన్నాడు. కాశీవతికి ఈ రహస్య రాయచారం రుచించలేదు. తన తన మిత్రుడైన మాట నిజమే. ఆ అమ్మాయి చాలా ఇరుకులో ఉన్నాడు నిజమే. కాని తన్ని వారణకు ఈ మిత్రుడు రూపించే చికిత్స లేక కాశీవతి విశ్వాసం కుదరలేదు. మొగాళ్ళ మొదల మంచి మిత్రుడే కాని

అడవాళ్ళ యడల ఇతను శత్రువనిపించింది. తన తిరుగుదోచి తనకు నేర్చుకున్నాడు కాశీపతి, ఒక్క మనిషికి ఎన్ని వింత వింత ముఠాలు వుంటాయో!

“నువ్వే వచ్చి రత్నంతో మాట్లాడరాదూ?”

“ఆ ముండ ఓ నిమిషం దాన్ని ఒడలదోయ్.”

“పోనీ పెళ్ళిచేసుకుంటా నను.”

“నా కిదివరకే పెళ్ళయింది బాబూ, అది తెలిదా నీమిటి నీకు?”

“అయితే నీకి పిల్లతో యేం పని?” అని అడిగే అభివారం కాశీపతికి. ఈ రూపంలోనే వెంటిడిస్తాయి పాత పాపాలు. “మరి నీకా పతివ్రతలతో ఏం పనిపట్టి వాళ్ళు ఇళ్ళ చుట్టూ తిరిగావు నను? అని తప్పకుండా అడుగుతాడు తన అంతర్యామి తెలిసిన మిత్రుడు.

“అంతే కాదు. ఆ తెల్ల దెయ్యం లేదూ, అది మా ఇంట్లో గుర్రంపాకలో ఒక రాత్రి టార్పిలై టు వేసి చూసింది. ఆ వేపుకి నన్ను టుపాకీపెట్టి కాలుస్తా నంది. నిన్ను ఉద్యోగానికి పెట్టిన కొద్దికే లకే ఇది.”

మొత్తానికి నిష్కామంగా తన బాధ్యత లేకుండా మిత్రుడి కావారం నడిపి పెడతానని వాగ్దత్తం చేశాడు కాశీపతి.

మళ్ళీ ఉద్యోగంలో చేరగానే, ఒంటరిగా చూసి - “రత్నం, కలుగు తీసుకొచ్చాను” అన్నాడు.

బెదిరి చూసింది ఇటూ అటూ.

“నీమిటి?” అంది.

“ఇక్కడ చెప్పడానికి ఏలేదు.”

“నాకు కలు రేమిటి? ఎవరి దగ్గిరించి?”

యజమానురాలి ద్వారా రత్నానికి కూడా కాశీపతి మీద చాలా బాధలు గమక అంతమాత్రం మాట్లాడింది.

ఎవరి దగ్గిరించో చెబితే, కార్యం మొదలే చెడుతుందనే లోక భయంతో అతను, “ఎవరి దగ్గిరించో: నీకు చాలా కావలసినవాళ్ళు దగ్గి న్నిం. చెప్పకాను-మాట్లాడాలి. ఎప్పుడు నీలు?” అన్నాడు.

ఇవ్వకి భయమే, యెక్కడినించైనా ఆమె వింటోందా అని. కాని అంత బాంధవంగా మాట్లాడే తెలుగు అర్థం చేసుకునే పాండిత్యం ఇంకా అడిగి ప్రసాదించలేదు ఈ గురువుగారు. అది దైర్యం. కాని తక్కువైన కొద్ది “నీమిటి మాట్లాడుతున్నారు” అంటుంది; మంచి మత మాధుర్యం ఉన్నవ్వతోనే అనుకోంది. కాని వాళ్ళ చిరునవ్వుని ఎన్నడూ నమ్మడానికి వీలేదు. అది వాళ్ళ వృత్తి. వాళ్ళ బోధనా పాఠశాలలో యీ చిరునవ్వు తప్పదు ఇచ్చే సంప్రదారు ఇతర దేశాలకి. చాలా వయసుగల చిరునవ్వుతోనే పోలిక చేస్తారు కావేరీల్లోంచి విద్యార్థుల్ని, నాకరీల్లోంచి నిర్వాగ్యుల్ని.

“ఎక్కడా విరామం దొరకదు. ఓ నిమిషం వొడలదు. చూస్తు వాళ్ళు! ఓ కాయతం మీద రాసి ఇవ్వండి.”

“కాదు. రాస్తే తెలిదు—మాట్లాడాలి!”

ఆలోచించింది రత్నం.

“అదీవారం తెల్లవాళ్ళ ప్రార్థనకి పోతుంది. రాత్రి యెనిమిది ఇంటికి వెళ్లి” అంది.

రోజూ రోజూ ఇతనిపైన ఆ లేడిగారికి బాధ్యత ఎక్కువైపోయింది. తనంగా అతన్ని పెంచుకుంది ఆమె. పుస్తకాలిస్తోంది చదవమని. మన్నాడు “ఎంత వరకు చదివావు? ఇష్టపడ్డావా? ఏం ఇష్టపడ్డావు?” అని అడుగుతూ. ఎంత జీతం ఇచ్చినాసరే, ఇంక ఈ ఉద్యోగం వాడుకులోపల ఉన్నప్పుడు అనన్యమయిందని తెలుస్తోంది అతనికి. బళ్ళో టీచర్లు

మొగాళ్ళు గనక సరిపోయింది గానీ, ఈ రకం అడవాల్సే, కాదు యెంత విద్యాభివృద్ధి గొప్ప గవర్నమెంటు హోదాలో వుండేవాడో ఈ పాటికి?

తన మీదీ ఆమె వాత్సల్యం వుత్త మత ప్రచారం కాదనీ, దైవ సేవే కాదనీ, ప్రత్యేకంగా తనని వుద్ధరించాలని ఆమె శ్రమ పడుతోంది అతనికి తెలుస్తోంది. ఈ విధంగా ఆ వాత్సల్యం ఎక్కువైపోయింది తనూ మతంలో చేరడమో, కాక నిరంతరం ఆమె కళ్ళనుండి ప్రార్థనలో గడపడమో, మొత్తానికి లోకపు పనులకూ సరదాలకూ యెంతలా పనికొని వ్యర్థమైపోవడం జరిగి తీరుతుందనిపించింది. మెడమీద కత్తికి కోడిమల్లె గిలగిల లాడుతున్నాడు.

కథలోకి ఇద్దరు అడవాళ్ళని తీసుకొచ్చి, చలం ఇంత సేపు భావిస్తున్నాడే అని తొందర పడుతున్నావా? వొస్తున్నాను. నా పాతపట్టు నివాళి పరిచే పాపం కట్టుకోను. కాకపోతే రాశిపతి మల్లె నేను ఆ పాపం అనుభవించవలసి వొస్తుంది. అదృష్టం కలిసి వస్తే తప్ప పలమే రాదు ఫలాలు అనుభవించడం కూడా జరుగుతుంది. గొప్ప అదృష్టం కలవారికి పాప ఫలాలు అవే వచ్చి పైనదనీ, పుష్ప ఫలాలుగా మారతాయి.

ఆ ఆదివారం సాయంత్రం బంగళాకి వెళ్ళాడు. ఇదివరకన్నా చాలా అడు వెళ్ళలేదు. విద్యుద్దీపాలు, రాధా మహాచారి పుష్ప గుడ్డు వెనక నుంచి బైట రోటలో జిమియా పూల మీదా, పొద్దు తిరుగు పూలమీదా పడుతున్నాయి. వరండా కుర్చీల వ్యాసు దీపాల కింద వెళ్ళిపోయింది. తలుపుకి కట్టిన కర్డనలు చాలా వెలుతురులో అసలు అందాన్ని కనపరుస్తున్నాయి.

కిటికీలోంచి చూస్తోంది గావును రత్నం, వెంటనే వచ్చింది.

"హలో, చెప్పరాను" అన్నాడు.

అది చూచోకండా అనుమానంతో నుంచునే వుంది. కుర్చీలమీద కూర్చునే అర్హత ఆమెకి లేదు.

"ఎంత సేపటికి వొస్తుందేం?"

"పదింటిగాని రాదు. ఎవరో ధోజనానికి కూడా పిలిచారు. బట్లరు బుగారి యింటికి వెళ్ళాడు."

"నువ్వు ఒక్కడానివేనా ఇక్కడ?"

"అవును."

"అట్లా రోడ్డు మీదికి రా."

"ఇటు వాదిలా? పైగా చూస్తూరు మనని రోడ్డు దీపాల కింద." భార్యానుభవం ఆమెని భయపెడుతోంది అనుకున్నాడు.

"పరే, ఇక్కడే చూడో."

"రోడ్డు మీద నుంచి కనపడతాము."

"దీపం ఆర్పెయ్యి."

"దీపం లేదేమీ అనుకుంటారు బండివాళ్ళు."

వాళ్ళ రావరం ఆ కాంపౌండ్లోనే.

అప్పు. అడవాళ్ళ జాగ్రత్తలకి అందులేదు. చాలా డాడపడ్డారు ఇది కనిపిస్తే.

"మిత్ర! పది నిమిషాల ఉత్సవానికి, ఇరవై నాలుగు గంటలు క్షమాగానీ ఈ అడవాళ్ళకి" అనేవాడు రోడ్ దీపాలలో ప్రాణం పోయింది తనకంటే ఏ భయాలు లేవుగాని, అడవాళ్ళు అబలలు మరి. బట్లరు నేనీ ఒక్కకోక నీం చెయ్యమంటుంది? వెంటనే రమ్మన్నట్టు తిండి ఏ చూచోచించింది? మొక్కా వీలు లేకపోతే, మొట్టా మొట్టాకదే ?

కాని ఈ అబలల సాహసానికి మొగవాడు ఏ మూలకీ చాలన్న సంగతి అతను గ్రహించలేదు.

“ఇట్లా రండి” అని లోపలికి, కానెన్నడూ పాదం మోచని అంతు పురాలలోకి తీసికెళ్ళింది, యజమానురాలి పడక గదిలోకి. మువ్వెలిగించి, ఫాన్ చేసి, అతన్ని ఆమె మంచం మీద కూచోమంది, అనే సాహసాన్ని అందుకోలేక పోయినాడు, మన వెయ్యి గలభాల లో యోధుడు.

సందేహిస్తో కూచున్నాడు. మంచి విలువైన స్ప్రింగు మంచం ఆమంచం ఆ యజమానురాలి తెల్లని దేహ పరిమళాల్నేగాని ఇంక వరకు.... ‘అనాచారం వున్నది. కిసలయమహానం’ అనిపించింది.

రత్నం దీపం అగ్ని, చిన్న దీపం వేసి (చానికి కూడా నీలం కేళి వుంది) మంచం మీద చూరంగా కూచుంది.

“ఏమిటి సమాచారం?” అంది, లోపలి చిరునవ్వుతో.

భయంతో అతని నోట చూట రాలేదు.

దైర్యం అనేక రకాలు. ఇరవై మంది కర్రలు కత్తెల్లతో వస్తే అతనికి ఏమీ భయం లేదు. కాని దొరసాని వొస్తుందంటే భయం. అనే కొడుకుంది, తిడుతుంది, పోలీసులకి అప్పగిస్తుందన్న భయం వున్నది. ప్రార్థన చేస్తుందని మహా భయం. అదిగాక నూరూలు స్త్రీలతో ఎన్నడూ ఎంత అపాయంలోనూ భయం లేని వాళ్ళకి కూడా, అసంగమైన దివ్యమహాలాల్ల భయం పట్టుకుంటుంది, అవరిచిత ప్రదేశాలలో.

“ఆమె వాస్తే....”

“రాదు. వచ్చినా ఇక్కడికి రాదు. నా కోసం కేటెస్తుంది. ఇంక ఈ కిటికీ కింద నుంచే వెడుతుంది.”

“ఈ గదిలో ఈ పిల్ల అదివారం రాత్రులు ఏమేం చేసిందో” అనుమానం వచ్చిందిగాని.... ఎందుకో నమ్మలేదు అతను.

రత్నం చాలా పిరికి పిల్ల !!!

చెప్పడం ప్రారంభించాడు. కాని మొదట్లోనే.... “వాడి సంగతి నిజంకెత్తరండి, చాలా భారతకుడు. ఏం చేశాడో తెలుసా?” అంది.

“తెలుసు. కాని ఈ సంగతి చెప్పమన్నాడు” అని చెప్పాడు. కాని అది ఏమీ కదలలేదు.

“అంతేనా?” అని లేస్తోంది. “నేను రాననీ, నా కిట్లాంటి పిల్ల పంపవాడనీ, నిశ్చయంగా చెప్పండి. ఈ సారి దొరసానితో చెబానని తెలియ చెయ్యండి. రండి.”

తన మిత్రుడి కార్యం భగ్గు మయింది. ఆమె లేచి వెళ్ళిపోయింది మరి. ఆ మంచం మహత్యం గావును, ఆ మెత్తదనం లేదు. పట్టాన లేవ లేక పోతున్నాడు కాశీపతి. మిత్ర కార్యం సామిచారి.

“రత్నం!”

“హ్”

“నీ కిక్కడ దావుందా?”

ఆ ప్రశ్న విని లగిపోయింది వెళ్ళే పిల్ల. అతనికి యెదురుగా వచ్చినా వచ్చి నుంచుని “దావుందో లేదో.... దావుండకపోతే, అనునాట నన్ను వుద్ధరిస్తావా? మీరు వుద్ధరిస్తారా?” అంది.

“నాకు తెలీదు నీ మీద చాలా ప్రేమలాగుంది అతనికి” అంటున్నది. ఆమెని వాడునించి ముఖం కేసి చూస్తున్న అతను. అట్లా చూస్తే అతనికి రత్నాన్ని సరిగా కాను ఇదివరకు చూడలే దనిపించింది.

“ప్రేమ! ప్రేమ!! అందరికీ నామీద. దొరసానికీ ప్రేమే, అందు ప్రేమే. ప్రేమ అంటే కొరుక్కుతినడమేగా; ఎవరై లేనేం?”

అమె మాటలో జీవితంలోని రసహీనత్వం, నిర్వాగ్యత్వం, ఒక దోసులో నుంచి ఎన్నటికీ విముక్తిలేని నిరాశ, స్వేచ్ఛకోసం, బతుకుకోసమై ఈ సూతన చానిసల ఆర్తనాదం వినిపించింది అది.

“పాపం! రత్నం, ఏం చెయ్యను?” అన్నాడు అప్రమత్తం స్వేచ్ఛావిహారి అయిన ఆ రాడికి తెలిసినట్లు. ఏదో ఒక దానాధనం, కీర్తిని, మర్యాద, అధికారపు బంగారు సంకెళ్ళన్నీ ముగిసినవి కులికే ఆకాబంధితులకి అర్థం కాదు ఆ దాద. ఆ గంటలో ఆ ఊరిని దాటిపోతే యేళ్ళకొలది రత్నం ఏమైపోతో వుంటారో, ఆ యేటా రాలి దిద్దుకోవాలి!

చాలా హృదయాంతరాళంలోంచి అన్నా దా మాట. ఎన్నడూ పడని ఆ దయ—మతంకోసం కాక, ఉలికిన తన పొగరు రామ్మనీ కాక, తననో ఇంటిదాన్ని చేసి వంశోద్ధారణ కోసం కాక, తన తన దాదకోసమే విన్న ఆ మాటలో అమె హృదయం ముయ్యింది.

చప్పున ఏడ్చింది.

అట్లాంటి సమయాలు, పలకరింపులు, తండ్రి కొడుకు, బాప్ అనే బంధుత్వంతాక, యజమాని, నౌకరు, స్నేహితుడు, మిత్రుడు ఉద్యోగి, దొంగ, వర్తకుడు... ఇట్లాంటి పౌరలు కొలిగి, మనిషి అని వుత్త మనిషిగా, చివరికి శ్రీ పురుషులుగా కాక, వుత్త మనిషిగా రింజే సమయాలు చాలా అరుదు.

కాని అట్లాంటి పలకరింపులు రామ్మనీ అనుకోకండా, జీవితాలలో గొప్ప హృదయాలలో మార్పులు జరుగుతాయి. అట్లాంటి రింజే ఆత్మకత్తి రాడిలలో, వేళ్ళలలో, దిక్కుమాలిన నాళ్ళలో, చూడగా ఏ ఒక్కరికో వుంటుంది. మామూలుగా ఆమెని ప్రతిరోజూ

రాడి అట్లాగునూ చూసినట్లు. కాని ఆ గది నిశ్శబ్దంలో ఏకాంతంగా రామ్మని అడుగునుంచిమీస భరించలేకపోయినాడు.

ఆ ఉద్రేకపు చూపున, అట్లా ఆ పెద్ద రామ్మని నిస్సహాయంగా బిడ్డలాగా లేచినదడం భరించలేకపోయినాడు. అపవాది కనిపించేటటువంటి, అబద్ధి, మట్టా చేతులు పోనిచ్చి, మీదికి తీసుకున్నాడు. అబద్ధి అ సక్కకి అర్థంగా పడ్డారు.

ఆ సమయంలో మనుష్య మాత్రులు అంతకన్న ఏం చేస్తారు? రామ్మ రసలేని (చూనవా) తీతులు మాత్రం నీతుల్ని, ధర్మాల్ని మాట్లాడ గుంటు.

ఏ కిటర్పుబద్ధంలో చేసిన మంచమో అది, ఈ వేడి దేళానికి వచ్చి పోయింది కలిపోతోందో, ఈ నాటికి ఆ మంచం నిర్మాత ఉద్దేశ్యం మాట్లా నెరవేరింది. ఆ స్పృంగులు కలకలమని నవ్వుతో గంతు తేయాయి.

అయిపోలేదు కథ.

ఏమిటంటే-ఆ సమయానికే ధర్మశిలురాలు దైవం ముందు మోక తిడు తన జీవితాన్ని చూసవసేవలో నఫల పరచమని వేడుకుంటోంది. అట్లాంటి కనికరిస్తావో లేవో చెప్పలేనుకాని, నేను ఆమెకి ఆ వర మివ్వ తలపెట్టాను. ఆమె నేను నా కలంకో మంత్రించి ప్రాణ మిచ్చిన బాప్ బ్రాహ్మణి. నేను యముశ్చే. నా కలం పోటునించి ఎవరూ తప్పించు కలేదు, బాప్ బ్రాహ్మణులూ అనుభవించినాకా. ఆమె జీవితాన్ని నఫల బడిగాని వాదలను. ఆ రేడిని, ఆమెనే కాదు, మిమ్మల్ని విడవను నా కథ తిడు అక్షరం మీ కళ్ళలోంచి వెళ్ళి, మీ నడకలో అగ్ని లేసి, మీ హృదయాలలో రాజ్యంకో-మీ హృదయా లేమిటి, నిలుపునా మిమ్మల్ని కలిగించు అర్థం చేసిందాకా.

“ఎట్లా జరిగింది?” అతగండి గాలినీ, రత్తాన్ని, తీవితపు బలం
యవ్వనాన్ని! ఆమె దేహం అడిగింది. ఎదురుపడి ప్రశ్నించింది ముగ్గురు
పాటకపు రామ్ము-సహజ తీవితంలో, ముగ్గురు పిల్లల కడుపు నిండుతున్న
ఆ రామ్ము: ఖాసారం నుంచి తన కేమీ ఇవ్వలేని నిస్సారపు చిత్తు
ఎరుపు తెచ్చుకుని పొట్టకోసం పులుముతున్న మతంలో, చిత్తు
అల్లల్లాడుతో, నీతి వాక్యాల చావుకి యెదురు తిరిగి మగవాణ్ణి ‘సహజ
మనిషివేనా?’ అని ధిక్కరించిన ఆ రామ్ము!

చదువుల, ఉద్యోగాల మురుగుడు శవంగా తయారు కాని రామ్ము
నిం చేస్తాడు అంతకన్న? తిన్న లిండి వొంట బట్టే రామ్ము! ఆమె
రామ్ము పొగరుగా ధిక్కరించి, చాలెండి చేస్తే!

కాని వొచ్చిన ఖర్చు మేమిటంటే-ఏక్ దిన్ కా సుల్తాన్ ఆ
బోయింది అతని పని. అంతే-మచ్చాటినుంచి ఏవో ఒక్క చూపు, ముగ్గురు
మాట. వేళ్ళ చివర్ల స్పర్శతో తృప్తిపడవలసి వొచ్చింది వాళ్ళు.

దొరసానికి అనుమానం, ఆమెకి తెలికుండానే పనిచేస్తాడు
సహజం, ఎందుకంటే వాళ్ళిద్దరూ మంచి దిట్టలైన వుగాలు. వాళ్ళు
పూర్వుల్ని నాగరికత నాశనం చెయ్యలేదు. నలాల్లోంచి సారం కట్టే
పుత్త చచ్చు దొంగల్ని చెయ్యలేదు. నిజమే, పుత్త పశువులు-రామ్ము
బట్టల మూలల, ఇనప పెద్దల బంగారు బరువుల కింద నగం నరికిన
పురుగులు మాత్రం కారు. అందుకని వాళ్ళ వాంఛతో గాలినే నింపాడు
ఎండకే మెరుగుడు పెట్టారు వాళ్ళ చూపులతో. వాళ్ళిద్దరూ దగ్గర కే
చాలు-విద్యుచ్ఛక్తులు మెరుస్తున్నాయి, ఎందు హృదయాల్ని ముగ్గురు
తీవిత శక్తే ఒక నూతన విశాసంతో ఎదిగే గడ్డిలో నవ్వుతోంది. తీవిత
కాగి తొక్కిన పువ్వులు, పూగుతో పాటలు పాడుతో గదిలోకి తొంగి
స్వాగతమిచ్చాయి వాళ్ళిద్దరికి. పాపం, దొరసాని హృదయంలో స్పృహ

మీరా ఎట్లా వుంటాయో జ్వలించే శృంగార తరంగాలు? కాని హృదయం
కేంబి మెరుగుతో ప్రవేశించేసరికి పెద్ద అనుమానంగా మారాయి.

కనిమెతుకోనే వుండి వాళ్ళని. ఆ ఉదయం ఆమె స్నానం గది
లోంచి చచ్చున వచ్చి, బైపుకొట్టే కాశపతి స్టూల్ మీద వెనక నుంచుని
అతని కంఠం మీద చేతులేసి రత్నం అనుకోదం చూసింది. అతను ఆమె
మీర తట్టుకున్నాడు. చచ్చున ఆ గదిలోకి ప్రవేశించింది, పూర్తిగా డ్రెస్
మీరొకటానా. అర్ధ రక్షణకై శ్రీ మహావిష్ణువు తన లక్ష్మీ కుమారిచే
రావడమైన నీడడు.

రత్నం చూరంగా చూసింది. కాశపతి చచ్చున వెనకాలకి తిరిగాడు
గొంతు మునిగిందని. కాని దగ్గరే ఆ కిటికీ వెనక తీగె సంపెంగ పొద
మీరే చూచని వున్నాడు చున్నచుడు, విల్లెక్క-పెద్ద, బాణం సంధించి,
ఈ మీరే తీవిత ఉద్యోగపు హృదయ విదళితలైన పరిమళాలతో దట్టించిన
భట్టాల్ని పొడిలో ఇసుముచ్చుకుని. కాశపతి చూపు మీదనుంచి, దొరసాని
నుండుమీదికి గుచ్చేకాడు. ఆ మెత్తని బాణం ఆమె మత కవచానికి తగిలి
పుగ్గరైన ఆమె స్టిప్స్ మీద పడిపోయింది. కాశపతి చూపు మూత్రం
ఆ బాణం లక్ష్యంమీదనే లగ్నమయింది, ఆ తెల్లని, సున్నని వెన్నముద్దల
కొర-గామో కచ్చని ఆమె బాహుమూలాలనించి, మెల్లిగా మృదువుగా
అతని వాకింతా పలకరించింది చాలా ఉల్లాసంగా. ఆమె ఒక్క మాట
మాటకర చిరునవ్వుతో కోపాన్ని కప్పి వెనక్కి తిరిగినప్పుడు కూడా,
మీరే ఆమె నయం బలంనుంచి, అగ్రహం తెప్పించిన ఆమె భువాన్ని
నాశించుకుంది, ఇటునుంచి అటువరకు అతని చూపు.

ఇద్దరిమధ్య అట్లాంటి నివ్వరవ్వ పట్టడం అది రగులుకోక
మాత్రం, ఆ శ్రీ పురుషులు చాలా దూరమైపోతే తప్ప. దూరం కాకుండా
చూసే దేవతలు చాలామంది ఉన్నారు, శ్రీ ప్రపంచరీతుల్ని గమనిస్తో కాని
ఆమె చుకం ఆమెకి గొప్ప రక్ష.

ఎంత స్వతంత్రం రానీ, ఎంత విజ్ఞానం పెరగనీ, మతం అనే ఒప్పటికి మూర్ఖం తప్పదు. హేతువాదానికి అతీతమైన విషయాలు వుండవచ్చు. ఉన్నట్టే కనపడతాయి, ముఖ్యంగా మతాలలో. కాని ఆ మతానికి సంబంధించిన అన్ని విషయాల్లో కూడా బుద్ధి, హృదయం. మనిషిలో ఉన్న ఔన్నత్యం, వేటిని పనిచెయ్యగలదు. ఎవరో కొంతమంది కష్ట వాళ్ళలో చాలామంది మతాన్నే వాదిలేస్తారు దైర్యమున్న వాళ్ళు. మతంలో వుండి, ఆ మత విషయంలో సంపూర్ణమైన బుద్ధి విశ్వాసంతో హృదయ ఔదార్యంతో పనిచెయ్యగలవారు తక్కువ. అందువల్లనే పూర్వ ప్రభువులు మతాన్ని తమ ఆధీనంలో వుంచుకోడానికి ప్రయత్నించారు. ఈనాటి ప్రభుత్వాలు మతాన్నే నిర్మూలం చెయ్యాలని చూస్తాయి.

రేడియోపతికి పెళ్లి పోయింది, రత్నం తోటవేపు పరుగెత్తింది. కాశీపతి తుపాను ఎదుర్కొనే నావికుడిమల్లే సిద్ధపడుతున్నాడు. అరగంటలో ఆమెరికన్ శ్రీ చిరునవ్వుతో ఒచ్చి, తెనుగు పుస్తకం తీసి, "కాశీరథేష్ట సుందరలు ప్రపంచంలో నెల్ల" అని చదువుతోంది, ఏ మెరగనట్టు.

ఆనాటినుంచి పాతాలలో అతని మాటలలో ముద్దులు, చూపు మార్గం, అతని దేహం అప్రయత్నంగా సామీప్యం. రత్నం ఆనందం ఆ గదిలోకి రావటమే లేదు.

అతను ఎదురుచూస్తున్న తుపాను మూడో రోజున విరుచుకుపడ్డది. కాని చాలా మార్గవంగా, సెడ్లమనుష్యుల మధ్య చర్చమల్లే. అతను ఆరు కున్నది ఆమె తనని తిట్టి వెళ్ళుకొడుతుందని. కాని ఆమె: "మీలో నీ ఉద్దేశ్యం?" అని అడిగింది కళ్ళు కిందికి వ్రాల్సి.

"ఏ విషయం?"

"రత్నం సంగతి....."

దొంగతనం ఏమీ లేకుండా మాట్లాడాలని అతను ముందే నిశ్చయించుకున్నాడు. ఆమె రత్నంతో ఇదివరకే మాటాడి వుంటుంది. మే

మకు చెప్పింది రత్నం? ఏ విధంగా చెప్పి వుంటుంది? ఈ మెషనరీలు ఇట్లాంటి సంబంధాలు గొప్పగా ఇష్టపడతారనీ, ఐతే ఆ తప్పులన్నీ తిరస్కరించుకుని. మొగాజ్జీ అదరకొట్టి, బెదిరించి, అతన్ని మతంలో కలిపి, ఆ అమ్మాయికి పెళ్లి చేస్తారనీ, చాలామంది బ్రాహ్మణులు అట్లానే క్రిస్టియన్లు ఐనారనీ విన్నాడు. మిత్రులు తనని జాగ్రత్తగా వుండమని కూడా చెప్పారు ఇదివరకు.

ముందు జాగ్రత్తని తెచ్చిపెట్టుకోలేక పోయినాడు గాని, ఇంక జాగ్రత్తగా వుండవల్సివున్నాడు. తన వాళ్ళని ఒదిరి, ఆ చర్చిలో వైవిధ్యం విందో, ఆ రత్నం వైవిధ్యం తెలుగు రోజుల్లా విందో, ఆమెకి సీరియస్ పిల్లల్ని కని పోషించాలని అతనికి ఎంతమాత్రమూ లేదు. పైగా వాళ్ళ మూఢదలూ, ఇంగ్లీషు వేషాలు, పందిమంసాలు....అంతే కాదు - బిడ్డల శుభ్రమూ అందమూ చూసి, ఆ బిడ్డల రోపల వాళ్ళు శుభ్రంగా అందంగా వుంటుందని అనుకోడం పొరబాటని తెలుసు కున్నాడు. ఒంటి శుభ్రం, అందం చూసి, ఆ ఒంటికింద మనసు శుభ్రం, అందమని, మాటకీ పనికి చాలా తేడా లేదని చదువుకుని స్వేచ్ఛగా పెళ్లిళ్ల చేసుకునే, తెలవిగల అడపిల్లలు దిన దినమూ చేసే పొరబాట్లు కూడా అతనికి తెలివు. భర్తలతో మోరమైన కాలం గడుపుతో పైకి సంతోషాన్ని పెట్టుకుని రోగాన్ని మోసపుచ్చి అభిమానాన్ని నిలబెట్టుకోవాలని చూసే నవీన శ్రీల మల్లేనే, అంతా అందమని రత్నం వక్షమూ, వక్షం మీదవడే కన్నీళ్ళూ మోసం చేశాయి అతన్ని. అంతేగాక, ఎంత సూక్ష్మ దృష్టితో చూసినా నలుపురంగు తెలుపురంగుతో పోటీకి నిలవలేదు.

"రత్నం సంగతి ఏమిటి?" అని మొదలు తిరిగాడు.

"పెళ్ళి చేసుకో."

గట్టి ప్రశ్న! అప్పుడే అంతదూరం అవుతుందనుకోలేదు.

“రక్షానికి ఆ వృద్ధేశ్వరం వుందా?”

కాశీపతిలో యీ కృత్రిమ అమాయకత్వం ఆమె తోవని చిక్కులు పెడుతోంది. అతనిలో నిజంగా అమాయకత్వం వుందేమో! కాకపోతే ఆమె అనుభవంతో కూడిన సునిశిత దృష్టిముందు అబద్ధం నిలవలేదు. ఘోరమైన నేరాల వెనక కూడా చాలా అమాయకత వుంటుందని తెలుసుకోగల ఔదార్యమూ, తెలివీ, వ్యవధి వుండదు మనుషులకి, మేటిస్తేటికి.

“ఆమె సిద్ధంగానే వుంది.”

“నేను లేను.”

“ఆమెమీద నీకు ప్రేమ లేదా?”

“లేదు.”

“మరి ఎందుకు చేశావు ఆ పని?”

అంతా తెలుసుకుందా? లేక తన చుట్టూ వల పన్నుతోందా?

“ఏం పని?”

ఆ పనికి ఆమె ఉచ్చరించగల ఇంగ్లీషుమాట గాని, తెలుగు మాట గాని ఆమెకి దొరకలేదు.

“నీకు తెలీదా?” అంది.

తాను ఏమీ చెయ్యలేదు అనాలి. కాని లోపల్నించి నిజం మాట్లాడడా మనుకున్నాడు గదా, ఆమె మీడి ప్రేమవల్ల వచ్చిన కొత్త గొర్రువల్ల! అతను రాడీ. బాధ్యతలు అంగీకరించడు. పోయే కీర్తిలేదు. ఈ సంగతి అందరికీ తెలిసినా, ఏమీ వింత పడదు. అందువల్ల అతనికి అబద్ధ లాడవలసిన అవశ్యకత లేదు.

ఏం జవాబు చెప్పదామా అని ఆలోచిస్తో వుండగా, చలం జ్ఞానము వచ్చాడు. రాడీ కాపడంచేత, హోటల్లో రేడియో వాగనప్పుడు, తిమ్మ ఖూండి తినే పెద్ద మనుషుల మధ్య, చలం పుస్తకాల్లోని పేలుడు బాంబు విగ్రహం చదివేవాడు.

“అయితే, మేము చేసిన పని పాపకార్యమైతే, దాన్నే జీవిత మంతా చేస్తో వుండమంటారా?”

ఆ ప్రశ్న అర్థం చేసుకునేప్పటికీ చాలా సేపు పట్టింది, ఆమెకి. మృత్యు బైబిలు సంబంధమైనవి తప్ప ఏమీ చదవనిదీ, పంతులమ్మలతో కప్ప విలమైన దృష్టిగల మనుషులతో యెవరితో మాట్లాడనిదీ ఆమె. బ్యావంత చాలా గొప్పదనీ, అంతకన్న తెలుసుకోవలసింది ఇంక లేదని, భారతదేశపు విజ్ఞానమంతా తమ పంతులమ్మల మాటల్లోనే ఇమిడి వున్నదని విశ్వసించే వారికి వాస్తవ జీవితాన్ని మాట్లాడే కాశీపతి మాట బెట్టా అర్థమౌతాయి?

“నువ్వు చేసిన పనిలో అపరాధం నీకు గోచరించటమే లేదా? ఆ అహ్మయిని మరిగించుకుని నువ్వు వొదిలేయటం న్యాయంగా కనపడు తుందా?”

“వొదిలేయటం లేదు. మీరు ఒప్పుకుంటే ఆమెకి అవసరమై తప్పాళ్ళు ఆమెని వొదలనని వాగ్దానం చేస్తున్నాను.”

ఆమె చాలా చిక్కుల్లోపడి ఆలోచిస్తోంది, అతని మాటల అర్థం.

“పెళ్ళి చేసుకో అయితే!”

“పెళ్ళి చేసుకోవడం మొందుకు?”

“మరి ఆమెకి దిక్కెవరు?”

“ఇన్నాళ్లా యెవరూ? ఇంక ముందూ వాళ్ళే.”

“నేను. నేను ఇంక ఆ మనిషిని యెందుకు చూడాలి?”

“ఆమె మీద ప్రేమకద మీకు; ప్రేమ లేకపోయినా నన్ను ఆమెని పోషించ మంటున్నారు. ప్రేమగల మీరు వాడులుకారా?”

వీడుపు వాస్తోంది ఆ మిషనరీ లేడీకి.

“ఇట్లాంటి పనులు చూస్తో వుంటేనా?”

“మీ కేం అవకారం ఆ పనులు.”

“దేవుడికి అవకారం చేసింది.”

“మీకేం ఒకవేళ అవకారమైతే అతనికి, అతనే చూసుకుంటాడు ఆ సంగతి.”

“నీకు ప్రేమలేంది యెందుకు చేశావు ఈ పని?”

ఆమె కన్నీళ్ళు నమింపడం వుంది.

“క్రిస్టియన్ మిషనరీలు ఐ వుండి ఆ మాట అడుగుతారా మీరు? ప్రేమ వుంటే ఆ పని చెయ్యడంలో ఘనత ఏముంది? ప్రేమగల మనుషులందరూ చేసే పనే అది! డీసస్ ఏమన్నాడు? ఆకలితో వున్నవాడికి తిండి ఇట్టలు తేని వాడికి ఇట్టలు ఇవ్వ మన్నాడు. ఈమె అవసరం అంతకన్నా గొప్పది. మూడు రోజుల నించి తిండిలేక సోషిల్లి న మనిషిని మీ గుర్తు లోంచి పొమ్మంటారా?”

ఆమె ఇంక భరించలేక పోయింది. మండిపడుతో, రోషపు కళ్ళతో, అతని మీదికి లేచింది, ఇంగ్లీషులో తిడుతో - తన మతాన్ని ప్రపంచానికి వెలుగు నిచ్చిన తన దైవం మాటల్ని అట్లా వికృతం చెయ్యడం భరించలేక.

“పో. ఇక్కణ్ణించి పో” అంటోంది.

భయంతో అతనూ లేచి నుంచున్నాడు.

తన మీదికి వచ్చే, ఆమె విగించిన గుప్పెట్లని చూసి తన కొడుకుం దనుకున్నాడు. వెళ్ళి పోయేవాడే. కాని రాడి: అదా కోపానికి భయపడిపోవడం అతని మర్యాదకి రోపం. అట్లానే నుండి న్నాడు.

“పోవేం? పోవేం? నా ఇంటివేపు రా, చెబుతాను!”

ఆమెది తల్లి కోపం. తనింత కష్టపడి పెంచి బాగు చెయ్యాలను కున్న యువకుడు అట్లాంటి పనిచేసి, వచ్చాత్తావ పడకుండా, ఇట్లాంటి మాట లంటున్నాడు.

“ఇంకా నుంచుంటావేం? పో, నా కళ్ళముందు నించి పో.”

దూకింది అతని మీదికి. బూడ్చుకాలు యెత్తింది. అతను ఆమె గుప్పెట్లని పట్టుకున్నాడు. చాలా గట్టిగా పెనుగులాడి తిడుకోంది అతన్ని. కానీ రాడి అతను. తన ఉద్రేకానికి తగినట్టు అతన్ని తిట్టాలంటే, మతంలో చేరి, చిన్నప్పటి తన పల్లెటూరి తిట్లు అలవాటు తప్పాయి ఆమెకి. ఒక ఉద్రేకం చూపడానికి ఏ మార్గం లేనప్పుడు, ఉక్కిరి బిక్కిరై ఆ ఉద్రేకం అనేక మార్గల వ్యక్తమౌతుంది.

అదిగాక చాలా అందమైన ఉదయం. శాంతమైన బంగళా. పక్షుల చిన్న చిన్న ఈలలు.

పైగా ఈ సంపెంగ తీగమీద విల్లెక్క పెట్టుకుని, చంపక వుప్పుం సంపించి అనంగుడు—పక పక నవ్వుతో.

ఆమెని వొదిలాడు రాడి. ఆమె వాళ్ళు ఆమెకి తెలీదు. కాను క్కీకారంతో చూసే: ఈ నల్లజాతికి అట్లా లొంగిపోవడం, నల్ల నాకర్ని సహాయార్థం పిలవడం ఆమెకు నామోషీ రివాల్యూతో సాధించ వలసిన సమయం కాని రివాల్యూరే లేదు, నాకర్లు దాపున లేరు.

చప్పున ఏడ్చింది.

“ఏడవకు. ఏడవకు నువ్వు చెప్పినట్టు వింటాను.”

రోషానికి విక్రమం, కన్నీళ్ళకి అనుకూలం దీర పురుషుల లక్షణం, శ్రీరాముడి వండి ఉదాత్త పురుషుల గంభీర స్వభావం అని ఆమె కన్నీళ్ళు చూచాడు ఆమె చేతిరుమాలుతోనే, ఆమె రొమ్ముకి వేసుకుని దానితో కుదుకున్న Lily of the valley పొడరు పరిమళాల్ని వెదచిమ్మే

చిన్న రుమాలుతో. ఆమె ఇంకా తన భావోద్వేగంలోనే ఒళ్ళు తెరిచి పుండి గావును, ఏనువలేదు.

కళ్ళని తుడిచాడు, చంపల్ని తుడిచాడు. ఇంకా ఆమె కన్నీటి కాణి వాడునే వేళ్ళతో ప్రయాణం చేసి, బాజాలకింద తుడిచాడు. ఆ మహిళ ప్రవహించిన వెన్నెల బయళ్ళలో, స్నిగ్ధక్షన్నతాలని తప్పించుకుని పక్కగా ప్రవహించిన లోయలోకి కూడా అతని వేళ్ళు వెళ్ళి మృదువుగా ఆపి తెలికుండానే ఆ వరదల్నించి ఆమె శోభని రక్షించాయి.

గంగను స్వర్గం నించి భూమికి పలిచాడు భగీరథుడు. కానీ వరదల్ని ఆపి, ఆగస్త్యుడు కూడా బాధా కౌశల్యంతో.

“ఏదవకు. ఎందుకు ఏడుస్తావు?” అని ఆమె పెదవుల మీద మృదువు పెట్టుకున్నాడు.

దెబ్బతిన్న పాము మళ్ళీ లేచింది అతని మీదికి. రెండు మూల పెద్ద కేకలు కూడా వేసిందేమో; అతన్ని చంపమీద పెదేలున కొట్టి కసి తీరక అతన్ని గుద్దింది. ఆమెని గట్టిగా పట్టేసుకున్నాడు. చేతులు రొమ్ము—అన్నీ ఇనుప కవచంలో మళ్ళీ బంధించాడు. ఆమెకి పువ్వు లేదు గావును. గొంతు కూడా నులిమాడేమో! చాచుకుని, తెల్లగా, సున్నగా, నరం తీవ్రంగా, కొట్టుకొంటో తన పెదమల్ని పిలిచే, పరివర్తన చిమ్మే ఆమె కంఠాన్ని.

ఆమె వాళ్ళో ప్రాణం లేకండా అతని చేతుల్లో బయటెక్కింది. వాటిలాడు కొంచెంగా. ఆమె ఒరిగి పోయింది. అట్టు పూడిపోయి పిన్నులు రాలి.

ఎక్కడ పడుకో పెట్టడానికి ఏమీ లేదు ఆ గదిలో. అట్లానే మాయసంగా చేతుల్లో ఆమె నెత్తుకుని, ఆమె గదిలోకి తీసుకు వెళ్ళి ఆమె

మెత్తని స్పృంగు వక్కమీద పడుకో పెట్టాడు. ఆమె కళ్ళు తెరవలేదు. కంకం రాగాడు. మెల్లిగా వెలిచాడు. ఆ బట్టలు కొత్త. ముళ్ళూ, పిన్నులూ ఎక్కడ గుచ్చుకుని కట్టుకుంటారో తెలియ అతనికి. ఏ బట్ట కింద ఏముంటుందో, యెన్ని బట్టలు పుంటాయో తెలియ. వెలికి వెలికి పిన్నులు, బిళ్ళిచ్చు తీసి ఒడులు చేశాడు. ప్రధమ చికిత్సలు తెలినివాడు గనక, గుండెలు రాగాడు. అబ్బా! ఎంత తెలుపు అనుకున్నాడు.

ఏం చేసినా, పాపం ఆమె కళ్ళు తెరవలేదు.

తరవాత ?

తరవాత నన్ను రాయనీయరు. రాస్తే అదంతా చదివి, మరీ వచ్చింది అతనికి అని మీరే తిడతారు నన్ను.

వాళ్ళిద్దరినీ ఆ గదిలో, మిమ్మల్ని మీ గదుల్లో, దీవించి, నేను ఇంటికి వెడుతున్నాను. శలవు.